

Generalitat de Catalunya
Departament de la Vicepresidència
i de Polítiques Digitals i Territori
**Direcció General d'Ordenació del Territori
i Urbanisme**

Signatura digital

DIAGNOSI DEL CARÀCTER PAISATGÍSTIC DEL SISTEMA URBÀ DE LES GARRIGUES ALTES I DE LES PROPOSTES DE MILLORA DE LA QUALITAT PAISATGÍSTICA

Document I **MEMÒRIA**

Març 2023

DIAGNOSI DEL CARÀCTER PAISATGÍSTIC DEL SISTEMA URBÀ DE LES GARRIGUES ALTES I DE LES PROPOSTES DE MILLORA DE LA QUALITAT PAISATGÍSTICA

Índex del document

Document I **MEMÒRIA**

Document II DOCUMENTACIÓ GRÀFICA

Document III ANNEXOS

1	INTRODUCCIÓ	1
1.1	Objecte, necessitats i antecedents	1
1.2	Dades bàsiques, contingut i finalitat	1
1.3	Àmbit d'estudi i context territorial	3
1.4	Marc normatiu	4
1.4.1	Àmbit Europeu	4
1.4.2	Àmbit Estatal	4
1.4.3	Àmbit Autonòmic	4
A.	INVENTARI DE L'ÀMBIT D'ESTUDI	5
2	CONTEXT DEMOGRÀFIC I SOCIOECONÒMIC	5
2.1	Dades demogràfiques	5
2.2	Dades socioeconòmiques	13
3	BREU ANÀLISI DEL SISTEMA DE PLANEJAMENT QUE AFECTA A L'ÀMBIT DE LA DIAGNOSI	19
3.1	Planejament territorial	19
3.2	Planejament urbanístic general	20
3.2.1	Plans directors urbanístics (PDU) (art. 56)	20
3.2.2	Plans d'ordenació urbanística municipal (POUM) (art. 57)	20
3.2.3	Normes de planejament urbanístic (NPU) (art. 62)	21
3.2.4	Programes d'actuació urbanística municipal (PAUM) (art. 60)	22
3.3	Planejament urbanístic derivat	22
3.3.1	Plans especials urbanístics (PEU)	23
4	BREU CONTEXTUALITZACIÓ DE L'ÀMBIT DE LA DIAGNOSI DINS DEL CATÀLEG DE PAISATGE DE LES TERRES DE LLEIDA	24
4.1	Objectius de Qualitat Paisatgística de les Terres de Lleida	24
4.2	Unitats de Paisatge de l'àmbit de la diagnosi	25
4.3	Descripció de la Unitat de Paisatge Garrigues Altes	26
4.3.1	Trets distintius de la unitat de paisatge	26
4.3.2	Principals itineraris i punts d'observació dins l'àmbit de la diagnosi	27
4.3.3	Avaluació d'amenaques i oportunitats de la unitat de paisatge	28
4.3.4	Objectius de qualitat paisatgística de la unitat de paisatge	29
4.3.5	Àrees amb valors especials, de foment de la gestió i susceptibles d'accions d'ordenació	30
B.	DIAGNOSI DE L'ÀMBIT D'ESTUDI	31
5	CONTEXTUALITZACIÓ DELS NUCLIS URBANS ANALITZATS	31
6	ANÀLISI DELS NUCLIS URBANS	33
6.1	El Soleràs. Vistes i vores del nucli urbà	34
6.1.1	Vistes i miradors predominants (plànol D04.02.)	34
6.2	Principals elements del paisatge urbà dissonants a escala perceptiva	36
6.3	El Soleràs. Anàlisi detallat del nucli urbà i les seves característiques	37
6.3.1	Principals subàrees del poble (plànol D04.01.)	37
6.3.2	Característiques principals de les subàrees i tipologia de les construccions	38
6.3.3	Elements patrimonials i arquitectònics del nucli del Soleràs	39

6.3.4	Espais públics i de trobada destacables	40
6.3.5	Principals valors paisatgístics del Soleràs (plànol D04.03.)	42
6.3.6	Elements amb potencial de millora (plànol D04.03.)	43
6.3.7	Límits de creixement	44
6.3.8	Fragilitat	44
6.3.9	Principals directrius d'intervenció proposades pel Soleràs	45
6.4	Els Torms. Vistes i vores del nucli urbà	48
6.4.1	Vistes i miradors predominants (plànol D05.02.)	48
6.5	Principals elements del paisatge urbà dissonants a escala perceptiva.....	49
6.6	Els Torms. Anàlisi detallat del nucli urbà i les seves característiques	50
6.6.1	Principals subàrees del poble (plànol D05.01.)	50
6.6.2	Elements patrimonials i arquitectònics del nucli dels Torms	51
6.6.3	Espais públics i de trobada destacables	52
6.6.4	Principals valors paisatgístics dels Torms (plànol D05.03.)	54
6.6.5	Elements amb potencial de millora (plànol D05.03.)	55
6.6.6	Límits de creixement	55
6.6.7	Fragilitat	56
6.6.8	Principals directrius d'intervenció proposades pels Torms.....	57
6.7	Juncosa. Vistes i vores del nucli urbà	60
6.7.1	Vistes i miradors predominants (plànol D07.02.)	60
6.8	Principals elements del paisatge urbà dissonants a escala perceptiva.....	62
6.9	Juncosa. Anàlisi detallat del nucli urbà i les seves característiques	63
6.9.1	Principals subàrees del poble (plànol D07.01.)	63
6.9.2	Característiques principals de les subàrees i tipologia de les construccions	64
6.9.3	Elements patrimonials i arquitectònics del nucli de Juncosa.....	65
6.9.4	Espais públics i de trobada destacables	66
6.9.5	Principals valors paisatgístics de Juncosa (plànol D07.03.)	68
6.9.6	Elements amb potencial de millora (plànol D07.03.)	70
6.9.7	Límits de creixement	71
6.9.8	Fragilitat	71
6.9.9	Principals directrius d'intervenció proposades per Juncosa	72
6.10	Granyena de les Garrigues. Vistes i vores del nucli urbà.....	75
6.10.1	Vistes i miradors predominants (plànol D06.02.)	75
6.11	Principals elements del paisatge urbà dissonants a escala perceptiva.....	77
6.12	Granyena de les Garrigues. Anàlisi detallat del nucli urbà i les seves característiques	78
6.12.1	Principals subàrees del poble (plànol D06.01.)	78
6.12.2	Característiques principals de les subàrees i tipologia de les construccions	79
6.12.3	Elements patrimonials i arquitectònics del nucli de Granyena de les Garrigues.....	80
6.12.4	Espais públics i de trobada destacables	81
6.12.5	Principals valors paisatgístics de Granyena de les Garrigues (plànol D06.03.)	83
6.12.6	Elements amb potencial de millora (plànol D06.03.)	85
6.12.7	Límits de creixement.....	86
6.12.8	Fragilitat	87
6.12.9	Principals directrius d'intervenció proposades per Granyena de les Garrigues	88
6.13	La Granadella. Vistes i vores del nucli urbà.....	91
6.13.1	Vistes i miradors predominants (plànol D08.02.)	91
6.14	Principals elements del paisatge urbà dissonants a escala perceptiva.....	94
6.15	La Granadella. Anàlisi detallat del nucli urbà i les seves característiques.....	94
6.15.1	Principals subàrees del poble (plànol D08.01.)	94
6.15.2	Característiques principals de les subàrees i tipologia de les construccions.....	95

6.15.3	Elements patrimonials i arquitectònics del nucli de la Granadella	96
6.15.4	Espais públics i de trobada destacables.....	97
6.15.5	Principals valors paisatgístics de la Granadella (plànol D08.03.)	99
6.15.6	Elements amb potencial de millora (plànol D08.03.).....	101
6.15.7	Límits de creixement.....	102
6.15.8	Fragilitat.....	103
6.15.9	Principals directrius d'intervenció proposades per La Granadella	104
6.16	Bellaguarda. Vistes i vores del nucli urbà	107
6.16.1	Vistes i miradors predominants (plànol D01.02.).....	107
6.17	Principals elements del paisatge urbà dissonants a escala perceptiva.....	110
6.18	Bellaguarda. Anàlisi detallat del nucli urbà i les seves característiques	110
6.18.1	Principals subàrees del poble (plànol D01.01.)	110
6.18.2	Característiques principals de les subàrees i tipologia de les construccions.....	111
6.18.3	Elements patrimonials i arquitectònics del nucli de Bellaguarda.....	112
6.18.4	Espais públics i de trobada destacables.....	113
6.18.5	Principals valors paisatgístics de Bellaguarda (plànol D01.03.).....	115
6.18.6	Elements amb potencial de millora (plànol D01.03.).....	117
6.18.7	Límits de creixement.....	118
6.18.8	Fragilitat.....	119
6.18.9	Principals directrius d'intervenció proposades per Bellaguarda.....	120
6.19	Bovera. Vistes i vores del nucli urbà.....	123
6.19.1	Vistes i miradors predominants (plànol D02.02.).....	123
6.20	Principals elements del paisatge urbà dissonants a escala perceptiva.....	126
6.21	Bovera. Anàlisi detallat del nucli urbà i les seves característiques	126
6.21.1	Principals subàrees del poble (plànol D02.01.)	126
6.21.2	Característiques principals de les subàrees i tipologia de les construccions.....	127
6.21.3	Elements patrimonials i arquitectònics del nucli de Bovera	128
6.21.4	Espais públics i de trobada destacables.....	129
6.21.5	Principals valors paisatgístics de Bovera (plànol D02.03.)	130
6.21.6	Elements amb potencial de millora (plànol D02.03.).....	132
6.21.7	Límits de creixement.....	133
6.21.8	Fragilitat.....	134
6.21.9	Principals directrius d'intervenció proposades per Bovera	135
6.22	El Cogul. Vistes i vores del nucli urbà	138
6.22.1	Vistes i miradors predominants (plànol D03.02.).....	138
6.23	Principals elements del paisatge urbà dissonants a escala perceptiva.....	141
6.24	El Cogul. Anàlisi detallat del nucli urbà i les seves característiques	141
6.24.1	Principals subàrees del poble (plànol D03.01.)	141
6.24.2	Característiques principals de les subàrees i tipologia de les construccions.....	142
6.24.3	Elements patrimonials i arquitectònics del nucli del Cogul	143
6.24.4	Espais públics i de trobada destacables.....	144
6.24.5	Principals valors paisatgístics del Cogul (plànol D03.03.)	146
6.24.6	Elements amb potencial de millora (plànol D03.03.).....	148
6.24.7	Límits de creixement.....	149
6.24.8	Fragilitat.....	150
6.24.9	Principals directrius d'intervenció proposades pel Cogul.....	151
6.25	Taula resum dels criteris d'actuació segons els àmbits territorials.....	153
7	CRÈDITS.....	158

1 Introducció

El present document recull tots els treballs que s'han dut a terme en el marc de la “**Diagnosi del caràcter paisatgístic del sistema urbà de les Garrigues Altes**”.

1.1 Objecte, necessitats i antecedents

L'objecte de l'encàrrec són els treballs per a l'elaboració de la diagnosi del caràcter paisatgístic del sistema urbà de les Garrigues Altes, que inclou els municipis de Bellaguarda, Bovera, la Granadella, Granyena de les Garrigues, Juncosa, el Soleràs, els Torms i el Cogul.

La necessitat que es pretén cobrir amb el present estudi és la realització d'una diagnosi del paisatge centrada en el sistema urbà de les Garrigues Altes que permeti identificar els seus punts forts i punts febles amb la finalitat de plantejar propostes de millora de la qualitat paisatgística, tot garantint que la mateixa es realitzi de forma homogènia.

L'anàlisi i diagnosi del paisatge sistema urbà de les Garrigues Altes parteix de la necessitat de donar compliment i poder desenvolupar els objectius del programa del Repte Demogràfic.

El repte demogràfic considera diverses problemàtiques com la despoblació, els efectes de la població flotant, és a dir, el turisme o l'envelliment, així com la dispersió territorial, la masculinització del territori, la caiguda de la fecunditat i la baixa natalitat, les migracions, la baixa densitat, les polítiques de retorn, la sobre població estacional, entre d'altres.

En aquest sentit, cal remarcar que l'àmbit geogràfic objecte de la present diagnosi es troba afectat per la despoblació de gran part del seu territori i de les seves àrees rurals i, com a conseqüència, es caracteritza per tenir una baixa densitat poblacional.

1.2 Dades bàsiques, contingut i finalitat

La diagnosi del paisatge del sistema urbà dels 8 municipis de les Garrigues Altes ha focalitzat l'anàlisi dels seus nuclis urbans ens els següents aspectes d'interès:

- Vistes i miradors predominants.
- Principals elements del paisatge urbà dissonants.
- Característiques principals de les subàrees i tipologia de les construccions.
- Elements patrimonials i arquitectònics.
- Espais públics i de trobada destacables.
- Principals valors paisatgístics.
- Elements paisatgístics amb potencial de millora.
- Grau de fragilitat de les subàrees que caracteritzen cada nucli urbà.

L'anàlisi dels nuclis urbans ha permès identificar les principals mancances i fragilitats a nivell paisatgístic donant peu a les propostes d'intervenció paisatgística proposades per cada municipi a tres nivells:

- Àrea urbana.
- Espai periurbà.
- Construccions aïllades específiques.

Per últim, s'han resumit els criteris d'actuació i les mesures corresponents en tres àmbits (estratègic, urbà i de projecte):

- Criteris d'Actuació a escala Territorial Garrigues Altes (CATGA) – Estratègies supramunicipals.
- Criteris d'Actuació a escala Urbana Garrigues Altes (CAUGA) – Programes a escala urbana.
- Criteris d'Actuació a escala Projectes Garrigues Altes (CAPGA) – Projectes específics.

Com a documents complementaris a la present memòria s'adjunten:

- Documentació gràfica – Planimetria.
- Annex - Reportatge fotogràfic.

La finalitat de la diagnosi de paisatge elaborada ha estat identificar les mancances i punts febles en el paisatge urbà dels 8 municipis objecte d'estudi amb l'objectiu de plantejar propostes i mesures d'intervenció paisatgística que seran executades en una fase posterior i que serviran per millorar l'atractiu d'aquests nuclis urbans incentivant la seva activitat turística i de retruc evitant el seu despoblament sofert durant els darrers decennis.

Tot això ha de contribuir a l'impuls de les Directrius Generals de l'Estratègia Nacional enfront del Repte Demogràfic i ha de permetre assolir l'objectiu global de garantir la cohesió territorial i social dels municipis de les Garrigues Altes.

1.3 Àmbit d'estudi i context territorial

L'àmbit d'estudi es localitza a la comarca de les Garrigues, situada al sud-oest de la província de Lleida, i, més concretament, l'anàlisi i diagnòsi del paisatge s'acota al sistema urbà de les Garrigues Altes.

La comarca està formada per 24 municipis, dels quals només 8 pertanyen a l'àmbit de les Garrigues altes: Bellaguarda, Bovera, El Cogul, La Granadella, Granyena de les Garrigues, Juncosa, El Soleràs i Els Torms.

El municipi de **Bellaguarda** està situat al sud de la comarca de les Garrigues, a l'inici de la serra de Llena i al costat del Montsant. Al nord limita amb els Torms; a l'est limita amb el municipi de Juncosa i al sud limita amb els municipis de la bisbal de Falset i Margalef que pertany a la comarca del Priorat, província de Tarragona; a l'oest delimita amb el municipi de la Granadella.

Segons el registre Idescat de l'any 2021, Bellaguarda té 292 habitatges, una superfície total de 17,14 km² i es troba a una altitud de 640 m.

El municipi de **Bovera** està situat al sud de la comarca de les Garrigues, limita principalment amb la província de Tarragona, comarca de Ribera de l'Ebre a la zona sud del municipi. El nord de Bovera limita amb el municipi de la Granadella.

Segons el registre Idescat de l'any 2021, Bovera té 261 habitants, una superfície total de 31,12 km² i es troba a una altitud de 297 m.

El municipi de **La Granadella** està situat al sud-oest de la comarca de les Garrigues, delimita amb les comarques de riera de l'Ebre i Segrià a l'oest, al nord i est delimita amb els municipis Granyena de les Garrigues, el Soleràs, els Torms i Bellaguarda. Al sud delimita amb el municipi de Bovera.

Segons el registre Idescat de l'any 2021, La Granadella consta de 705 habitants, té una superfície total de 88,7 km² i està situat a sobre d'un turó a 528 m d'altitud.

El municipi de **Granyena de les Garrigues** al nord-est limita amb el municipi del Cogul, al sud-est amb el municipi del Soleràs, al sud amb el municipi de la Granadella i a la banda oest delimita amb la comarca del Segrià.

Segons el registre Idescat de l'any 2021, Granyena de les Garrigues consta d'una població de 154 habitants, té una superfície total de 20,47 km² i es troba a una altitud de 366 m.

El municipi de **Juncosa** limita amb els termes garriguencs de Bellaguarda (SO), els Torms (O), l'Albagés (N), Cervià de les Garrigues (NE) i la Pobla de Cérvoles (E) i amb el d'Ulldemolins (S), del Priorat.

Segons el registre Idescat de l'any 2021, Juncosa té una població de 397 habitants, consta d'una superfície total de 76,49 km² i està ubicat a una altitud de 575 m.

El terme municipal del **Soleràs** limita amb les poblacions del Cogul (NE), l'Albagés (E), els Torms (SE), Granyena de les Garrigues (NO) i la Granadella (SO).

Segons el registre Idescat de l'any 2021, el Soleràs té una població de 337 habitants, abasta una superfície total de 12,23 km² i es troba a una altitud de 381 m.

El terme municipal dels **Torms** limita al nord amb el del Soleràs, a l'est amb el de Juncosa, al sud amb el de Bellaguarda i a l'oest amb el de la Granadella.

Segons el registre Idescat de l'any 2021, els Torms consta de 145 habitants, té una superfície total de 13,75 km² i es troba a una altitud de 476 m.

El **Cogul** està situat a l'oest de la comarca de les Garrigues, limita amb la comarca del Segrià al NO, amb el municipi de Castellans al NE, l'Albagés (E), el Soleràs (SE) i Granyena de les Garrigues (SO).

Segons el registre Idescat de l'any 2021, el Cogul té una població de 143 habitants, una superfície total de 17,51 km² i està situat a una altitud de 279 m.

1.4 Marc normatiu

En aquest capítol es recull la principal normativa de referència en matèria de paisatge.

1.4.1 Àmbit Europeu

- 2005, Faro. Conveni Marc sobre el valor del patrimoni per la societat (Consell d'Europa).
- 20/10/2000, Florència. Conveni Europeu del Paisatge (Consell d'Europa).

1.4.2 Àmbit Estatal

- Instrument de Ratificació del Conveni Europeu del Paisatge (número 176 del Consell d'Europa), de 6 de novembre de 2007. BOE N° 31, de 5 de febrer de 2008.
- Llei 8/2007 del sòl.
- Llei 42/2007 del patrimoni natural i de la biodiversitat.
- Llei 45/2007 de desenvolupament sostenible del medi rural.
- Llei 16/1985 del patrimoni històric espanyol.

1.4.3 Àmbit Autonòmic

- 08/2008. Catàleg del Paisatge de les Terres de Lleida (22 paisatges i 5 en el terme municipal).
- Decret 343/2006, de 19 de setembre, pel qual es desenvolupa la Llei 8/2005, de 8 de juny, de protecció, gestió i ordenació del paisatge, i es regulen els estudis i informes d'impacte i integració paisatgística.
- Llei 8/2005, de 8 de juny, de protecció, gestió i ordenació del paisatge.
- 30/11/2004. Observatori del Paisatge de Catalunya: Directrius del Paisatge- Plans de Paisatge i Cartes de Paisatge, Mapes de Paisatges.
- Llei 9/1993 del Patrimoni Cultural Català.

A. INVENTARI DE L'ÀMBIT D'ESTUDI

2 Context demogràfic i socioeconòmic

2.1 Dades demogràfiques

La demografia d'un territori és important per a veure com aquest evoluciona i quines dinàmiques socioeconòmiques hi ha o esdevindran en el futur.

Al municipi de **Bellaguarda** s'observa un descens de la població prou significatiu, amb 71 habitants menys des de l'any 1998 fins a l'actualitat. Aquest fenomen pot esdevenir per diferents factors com l'envelliment de la població, la migració de les zones rurals cap a territoris urbans, entres d'altres, com queda reflectit a la taula següent.

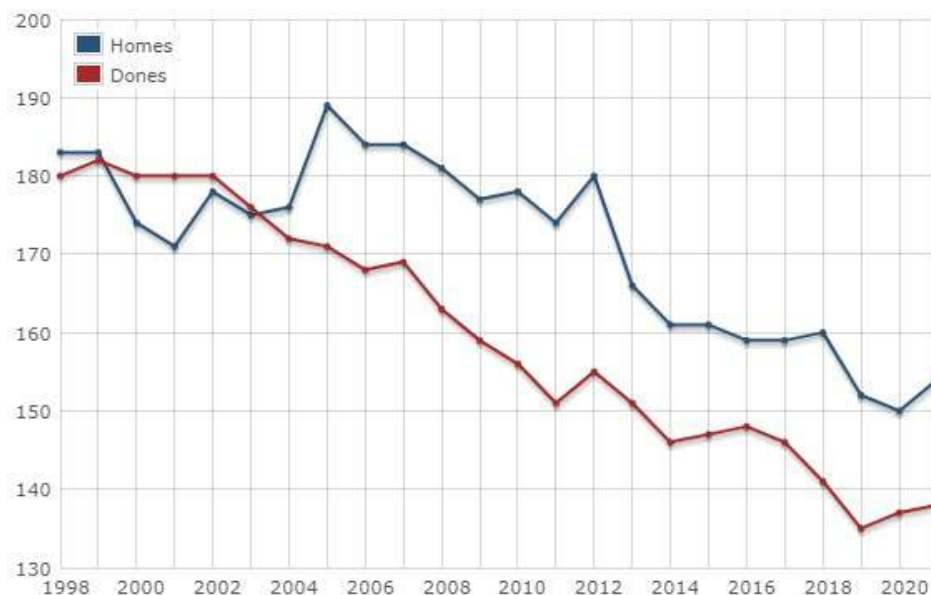
Taula 1. Variació del nombre de la població al llarg del temps al municipi de Bellaguarda.

Evolució de la població	1998	2001	2006	2011	2016	2021
Nombre de població	363	351	352	325	307	292

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'Idescat.

A la figura següent es mostra el descens acusat de la població de Bellaguarda per sexe durant el període 1998-2021.

Fig. 1. Variació de la població per sexe del municipi de Bellaguarda, de l'any 1998 al 2021.

Font: IDESCAT, a partir del Padró continu de l'INE.

Al municipi de **Bovera** s'observa, com passa a la gran majoria de zones rurals, que fa 25 anys era un municipi amb una població més elevada que a l'actualitat. Aquesta tendència cap al despoblament és notable amb un descens de 147 habitants i es veu reflectida a la taula següent.

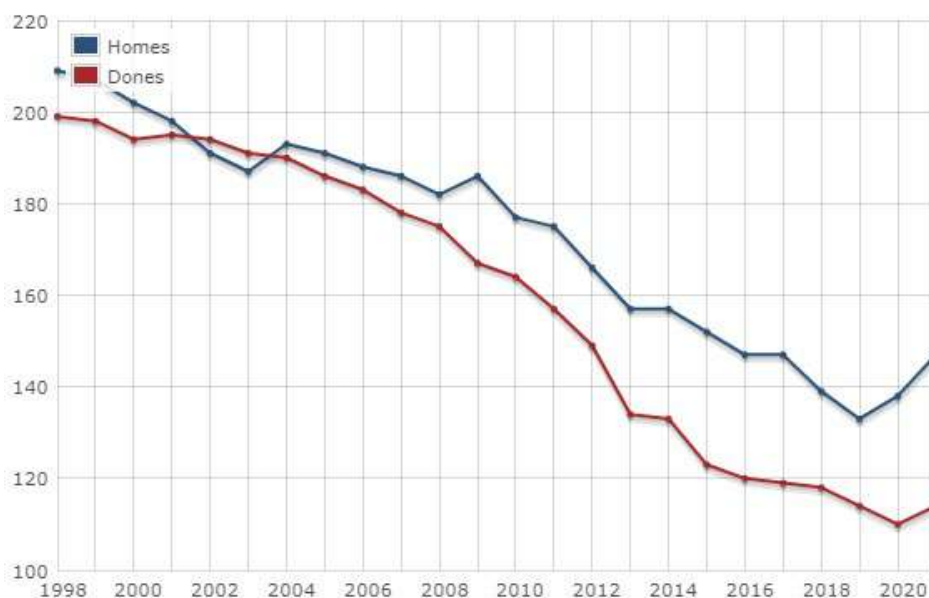
Taula 2. Variació del nombre de la població al llarg del temps al municipi de Bovera.

Evolució de la població	1998	2001	2006	2011	2016	2021
Nombre de població	408	393	371	332	267	261

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'Idescat.

A la figura següent es mostra el descens acusat de la població de Bovera per sexe durant el període 1998-2021.

Fig. 2. Variació de la població per sexe del municipi de Bovera, de l'any 1998 al 2021.

Font: IDESCAT, a partir del Padró continu de l'INE.

L'evolució de la població de la **Granadella**, tot i que ha anat fluctuant al llarg dels darrers 25 anys, s'observa com ha patit un clar descens de la població en 126 habitants, tal com es mostra a la taula següent.

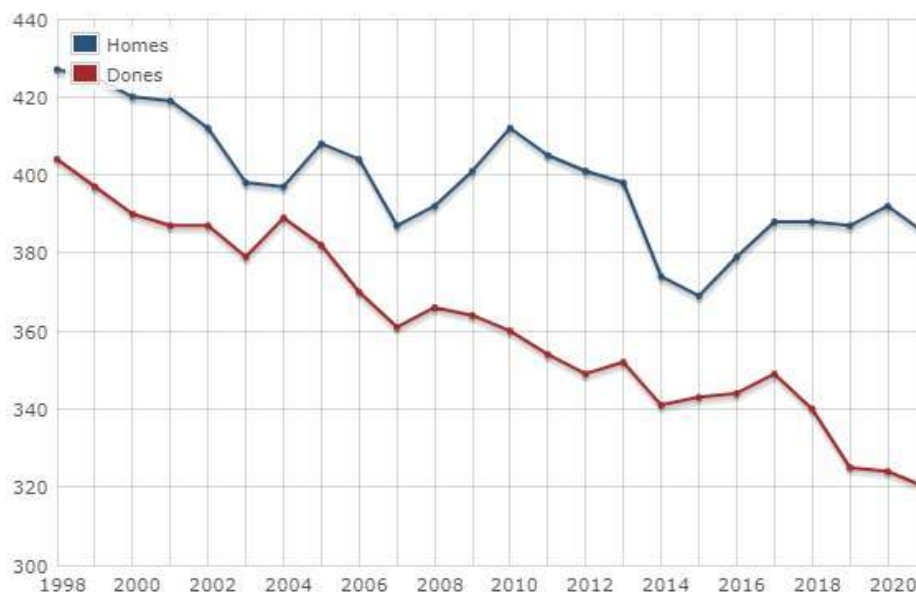
Taula 3. Evolució de la població al llarg del temps al municipi de la Granadella.

Evolució de la població	1998	2001	2006	2011	2016	2021
Nombre de població	831	806	774	759	723	705

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'Idescat.

A la figura següent es mostra la fluctuació i el descens acusat de la població de la Granadella per sexe durant el període 1998-2021.

Fig. 3. Variació de la població per sexes al municipi de la Granadella, de l'any 1998 fins 2021.

Font: IDESCAT, a partir del Padró continu de l'INE.

De la figura anterior es desprèn, com en la resta de municipis analitzats, que la població de sexe femení és menor que la dels homes.

L'evolució de la població de **Granyena de les Garrigues** des de 1998 fins a l'actualitat, a diferència de la resta de municipis, ha evolucionat de manera diferent i el descens net en els darrers 25 anys és només de 14 habitants, tal com es mostra a la taula següent.

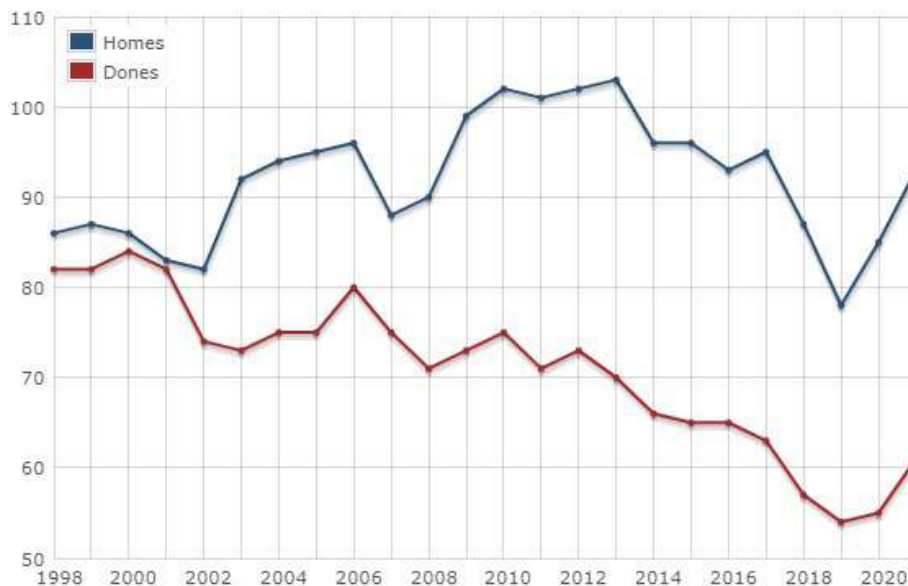
Taula 4. Evolució de la població al llarg del temps al municipi de Granyena de les Garrigues.

Evolució de la població	1998	2001	2006	2011	2016	2021
Nombre de població	168	165	176	172	158	154

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'Idescat.

A la figura següent es mostra la fluctuació i el descens menys acusat de la població de Granyena de les Garrigues per sexe durant el període 1998-2021.

Fig. 4. Variació de la població pe sexes del municipi de Granyena de les Garrigues, des de l'any 1998 fins 2021.

Font: IDESCAT, a partir del Padró continu de l'INE.

De la figura anterior es desprèn, com a principis de l'any 2000 va augmentar la població, sobretot les persones de sexe masculí. No obstant, des de l'any 2013 en els homes i del 2005 en les dones es torna a veure una tendència en declivi de la població, tot i que no tan bruscament com en altres municipis de les Garrigues Altes, i fins l'any 2019 on s'observa una tendència a l'alça.

L'evolució demogràfica que s'observa en el municipi de **Juncosa** mostra un descens de la població prou significatiu, amb 197 habitants menys des de l'any 1998 fins a l'actualitat, tal com es mostra a la taula següent.

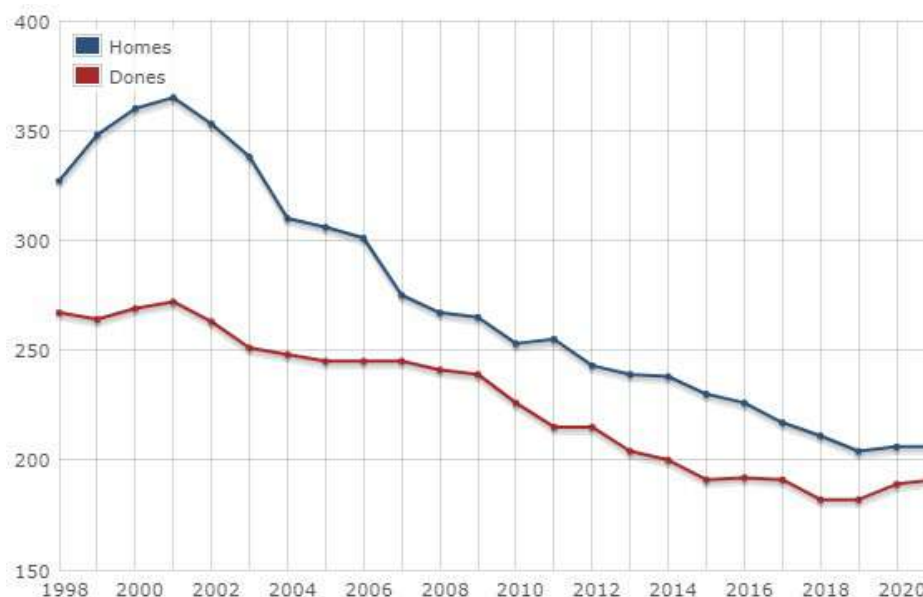
Taula 5. Evolució de la població al llarg del temps al municipi de Juncosa.

Evolució de la població	1998	2001	2006	2011	2016	2021
Nombre de població	594	637	546	470	418	397

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'Idescat.

A la figura següent es mostra el descens acusat de la població de Juncosa per sexe durant el període 1998-2021.

Fig. 5. Població per sexe al municipi de Juncosa, des de l'any 1998 fins al 2021.

Font: IDESCAT, a partir del Padró continu de l'INE.

De la figura anterior es desprèn, com en la resta de municipis analitzats, que la població de sexe femení és menor que la dels homes i es mostra clarament la tendència en declivi de la població des de l'any 2001 fins al 2019 on s'observa una lleugera estabilització.

La variació de la població que s'observa en el municipi del **Soleràs** mostra un descens de la població prou notable, amb 83 habitants menys des de l'any 2001 fins a l'actualitat, tal com es mostra a la taula següent.

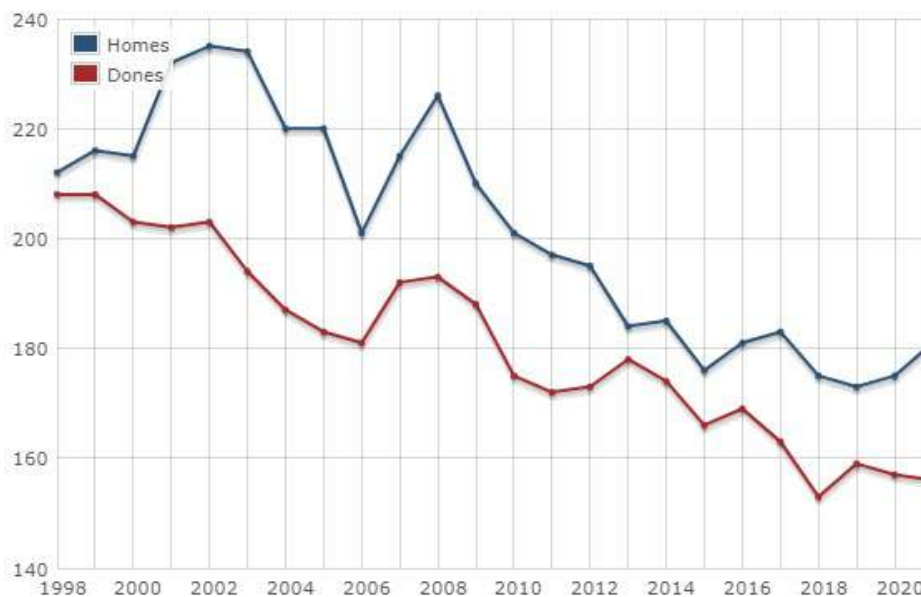
Taula 6. Evolució de la població al llarg del temps en el municipi del Soleràs.

Evolució de la població	1998	2001	2006	2011	2016	2021
Nombre de població	420	434	382	369	350	337

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'Idescat.

A la figura següent es mostra la fluctuació i el descens acusat de la població del Soleràs per sexe durant el període 1998-2021.

Fig. 6. Població per sexe al municipi del Soleràs des de l'any 1998 fins al 2021.

Font: IDESCAT, a partir del Padró continu de l'INE.

De la figura anterior es desprèn, com la tendència de la població és negativa i decreixent. Tot i això, hi ha hagut oscil·lacions al llarg dels anys, com l'any 2002 i 2008 on va haver-hi dos importants increments de població.

L'evolució de la població en el municipi dels **Torms** segueix la mateixa tendència cap a la despoblació que la resta de municipis de les Garrigues Altes. Tot i que la variació en el nombre de persones que habiten entre 2001 i 2021 és menor que en altres municipis, només de 50 habitants, no deixa de ser una davallada important, tal com es mostra a la taula següent.

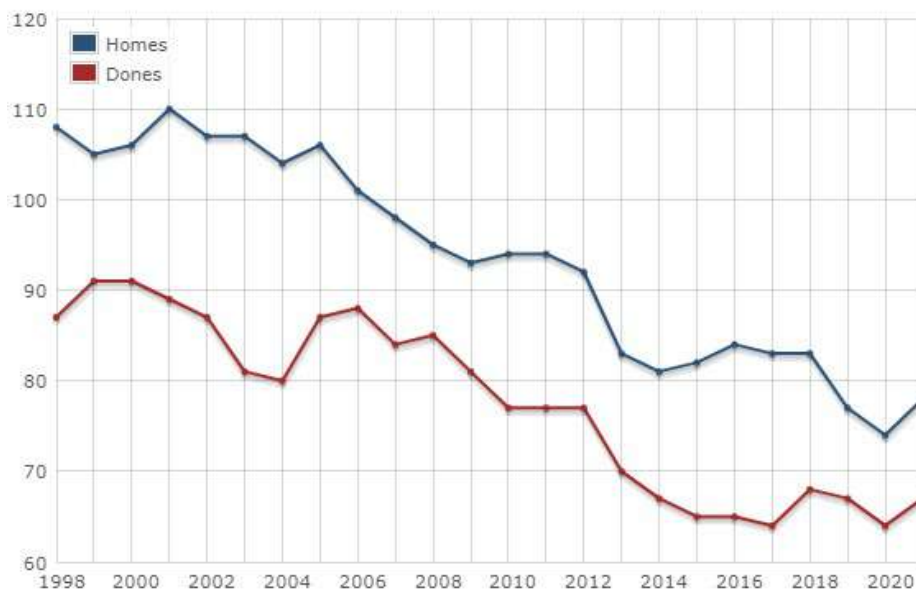
Taula 7. Evolució de la població a llarg del temps al municipi dels Torms.

Evolució de la població	1998	2001	2006	2011	2016	2021
Nombre de població	195	199	189	171	149	145

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'Idescat.

A la figura següent es mostra el descens acusat de la població dels Torms per sexe durant el període 1998-2021.

Fig. 7. Població per sexes al municipi del Torms de de l'any 1998 fins al 2021.

Font: IDESCAT, a partir del Padró continu de l'INE.

De la figura anterior es desprèn, com la tendència de la població és negativa i decreixent, tot i que hi ha hagut oscil·lacions i fluctuacions al llarg dels anys.

L'evolució de la població que s'observa en el municipi del **Cogul** mostra un descens de la població prou notable, amb 85 habitants menys des de l'any 1998 fins a l'actualitat, tal com es mostra a la taula següent.

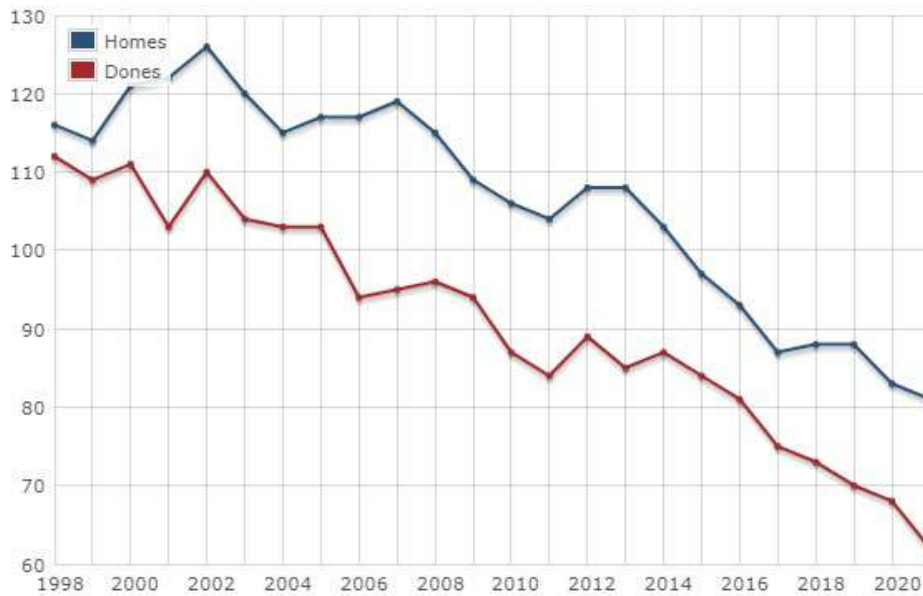
Taula 8. Evolució de la població al llarg del temps al municipi del Cogul.

Evolució de la població	1998	2001	2006	2011	2016	2021
Nombre de població	228	225	211	188	174	143

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'Idescat.

A la figura següent es mostra el descens acusat de la població del Cogul per sexe durant el període 1998-2021.

Fig. 8. Població per sexe al municipi del Cogul, des de l'any 1998 fins el 2021.

Font: IDESCAT, a partir del Padró continu de l'INE.

De la figura anterior es desprèn, com la tendència de la població és negativa i decreixent, tot i que hi ha hagut oscil·lacions i fluctuacions al llarg dels anys.

2.2 Dades socioeconòmiques

L'anàlisi de la situació socioeconòmica dels municipis que formen part de la diagnosi s'ha dut a terme mitjançant un recull de dades de l'IDESCAT amb data 2021.

El municipi de **Bellaguarda** es troba a la vora de la serra del Montsant, fet distintiu a l'hora de tenir en compte els usos del sòl. Compta amb una superfície total de 17,4 km², de la qual un 60,5% és superfície llaurada i un 10% superfície forestal, mentre que només un 23% és sòl urbanitzat i urbanitzable. Així doncs, queda ben palesa la importància de les terres agrícoles i l'activitat econòmica basada en l'agricultura.

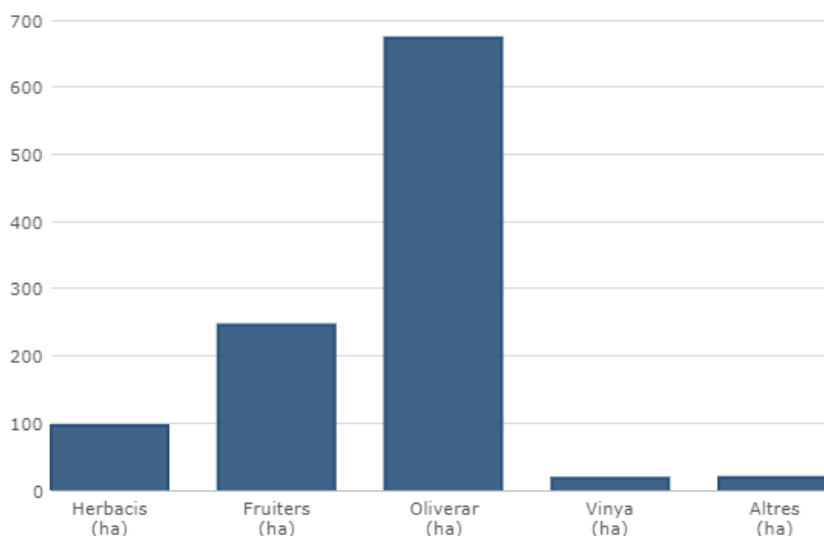
La tendència actual de tenir una segona residència en zones rurals fa que durant gran part de l'any aquests municipis quedin buits. En dades numèriques el municipi de Bellaguarda compta amb 76 habitatges de segona residència el que suposa un 4,09% respecte al total d'habitatges de segona residència de les Garrigues. Per altra banda, té un total de 137 habitatges principals, xifra que no arriba al 2% d'habitatges principals de les Garrigues.

La superfície agrícola utilitzada l'any 2009 representa un total de 10,72 km². D'aquests només 0,2 km² són utilitzats per pastures permanents i 10,52 km² són usats per a terres llaurades.

De les terres llaurades destaquen els camps d'oliveres que ocupen 6,73 km² i els conreus d'arbres fruiters que abasten una superfície de 2,46 km² del territori. Així doncs, aquests dos tipus de cultius són els més representatius de la zona Garrigues Altes.

A la figura següent es mostra la superfície agrícola usada en hectàrees i la tipologia de conreus.

Fig. 9. Aprofitament de la Sau al municipi de Bellaguarda l'any 2009.

Font: IDESCAT a partir de dades del cens agrari de l'INE.

El municipi de **Bovera** compta amb una superfície total de 31,12 km², de la qual un 57,8% correspon a superfície llaurada i un 9,7% a superfície forestal, mentre que només un 14,2% està ocupat per sòl urbanitzat i urbanitzable. Així doncs, queda ben palesa la importància de les terres agrícoles i l'activitat econòmica basada en l'agricultura.

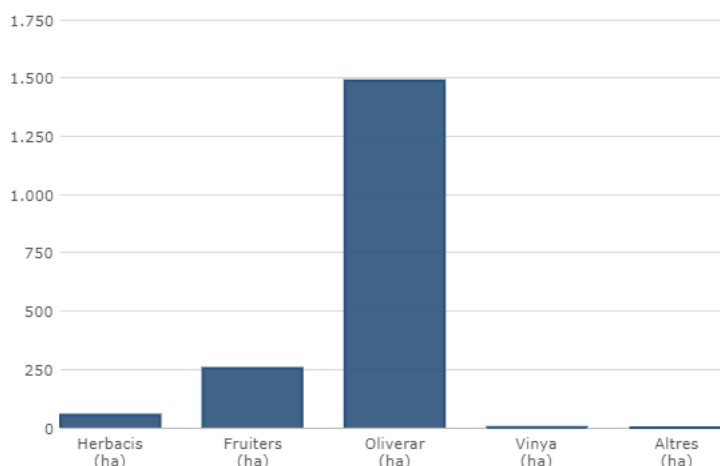
En referència al tipus d'habitatge, hi ha 125 habitatges principals que representen un 1,6% dels habitatges principals de les Garrigues. Per altra banda, hi ha 53 habitatges secundaris, aquests representen quasi un 3% dels domicilis de segona residència de les Garrigues.

La superfície agrícola utilitzada l'any 2009 s'estén al llarg de 19,91 km². D'aquests només 1,9 km² són utilitzats per pastures permanents i 18 km² són usats per a terres llaurades.

De les terres llaurades destaquen els camps d'oliveres característics de la zona, que ocupen 14,89 km², i els conreus d'arbres fruiters que abasten una extensió de 2,55 km².

A la figura següent es mostra la superfície agrícola usada en hectàrees i la tipologia de conreus.

Fig. 10. Aprofitament de la SAU al municipi de Bovera l'any 2009.

Font: IDESCAT, a partir de les dades del cens agrari de l'INE.

La **Granadella** compta amb una superfície total de 88,7 km², de la qual un 44,6% correspon a superfície llaurada, un 9,6% a superfície forestal i un 4% a pastures, mentre que un 34,4% està ocupat per sòl urbanitzat i urbanitzable. Així doncs, queda ben palesa la importància de les terres agrícoles i l'activitat econòmica basada en l'agricultura.

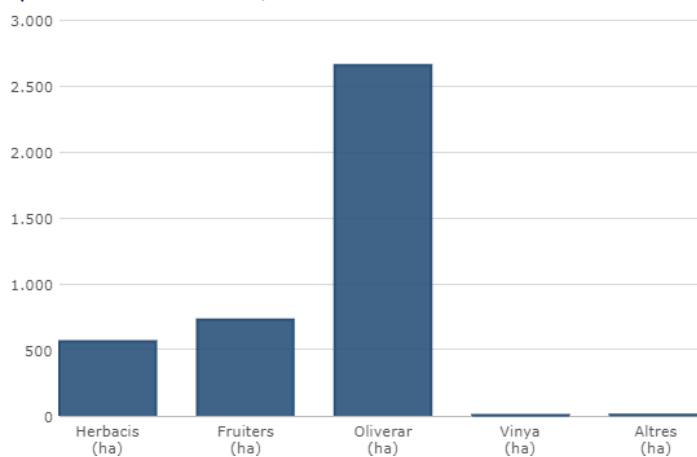
En referència al tipus d'habitatge, hi ha 298 habitatges principals que representen un 3,82% dels habitatges de les Garrigues. Per altra banda, hi ha 88 habitatges secundaris que representen quasi un 4,74% dels domicilis de segona residència de les Garrigues, i per últim, destaquen 138 habitatges buits, que és quasi la meitat del domicilis que hi ha com a principals, i que representa un 4,78% dels domicilis buits de les Garrigues.

La superfície agrícola utilitzada l'any 2009 s'estén al llarg de 43,1 km². D'aquests només 3,54 km² són utilitzats per pastures permanents i 39,57 km² són usats per a terres llaurades.

De les terres llaurades destaquen els camps d'oliveres característics de la zona, que ocupen 26,54 km². A major distància es troben els conreus d'arbres fruiters que abasten una extensió de 7,28 km² i els conreus herbacis amb una superfície de 5,63 km².

A la figura següent es mostra la superfície agrícola usada en hectàrees i la tipologia de conreus.

Fig. 11. Aprofitament de la SAU al municipi de la Granadella l'any 2009.

Font: IDESCAT, a partir de les dades del Cens agrari de l'INE.

Granyena de les Garrigues compta amb una superfície total de 20,47 km², de la qual un 56,7% correspon a superfície llaurada, un 2,8% a superfície forestal i un 1,1% a pastures, mentre que un 31,7% està ocupat per sòl urbanitzat i urbanitzable. Així doncs, queda ben palesa la importància de les terres agrícoles i l'activitat econòmica basada en l'agricultura.

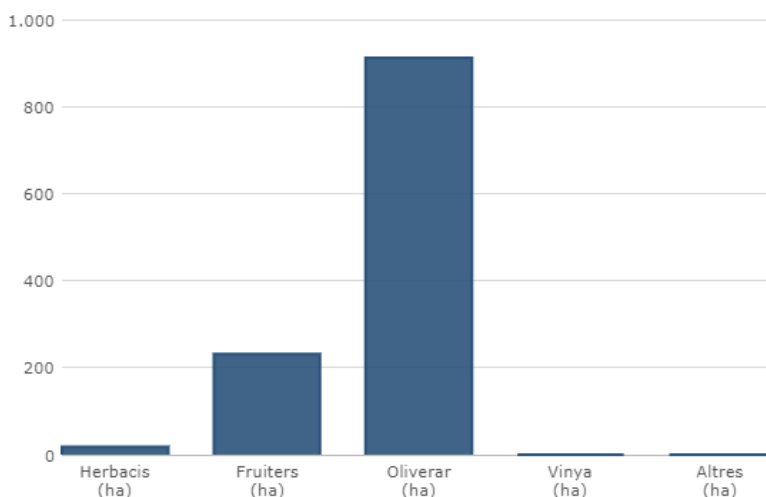
En referència al tipus d'habitatge, hi ha 78 habitatges principals que representen un 1% dels habitatges de les Garrigues. Per altra banda, hi ha 37 habitatges secundaris que representen un 1,99% dels domicilis de segona residència de les Garrigues, i per últim, destaquen 33 habitatges buits, que és quasi la meitat del domicilis que hi ha com a principals, i que representa un 1,14% dels domicilis buits de les Garrigues.

La superfície agrícola utilitzada l'any 2009 s'estén al llarg de 11,83 km². D'aquests només 0,22 km² són utilitzats per pastures permanents i 11,61 km² són usats per a terres llaurades.

De les terres llaurades destaquen els camps d'oliveres característics de la zona, que ocupen 9,12 km². A major distància es troben els conreus d'arbres fruiters que abasten una extensió de 2,31 km² i els conreus herbacis amb una superfície de 0,18 km².

A la figura següent es mostra la superfície agrícola usada en hectàrees i la tipologia de conreus.

Fig. 12. Aprofitament de la SAU del municipi de Granyena de les Garrigues l'any 2009.

Font: IDESCAT, a partir de les dades del Cens agrari de l'INE.

Juncosa compta amb una superfície total de 76,49 km², de la qual un 27,8% correspon a superfície llaurada, un 10,6% a superfície forestal i un 9,8% a pastures, mentre que un 17,7% està ocupat per sòl urbanitzat i urbanitzable. Així doncs, queda ben palesa la importància de les terres agrícoles i l'activitat econòmica basada en l'agricultura.

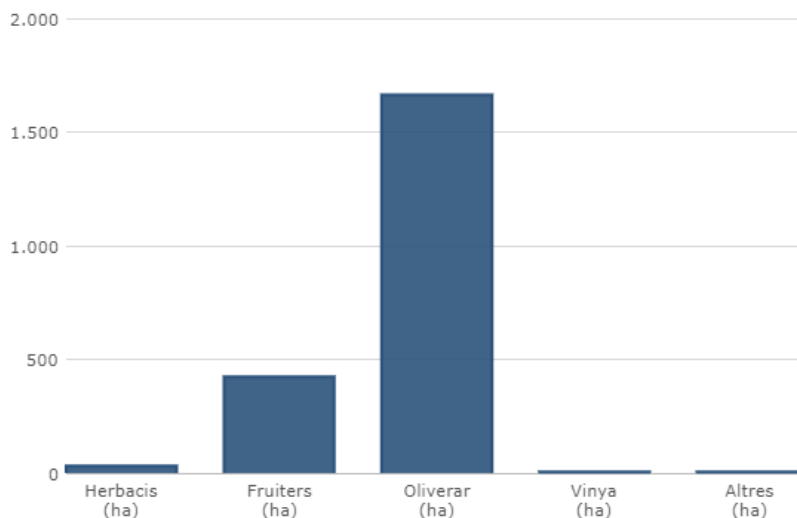
En referència al tipus d'habitatge, hi ha 179 habitatges principals que representen un 2,29% dels habitatges de les Garrigues. Per altra banda, hi ha 83 habitatges secundaris que representen un 4,77% dels domicilis de segona residència de les Garrigues, i per últim, destaquen 59 habitatges buits, que representa un 2,04% dels domicilis buits de les Garrigues.

La superfície agrícola utilitzada l'any 2009 s'estén al llarg de 28,8 km². D'aquests només 7,54 km² són utilitzats per pastures permanents i 21,27 km² són usats per a terres llaurades.

De les terres llaurades destaquen els camps d'oliveres característics de la zona, que ocupen 16,63 km². A major distància es troben els conreus d'arbres fruiters que abasten una extensió de 4,23 km² i els conreus herbacis amb una superfície de 0,31 km².

A la figura següent es mostra la superfície agrícola usada en hectàrees i la tipologia de conreus.

Fig. 13. Aprofitament de la SAU al municipi de Juncosa l'any 2009.

Font: IDESCAT, a partir de les dades del Cens agrari de l'INE.

El Soleràs compta amb una superfície total de 12,23 km², de la qual un 73,7% correspon a superfície llaurada, un 9,6% a superfície forestal i un 14,1% a pastures. Així doncs, queda ben palesa la importància de les terres agrícoles i l'activitat econòmica basada en l'agricultura.

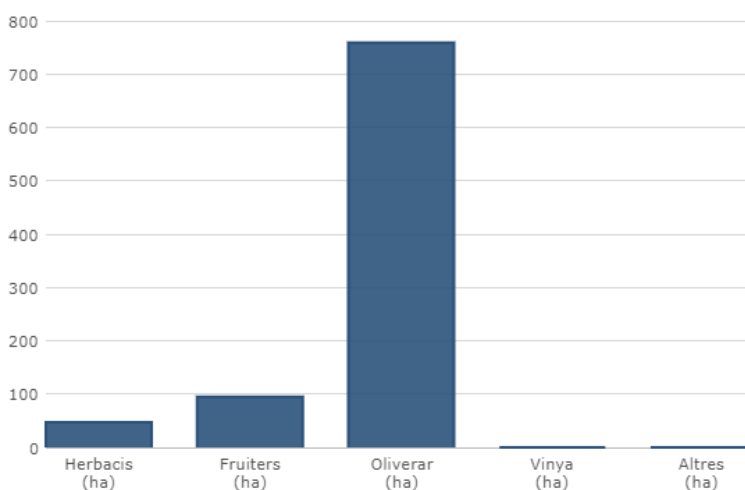
En referència al tipus d'habitatge, hi ha 138 habitatges principals que representen un 1,77% dels habitatges de les Garrigues. Per altra banda, hi ha 86 habitatges secundaris que representen un 2,98% dels domicilis de segona residència de les Garrigues, i per últim, destaquen 8 habitatges buits.

La superfície agrícola utilitzada l'any 2009 s'estén al llarg de 10,73 km². D'aquests només 1,72 km² són utilitzats per pastures permanents i 9,01 km² són usats per a terres llaurades.

De les terres llaurades destaquen els camps d'oliveres característics de la zona, que ocupen 7,59 km². A major distància es troben els conreus d'arbres fruïters que abasten una extensió de 0,95 km² i els conreus herbacis amb una superfície de 0,47 km².

A la figura següent es mostra la superfície agrícola usada en hectàrees i la tipologia de conreus.

Fig. 14. Aprofitament de la SAU al municipi del Soleràs l'any 2009.

Font: IDESCAT, a partir de les dades del Cens agrari de l'INE.

Els Torms compta amb una superfície total de 13,75 km², de la qual un 40,4% correspon a superfície llaurada, un 12,4% a superfície forestal i un 4% a pastures, mentre que un 38,3% està ocupat per sòl urbanitzat i urbanitzable. Així doncs, queda ben palesa la importància de les terres agrícoles i l'activitat econòmica basada en l'agricultura.

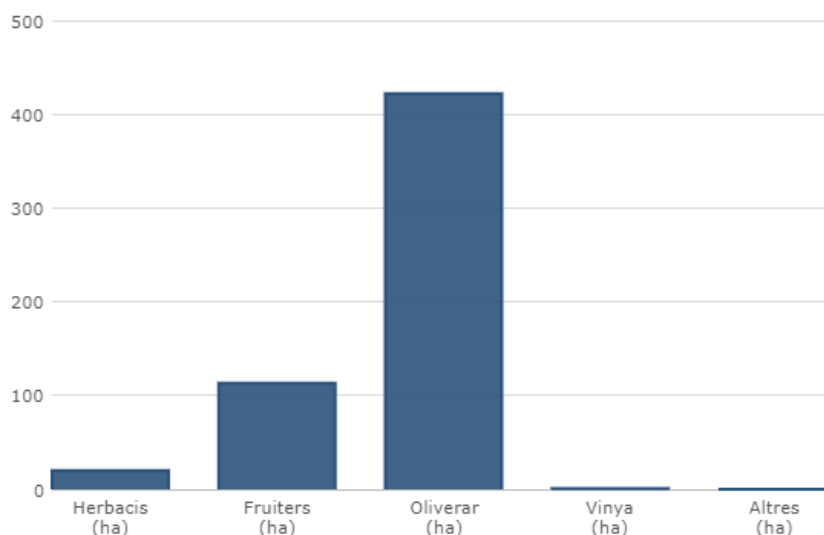
En referència al tipus d'habitatge, hi ha 61 habitatges principals que representen un 0,78% dels habitatges de les Garrigues. Per altra banda, hi ha 24 habitatges secundaris que representen un 1,29% dels domicilis de segona residència de les Garrigues, i per últim, destaquen 35 habitatges buits, que representa un 1,21% dels domicilis buits de les Garrigues.

La superfície agrícola utilitzada l'any 2009 s'estén al llarg de 6,1 km². D'aquests només 0,55 km² són utilitzats per pastures permanents i 5,55 km² són usats per a terres llaurades.

De les terres llaurades destaquen els camps d'oliveres característics de la zona, que ocupen 4,22 km². A major distància es troben els conreus d'arbres fruiters que abasten una extensió de 1,13 km² i els conreus herbacis amb una superfície de 0,2 km².

A la figura següent es mostra la superfície agrícola usada en hectàrees i la tipologia de conreus.

Fig. 15. Aprofitament de la SAU al municipi dels Torms l'any 2009.

Font: IDESCAT, a partir de les dades del Cens agrari de l'INE.

El Cogul compta amb una superfície total de 17,51 km², de la qual un 61,8% correspon a superfície llaurada, un 0,9% a superfície forestal i un 2,5% a pastures, mentre que un 30,1% està ocupat per sòl urbanitzat i urbanitzable. Així doncs, queda ben palesa la importància de les terres agrícoles i l'activitat econòmica basada en l'agricultura.

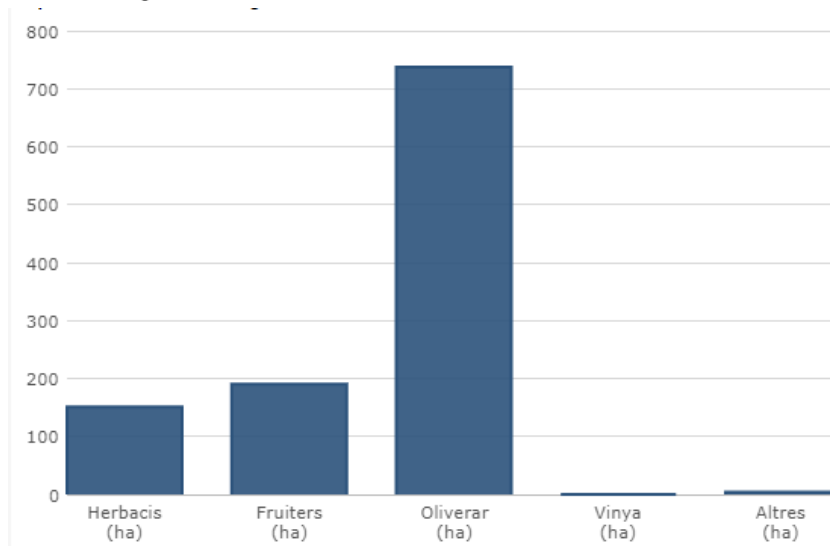
En referència al tipus d'habitatge, hi ha 70 habitatges principals que representen un 0,89% dels habitatges de les Garrigues. Per altra banda, hi ha 18 habitatges secundaris que representen un 0,9% dels domicilis de segona residència de les Garrigues, i per últim, destaquen 49 habitatges buits, que representa un 1,7% dels domicilis buits de les Garrigues.

La superfície agrícola utilitzada l'any 2009 s'estén al llarg de 11,26 km². D'aquests només 0,44 km² són utilitzats per pastures permanents i 10,82 km² són usats per a terres llaurades.

De les terres llaurades destaquen els camps d'oliveres característics de la zona, que ocupen 7,37 km². A major distància es troben els conreus d'arbres fruiters que abasten una extensió de 1,90 km² i els conreus herbacis amb una superfície de 1,51 km².

A la figura següent es mostra la superfície agrícola usada en hectàrees i la tipologia de conreus.

Fig. 16. Aprofitament de la SAU al municipi del Cogul l'any 2009.

Font: IDECAT, a partir de les dades del Cens agrari de l'INE.

A partir de l'anàlisi previ, queda ben palès que el cultiu d'oliveres és el més representatiu de la zona Garrigues Altes.

3 Breu anàlisi del sistema de planejament que afecta a l'àmbit de la diagnosi

El sistema de planejament intenta ordenar i planificar el sòl o el territori, la qual cosa dóna com a resultat l'aparició de diferents instruments d'ordenació, que poden ser urbanístics o d'ordenació territorial, el dos tenen vocació d'aplicar-se sobre una mateixa realitat que és el sòl, però amb un diferent abast i, sobretot, concreció.

Així doncs, el que ens trobem és que tenim diferents regulacions i instruments d'ordenació, i pel que fa a l'objecte d'aquest treball ens concentrarem en els instruments d'ordenació territorial i en els instruments de planificació urbanística que afecten als següents municipis: Bellaguarda, Bovera, La Granadella, Granyena de les Garrigues, Juncosa, el Soleràs, els Torms i el Cogul.

3.1 Planejament territorial

L'ordenació del territori és una competència exclusiva del Govern de la Generalitat que, com a tal, es va recollir a l'Estatut de Catalunya de l'any 1979 i del 2006. L'any 1983 es va aprovar [la primera Llei](#) de política territorial, encara vigent, en què es regulen els objectius d'aquesta matèria, així com els instruments que s'hauran de redactar per assegurar-ne el compliment. L'any 1995 es va aprovar per llei el [Pla territorial general de Catalunya](#), que és la figura de rang superior del sistema de planificació territorial, i que actua com a marc de coherència i d'orientació per a la resta de figures d'aquest sistema de planificació, que són els plans territorials parcials i els plans territorials sectorials.

Catalunya es divideix en 7 àmbits funcionals territorials, que integren un conjunt de comarques cada un, que són els següents: Alt Pirineu i Aran, Camp de Tarragona, Comarques Centrals, Comarques Gironines, Metropolità de Barcelona, Ponent (Terres de Lleida) i Terres de l'Ebre. Entre el 2006 i el 2010 s'ha aprovat un pla territorial parcial per a cada un dels àmbits, que s'ha publicat en el DOGC.

Així doncs, els instruments d'ordenació territorial que sorgeixen a partir d'aquesta normativa són:

El Pla Territorial General (PTG), que és l'instrument que defineix els objectius d'equilibri territorial d'interès general per a Catalunya i, a la vegada, marc orientador de les accions que emprenen els poders públics per a crear les condicions adequades per a atreure l'activitat econòmica als espais idonis i per aconseguir que els ciutadans de Catalunya tinguin uns nivells de qualitat de vida semblants, independentment de l'àmbit territorial on visquin.

Els plans territorials parcials (PTP), que són els instruments per a definir els objectius d'equilibri d'una part del territori de Catalunya i el marc orientador de les accions que s'hi emprendran per tal d'avançar cap a una determinada visió de futur. Pel que fa el present estudi, en fa referència el següent (PTP):

- **Pla territorial parcial de Ponent (Terres de Lleida) (data publicació 05/10/2007).**

Municipis: Bellaguarda / Bovera / La Granadella / Granyena de les Garrigues / Juncosa / El Soleràs / Els Torms / El Cogul.

<https://dtes.gencat.cat/rpuportal/AppJava/cercaExpedient.do?reqCode=veureDocument&codintExp=230414&fromPage=load>

Els plans directors territorials (PDT), que són els plans que concreten les directrius generals del planejament que contenen el Pla territorial general de Catalunya o els plans territorials parcials per als aspectes o en les àrees sobre les quals incideixen. **En aquest sentit, no es detecta cap PDT que afecti a l'àmbit d'estudi.**

Els plans territorials sectorials (PTS), que són els plans d'incidència territorial que elaboren els departaments en àmbits temàtics de la seva competència. El seu àmbit d'aplicació és tot el territori de Catalunya. Només es detecta el següent PTS que afecta als municipis del present estudi:

- **Pla territorial sectorial d'infraestructures de gestió de residus municipals de Catalunya 2020 (data publicació 16/04/2018).**

Municipis: Bellaguarda / Bovera / La Granadella / Granyena de les Garrigues / Juncosa / El Soleràs / Els Torms / El Cogul

<https://dtes.gencat.cat/rpucportal/AppJava/cercaExpedient.do?reqCode=veureDocument&codintExp=281501&fromPage=load>

3.2 Planejament urbanístic general

Els instruments del planejament urbanístic general es concreten a la Llei d'urbanisme TRLUC. Concretament, l'article 13 de (TRLUC) estableix la relació jeràrquica del planejament urbanístic respecte al planejament territorial. Als articles 55 i següents (TRLUC) s'especifiquen els diferents tipus de plans urbanístics:

3.2.1 Plans directors urbanístics (PDU) (art. 56)

Coordinen el planejament urbanístic, concreten l'emplaçament de les grans infraestructures, protegeixen el sòl no urbanitzable, inclouen determinacions sobre desenvolupament urbanístic sostenible i programen polítiques supramunicipals de sòl i d'habitatge, que s'han de concertar amb els ajuntaments en la tramitació específica. Documentació (art.56.2). Pel que fa al present estudi, en fa referència el següent (PDU):

- **Pla director urbanístic de les activitats de càmping (data publicació 02/07/2021).**

Municipis: Bellaguarda / Bovera / La Granadella / Granyena de les Garrigues / Juncosa / El Soleràs / Els Torms / El Cogul.

<https://dtes.gencat.cat/rpucportal/AppJava/cercaExpedient.do?reqCode=veureDocument&codintExp=282754&fromPage=load>

3.2.2 Plans d'ordenació urbanística municipal (POUM) (art. 57)

Instrument d'ordenació urbanística integral del territori que pot abastar un o més d'un terme municipal. Correspon als plans, com a mínim, classificar el sòl per establir-ne el règim jurídic, definir el model d'implantació urbana i les determinacions per al desenvolupament urbanístic, definir l'estructura general del territori i les pautes per al seu desenvolupament i determinar les circumstàncies que poden produir-ne la modificació o revisió. **Pel que fa als POUM que afecten a l'àmbit d'estudi, només hi ha dos municipis que en disposen, Juncosa i el Cogul.** A continuació es recullen els Plans d'Ordenació i les modificacions corresponents:

- **Pla d'ordenació urbanística municipal (Juncosa) (data publicació 07/03/2013).**

Municipis: Bellaguarda / Bovera / La Granadella / Granyena de les Garrigues / **Juncosa** / El Soleràs / Els Torms / El Cogul.

<https://dtes.gencat.cat/rpucportal/AppJava/cercaExpedient.do?reqCode=veureDocument&codintExp=257060&fromPage=load>

- **Modificació del Pla d'ordenació urbanística municipal número 1 al sòl no urbanitzable i a l'àmbit de protecció entorn del nucli urbà (data publicació 22/06/2015).**

Municipis: Bellaguarda / Bovera / La Granadella / Granyena de les Garrigues / **Juncosa** / El Soleràs / Els Torms / El Cogul.

<https://dtes.gencat.cat/rpucportal/AppJava/cercaExpedient.do?reqCode=veureDocument&codintExp=269776&fromPage=load>

- **Modificació del Pla d'ordenació urbanística municipal número 2 per ajust del límit del sòl urbà, darreres del carrer Sant Isidre (data publicació 21/04/2021).**

Municipis: Bellaguarda / Bovera / La Granadella / Granyena de les Garrigues / **Juncosa** / El Soleràs / Els Torns / El Cogul.

<https://dtes.gencat.cat/rpuportal/AppJava/cercaExpedient.do?reqCode=veureDocument&codintExp=279690&fromPage=load>

- **Modificació número 3 del Pla d'ordenació urbanística municipal (data publicació 08/07/2020).**

Municipis: Bellaguarda / Bovera / La Granadella / Granyena de les Garrigues / **Juncosa** / El Soleràs / Els Torns / El Cogul.

<https://dtes.gencat.cat/rpuportal/AppJava/cercaExpedient.do?reqCode=veureDocument&codintExp=282132&fromPage=load>

- **Pla d'ordenació urbanística municipal (el Cogul) (data publicació 18/10/2013).**

Municipis: Bellaguarda / Bovera / La Granadella / Granyena de les Garrigues / Juncosa / El Soleràs / Els Torns / **El Cogul**.

<https://dtes.gencat.cat/rpuportal/AppJava/cercaExpedient.do?reqCode=veureDocument&codintExp=261093&fromPage=load>

- **Modificació del Pla d'ordenació urbanística municipal al PAU 4 (data publicació 28/12/2016).**

Municipis: Bellaguarda / Bovera / La Granadella / Granyena de les Garrigues / Juncosa / El Soleràs / Els Torns / **El Cogul**.

<https://dtes.gencat.cat/rpuportal/AppJava/cercaExpedient.do?reqCode=veureDocument&codintExp=271235&fromPage=load>

3.2.3 Normes de planejament urbanístic (NPU) (art. 62)

Les normes de planejament urbanístic són instruments del planejament urbanístic general que compleixen els plans d'ordenació urbanística municipal. A més, poden complementar les determinacions dels POUM. En aquest cas, les normes es poden referir a una pluralitat de municipis, i també poden establir determinacions d'interès supramunicipal, amb vista a satisfer objectius establerts en el planejament territorial o en les directrius d'un PDU.

Aquestes normes de planejament urbanístic tenen com a finalitat delimitar i qualificar el sòl urbà i el sòl no urbanitzable i contenen determinacions amb un grau de precisió adequat per permetre la gestió del sòl. Pel que fa el present estudi, en fan referència les següents (NPU) i les seves modificacions posteriors:

- **Normes de planejament urbanístic. Municipis de Ponent (data publicació 10/06/2015).**

Municipis: Bellaguarda / Bovera / La Granadella / Granyena de les Garrigues / Juncosa / El Soleràs / Els Torns / El Cogul.

<https://dtes.gencat.cat/rpuportal/AppJava/cercaExpedient.do?reqCode=veureDocument&codintExp=270168&fromPage=load>

- **Modificació de les Normes de planejament urbanístic per a la inclusió d'una nova qualificació d'ús industrial (el Poal) (data publicació 08/06/2016).**

Municipis: Bellaguarda / Bovera / La Granadella / Granyena de les Garrigues / Juncosa / El Soleràs / Els Torms / El Cogul.

<https://dtes.gencat.cat/rpucportal/AppJava/cercaExpedient.do?reqCode=veureDocument&codintExp=272688&fromPage=load>

- **Modificació de les Normes de planejament urbanístic per adaptar l'ordenació a la realitat existent d'un edifici per destinar-lo a habitatge social (data publicació 23/05/2022).**

Municipis: Bellaguarda / Bovera / La Granadella / Granyena de les Garrigues / Juncosa / El Soleràs / Els Torms / El Cogul

<https://dtes.gencat.cat/rpucportal/AppJava/cercaExpedient.do?reqCode=veureDocument&codintExp=294881&fromPage=load>

3.2.4 Programes d'actuació urbanística municipal (PAUM) (art. 60)

Expressió de les polítiques municipals de sòl i d'habitatge, contenen les previsions i els compromisos assumits per al desenvolupament dels plans d'ordenació urbanística municipal pel que fa a la reforma i la millora urbanes, als equipaments i a la generació d'activitat econòmica. L'adopció del PAUM és de caràcter potestatiu i té una vigència màxima de sis anys, període durant el qual comporta el nivell superior d'exercici de les competències municipals en matèria urbanística. **En aquest sentit, no es detecta cap PAUM que afecti a l'àmbit d'estudi.**

3.3 Planejament urbanístic derivat

El planejament urbanístic general es desenvolupa pel planejament urbanístic derivat, i concretament en sòl urbà, pels plans especials i plans de millora urbana. El planejament urbanístic derivat està supeditat a les determinacions del planejament urbanístic general. Això no obstant, els plans especials urbanístics poden introduir en l'ordenació del planejament urbanístic general modificacions específiques necessàries per acomplir llurs funcions en els termes que regulen els articles 67 i 68 del Text refós de la Llei d'urbanisme.

A continuació es detallen els instruments de planejament derivat:

- Els plans especials urbanístics de desenvolupament (PEUD).
- Els plans especials urbanístics autònoms (PEUA).
- Els plans de millora urbana (PMU).
- Els plans parcials urbanístics (PPU).
- Els plans parcials de delimitació (PPD).
- Els plans parcials de sectors d'urbanització prioritària (PPSUP).

En aquest cas, els instruments que afecten a l'àmbit d'estudi són els Plans especials.

3.3.1 Plans especials urbanístics (PEU)

Determinades obres i activitats requereixen de la tramitació d'un pla especial urbanístic. La llei diferencia dos supòsits: **els plans especials urbanístics de desenvolupament**, que s'adapten a les previsions substantives del planejament territorial o urbanístic general, siguin previstos expressament o no en aquest planejament, i **els plans especials urbanístics autònoms** respecte a les previsions substantives del planejament territorial o urbanístic relatives als elements fonamentals de l'estructura general de l'ordenació del territori.

Pel que fa al present estudi, **s'han detectat una sèrie de Plans especials urbanístics relacionats amb parcs eòlics que no es consideren rellevants per la present diagnosi.**

4 Breu contextualització de l'àmbit de la diagnosi dins del Catàleg de Paisatge de Les Terres de Lleida

4.1 Objectius de Qualitat Paisatgística de les Terres de Lleida

El Conveni europeu del paisatge estableix que els objectius de qualitat paisatgística (OQP) representen la plasmació, per part de les administracions públiques, de les aspiracions de la col·lectivitat pel que fa a les característiques paisatgístiques del seu entorn.

Tal com s'estableix en la Llei 8/2005, de 8 de juny, la protecció, gestió i ordenació del paisatge les recomanacions i les propostes del objectius de qualitat paisatgística, que per elles mateixes no tenen caràcter normatiu, seran precisades i incorporades en les Directrius del Paisatge previstes en el planejament territorial (art. 12, Llei 8/2005).

En el Catàleg del Paisatge de les Terres de Lleida s'han definit 21 objectius de qualitat paisatgística per a tot l'àmbit territorial de Terres de Lleida, dels quals 9 s'alineen amb la present diagnosi i queden recollits a la taula següent.

Taula 9. Objectius de qualitat paisatgística (OQP) per a les Terres de Lleida.

Objectius de qualitat paisatgística per a les Terres de Lleida

1. Un paisatge urbà rehabilitat i valoritzat en la seva part històrica, arquitectònicament rellevant, i endreçat i dissenyat per a la millora de la qualitat de la vida dels ciutadans.
2. Uns nuclis poblacionals amb un creixement urbanístic ordenat, dimensionat d'acord a les necessitats reals i que no comprometi el futur del caràcter agrícola dels espais circumdants als nuclis urbans.
3. Un sòl no urbanitzable endreçat amb construccions rurals (magatzems agrícoles, granges, cobertes d'eines, casetes de bombeig, etc.) fetes amb volumetries, materials i revestiments adaptats a l'entorn.
4. Unes vies de comunicació integrades paisatgísticament i que no malmetin la connectivitat paisatgística i social del territori.
5. Uns accessos als nuclis urbans ordenats paisatgísticament que facilitin la transició entre els espais oberts i els paisatges urbans que reforcin el caràcter i la identitat de les poblacions.
6. Uns nuclis encimbellats on s'identifiqui amb claredat el perfil paisatgístic de l'espai construït i els seus punts d'interès (campanars, esglésies, castells, casals, etc.) en relació al paisatge obert i el sòl no urbanitzable.
7. Un paisatge de nuclis alineats en valls ordenats urbanísticament i amb visió de conjunt conforme a l'assumpció d'aquest patró d'assentament.
8. Una xarxa de miradors que posin en valor les panoràmiques més rellevants i permetin descobrir la diversitat i matisos dels diferents paisatges de Terres de Lleida.
9. Un paisatge de les construccions defensives que vinculi història, territori i població de Terres de Lleida.

Font: Catàleg de Paisatge de Les Terres de Lleida.

Els criteris i mesures d'actuació resultants de la present diagnosi han d'ajudar a assolir els objectius de qualitat paisatgística per l'àmbit territorial de les Terres de Lleida que s'han mostrat a la taula anterior.

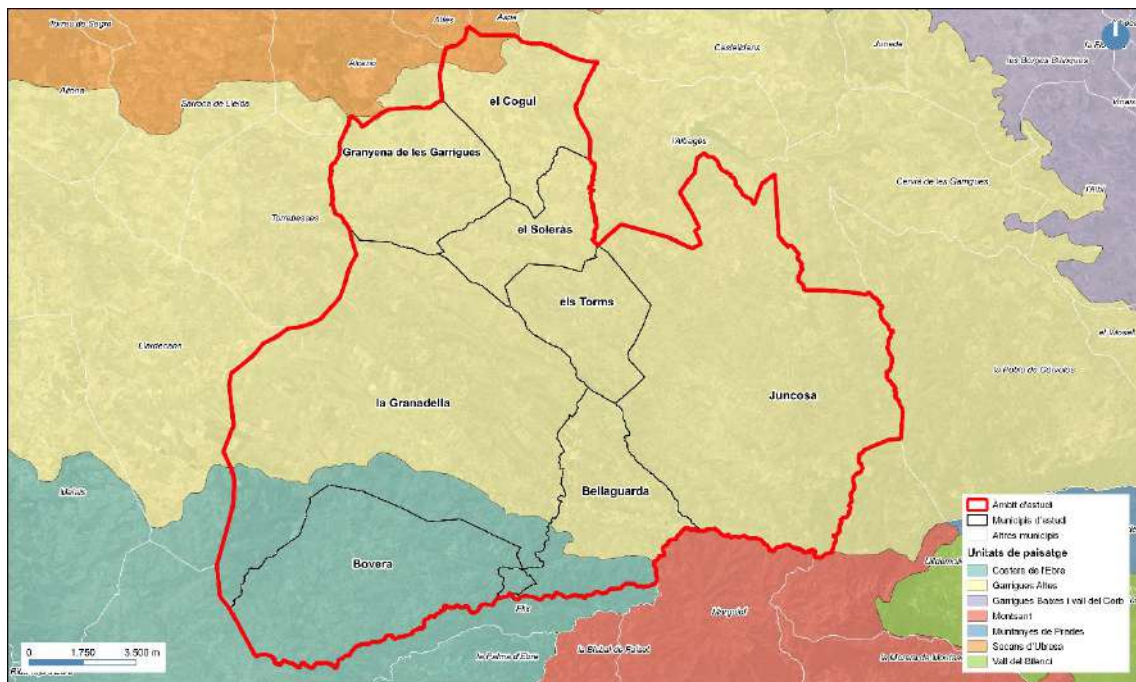
4.2 Unitats de Paisatge de l'àmbit de la diagnosi

L'àmbit de la diagnosi està format per 8 municipis, dels quals 7 es troben dins la unitat de paisatge de les **Garrigues Altes**: Bellaguarda, El Cogul, La Granadella, Granyena de les Garrigues, Juncosa, El Soleràs i Els Torms.

Per la seva banda, Bovera es troba dins la unitat de paisatge Costers de l'Ebre, que també ocupa una part minoritària dels municipis de la Granadella i Bellaguarda. A part, el municipi del Cogul ocupa una porció molt petita de la unitat de paisatge Secans d'Utxesa.

A la figura següent es mostra la distribució de les unitats de paisatge i l'àmbit d'estudi de la diagnosi de paisatge.

Fig. 17. Unitats de paisatge de l'àmbit d'estudi i voltants.

Font: Elaboració pròpia.

Atesa la major representativitat de la unitat de paisatge de les **Garrigues Altes**, en el capítol següent es duu a terme una breu descripció centrada en els seus trets distintius, els principals itineraris i punts d'observació, l'avaluació d'amenaçes i oportunitats, els objectius de qualitat paisatgística, i les àrees amb valors especials per protegir, les àrees de foment de la gestió i les àrees susceptibles d'accions d'ordenació.

Els criteris d'actuació descrits en el capítol 6 s'integren dins les recomanacions del Catàleg de Paisatge de les Terres de Lleida per la unitat de paisatge de les Garrigues Altes.

4.3 Descripció de la Unitat de Paisatge Garrigues Altes

Aquesta unitat és compartida per les Terres de Lleida i el Camp de Tarragona. La part més oriental del territori pertany a les comarques de les Garrigues i el Priorat, mentre que la més occidental a la comarca del Segrià.

La seva superfície total comprèn 64.231 ha, de les quals 63.371 ha (98,7%) pertanyen a les Terres de Lleida i 860 ha (1,3%) al Camp de Tarragona.

Els municipis de les Terres de Lleida inclosos en aquesta unitat són: Castellans, Cervià de les Garrigues, **Juncosa**, l'Albagés, **el Cogul**, **els Torms**, **Soleràs**, **Bellaguarda**, **la Granadella**, **Granyena de les Garrigues**, Torrebesses, Llardecans, Almatret i Maials; també una part de les Borges Blanques, Juneda, l'Albi, el Vilosell, Aspa, Alcanó, Bovera, Sarroca de Lleida, Seròs i Aitona.

4.3.1 Trets distintius de la unitat de paisatge

A la taula següent es descriuen els principals tres rellevants de la unitat de paisatge Garrigues altes que li confereixen el seu caràcter distintiu respecte la resta d'unitats.

Taula 10. Trets distintius de la unitat de paisatge Garrigues altes.

Trets distintius	
1.	El sector de més altitud es localitza al sud-est, i està format per la serra de la Llena (1.023 m). Aquest relleu configura la capçalera del riu Set, el curs fluvial que dibuixa bona part d'aquest paisatge.
2.	Presència de relleus esglaonats en plataforma estructural, lleugerament inclinada al nord-oest i seccionada per la xarxa de drenatge.
3.	Les valls són nombroses i estretes, els vessants es retallen d'una vall a una altra i sovint no deixen més que una carena afilada i minsa. És ben característic el paisatge de carenes allargassades per on discorren camins i carreteres.
4.	La garriga i les pinedes de pi blanc (<i>Pinus halepensis</i>) han colonitzat el territori a partir dels 450-500 m d'altitud. Les brolles termòfiles de romaní ocupen grans extensions, bé soles o formant part del sotabosc de les pinedes de pi blanc. El llistonar només adquireix certa importància en el terç septentrional.
5.	El paisatge agrícola es troba dominat pels conreus llenyosos de secà (oliveres i ametllers), així com la garriga i brolles arbrades de pi blanc.
6.	Les construccions de pedra seca tenen molta presència en aquest territori. Són especialment rellevants les cabanes de volta i les parets construïdes en zones de pendent a fi de conservar els sòls de l'erosió.
7.	El riu Set i la Vall Major són els cursos fluvials sobre els quals es distribueixen les principals poblacions. Aquestes es caracteritzen per ser compactes i per estar situades a dalt de turons o altres emplaçaments dominants.

Font: Catàleg de Paisatge de Les Terres de Lleida.

4.3.2 Principals itineraris i punts d'observació dins l'àmbit de la diagnosi

El paisatge de les Garrigues altes esdevé un element de referència visual per a una bona part de l'àmbit territorial de les Terres de Lleida. La imatge des de les altres unitats d'aquest horitzó permanent s'estructura en tres àrees altament exposades i ben diferents:

- Al sud, el paisatge esdevé una taca compacta formada per la serra de la Llena, el coll de les Marradetes i la punta del Curull.
- A l'est, la visió mostra tres sistemes lineals, els eixos de Torrebesses a Granadella, del Soleràs als Torms i de Granyena de les Garrigues a Juncosa.
- Al nord-est, al límit amb les Garrigues baixes i de la vall del Corb, la referència visual es fragmenta i esdevé discontinua, resultant la suma de múltiples plans.

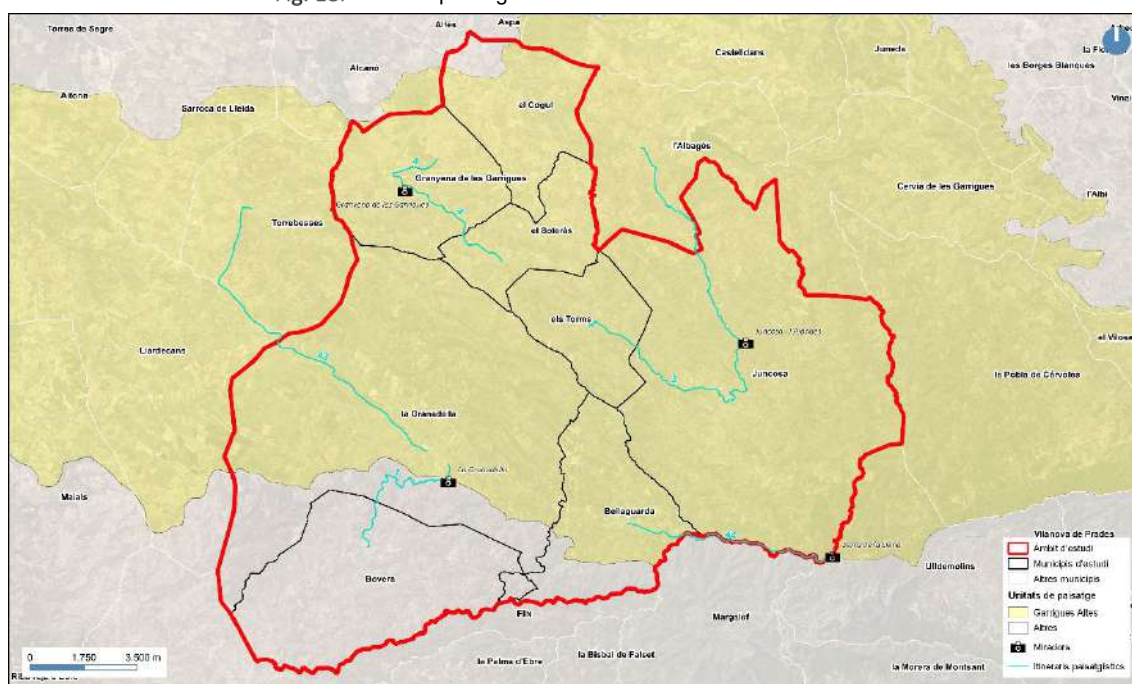
A la taula següent es llisten els principals itineraris paisatgístics i els seus miradors.

Taula 11. Principals itineraris i punts d'observació.

Principals itineraris paisatgístics	Punts d'observació
1. la Granadella - Bovera	a la Granadella, des del coll de Bovera (panoràmica dels costers de l'Ebre)
3. l'Albagés - Juncosa - els Torms	a Juncosa – l'Albagés, des de lo Tossal (panoràmica al sector oriental i al riu Set)
4. el Soleràs – Granyena de les Garrigues – el Cogul (enllaç C-233)	a Granyena de les Garrigues (panoràmica al sector nord)
43. la Granadella – Torrebesses (enllaç C-12)	
44. Bellaguarda - Ulldemolins	a les parts enlairades de la Serra de Llena (panoràmiques a tot el territori i al Camp de Tarragona)

Font: Catàleg de Paisatge de Les Terres de Lleida.

Fig. 18. Itineraris paisatgístics i miradors de l'àmbit d'estudi.

Font: Elaboració pròpia.

4.3.3 Avaluació d'amenaques i oportunitats de la unitat de paisatge

A la taula següent es descriuen les principals amenaces i oportunitats de la unitat de paisatge Garrigues altes.

Taula 12. Principals amenaces i oportunitats de la unitat de paisatge Garrigues altes.

Amenaces	Oportunitats
1. La pèrdua dels elements definidors del caràcter rural mediterrani d'aquest paisatge, com ara les construccions de pedra seca, a causa dels processos de concentració parcel·lària que es puguin produir.	1. El paisatge de les Garrigues té un bon potencial per al desenvolupament turístic sostenible. Les rutes de l'art rupestre i de l'oli travessen aquest territori.
2. El risc d'erosió als pendents de més del 30%, que abracen una part important de la unitat, sobretot als eixos de Granyena de les Garrigues a Juncosa i de Castelldans a Cervià de les Garrigues.	2. La nova agricultura de regadiu ha de ser respectuosa amb el caràcter oleícola i identitari d'aquest territori i s'ha de considerar com una activitat definidora del paisatge, a banda d'una inversió productiva.
3. El risc d'inundació al llarg del riu Set, des del nucli urbà del Cogul fins a Cervià de les Garrigues, i que es perllonga fins al sud de l'Albagés.	3. L'agricultura ecològica constitueix una oportunitat de primer ordre per als conreus de la zona.
4. El risc d'incendi forestal en tot aquest territori és molt elevat.	4. Bona part del territori és òptima per a l'activitat apícola i l'aprofitament de plantes aromàtiques.
5. La presència de l'espècie invasora <i>Arundo donax</i> , en especial al curs del riu Set, des del nucli urbà del Cogul fins a Cervià de les Garrigues.	5. Hi ha algunes activitats extractives en desús que poden ser objecte de restauració i integració paisatgística.

Font: Catàleg de Paisatge de Les Terres de Lleida.

4.3.4 Objectius de qualitat paisatgística de la unitat de paisatge

A la taula següent es descriuen els objectius de qualitat paisatgística (OQP) que són específics de la unitat de paisatge Garrigues altes.

Taula 13. Objectius de qualitat paisatgística (OQP) específics de la unitat de paisatge Garrigues altes.

Codi	Objectius de qualitat paisatgística
	<p>Un paisatge agrícola d'olivera i ametller en valls lineals productives.</p> <p>Els conreus d'oliveres i ametllers ocupen un 61% de les Garrigues altes i constitueixen un dels elements més característics i singulars del seu paisatge.</p>
OQP 1	<p>Sobretot, en el cas de l'olivera, es tracta d'un cultiu mediterrani típic d'alt valor identitari que ocupa els fons i els vessants de les dues principals valls en estructura lineal que drenen la serra de la Llana (la vall del riu Set, la Vall Major i la vall dels Horts de Bellaguarda) i les nombroses vallades i barrancades que hi tributen.</p> <p>Aquest paisatge agrícola és alhora la principal base econòmica de la unitat de paisatge.</p>
	<p>Una arquitectura de pedra seca ben conservada.</p> <p>Aquest paisatge va indissociablement lligat a la pedra seca: marges en pendent per protegir els sòls de l'erosió, aljubs per emmagatzemar aigua, cabanes i aixoplucs de volta per al pagès i els animals, entre altres tipologies d'interès, l'estructuren i li donen personalitat.</p> <p>A la comarca de les Garrigues, a diferència del Camp de Tarragona, el Penedès o el Garraf, la pedra es tallava i s'escairava prèviament a ser col·locada. És fonamental que l'expansió dels regadius a la zona es faci respectant aquest patrimoni singular, que dota de caràcter tota la unitat de paisatge.</p>
OQP 2	
	<p>Uns nuclis alineats a les valls i assentats a les parts altes del vessant que mantinguin la compacitat i una façana paisatgística de qualitat.</p> <p>La major part dels nuclis urbans s'assenten sobre un vessant o altre de les tres grans valls que drenen la unitat. Es tracta d'un patró d'assentament comú, amb el nucli antic i l'església a la part alta de la unitat i els eixamples seguint el pendent en direcció al fons de la vall.</p> <p>L'èxode rural i el despoblament són els factors que expliquen el manteniment de la compacitat dels nuclis urbans, on les alteracions són mínimes. En conseqüència, la façana dels pobles vers la vall es conserva per norma general.</p>
OQP 3	
	<p>Uns accessos a les poblacions amb unes infraestructures i granges ordenades i integrades que no afectin la façana paisatgística d'aquests pobles caracteritzats per la seva compacitat.</p> <p>La perifèria de les poblacions de les Garrigues altes ha estat sovint ocupada per granges, naus o altres indústries, que alteren el patró d'assentament tradicional i l'harmonia visual d'un model en el qual la verticalitat dels pobles, en sentit ascendent, permet destacar amb més força les estructures que són alienes o estranyes.</p> <p>Les immediacions i accessos de Juncosa, Granyena de les Garrigues, Soleràs o Torrebesses són exemples de devaluació paisatgística per la implantació desordenada de granges i naus, afavorides per la petita grandària de les parcel·les, la proximitat de la població i la possibilitat d'aigua.</p>
OQP 4	

Font: Catàleg de Paisatge de Les Terres de Lleida.

4.3.5 Àrees amb valors especials, de foment de la gestió i susceptibles d'accions d'ordenació

A la taula següent es descriuen les àrees amb valors especials per protegir, les àrees de foment de la gestió i les àrees susceptibles d'accions d'ordenació de la unitat de paisatge Garrigues altes.

Taula 14. Àrees amb valors especials, de foment de la gestió i susceptibles d'accions d'ordenació.

Àrees amb valors especials per protegir

- Estructura lineal d'assentament de les poblacions especialment a les valls del Set (Cervià de les Garrigues, l'Albagés i Cogul) i la Vall Major (Juncosa, els Torms, Soleràs, Granyena i Torrebesses).
- Medi nocturn d'alta qualitat (poca contaminació lluminosa).

Àrees de foment de la gestió

- Manteniment del cultiu de l'olivera i l'ametller a les valls, els vessants i els plans de tota la unitat.
El conreu ecològic de l'olivera en algun municipi (la Granadella, Torms i Ulldemolins–Camp de Tarragona–) dona valor afegit al producte i contribueix al manteniment de l'activitat i, de retruc, afavoreix el respecte pel paisatge.
- Persistència d'un patró de poblament rural tradicional i compacte (Torrebesses, amb la vileta), i de trames urbanes d'origen medieval (Granyena de les Garrigues).
- Promoció i gestió del patrimoni històric del sòl no urbanitzable: despoblat d'Adà, les Besses de Cervià, ermita de Sant Miquel de la Tosca al Vilosell, tombes del Saladar a l'Albagés, Cova dels Moros de Cogul i, genèricament, construccions de pedra seca.

Àrees susceptibles d'accions d'ordenació

- La concentració de granges a la rodalia dels pobles, sobretot de Juncosa, hauria de respectar l'estructura de valls lineals i mimetitzar les característiques del paisatge de la unitat.
- Abocador de Llardecans i de la Granadella.
- Futura implantació de centrals eòliques en els relleus més accentuats de la unitat (la Pobla de Cérvoles, la Granadella, Bellaguarda, Granyena de les Garrigues i Almatret).
- Senyalitzar els recorreguts d'interès o itineraris paisatgístics als punts de principi i final:
 - L'Albagés-Juncosa-els Torms.
 - El Soleràs-Granyena-Cogul (enllaç C-233).
 - La Granadella-Torrebesses (enllaç C-12).
 - Bellaguarda-Ulldemolins.
- Condicionar els miradors de la unitat:
 - Serra de la Llana (Venta de la Llana).
 - Granyena de les Garrigues.
 - Carretera LV-7011, Juncosa-l'Albagés.
 - Carretera local Torrebesses-Granyena.

Font: Catàleg de Paisatge de Les Terres de Lleida.

B. DIAGNOSI DE L'ÀMBIT D'ESTUDI

5 Contextualització dels nuclis urbans analitzats

Sistema Garrigues

Els vuit nuclis de població analitzats, es localitzen al sud de la comarca de les Garrigues (vegeu plànol A.01). La base econòmica d'aquests municipis, com a la major part de la comarca de les Garrigues, és pràcticament agrària. Els cultius més importants són les oliveres i els fruiters, principalment els ametllers.

Els vuit nuclis analitzats tenen una població total de 2.612 habitants (Idescat 2021), el que suposa gairebé un 14% del total de la comarca. La Granadella, amb 705 (Idescat 2021), és el municipi més habitat. Els municipis d'aquesta diagnosi es troben en un fort procés de recessió demogràfica. La projecció de població fins al 2033, publicada per l'Idescat (2020), confirma una tendència negativa de molts pobles petits de la comarca de les Garrigues. De tots els vuit nuclis analitzats, només la Granadella presenta una lleugera projecció de creixement pel 2033.

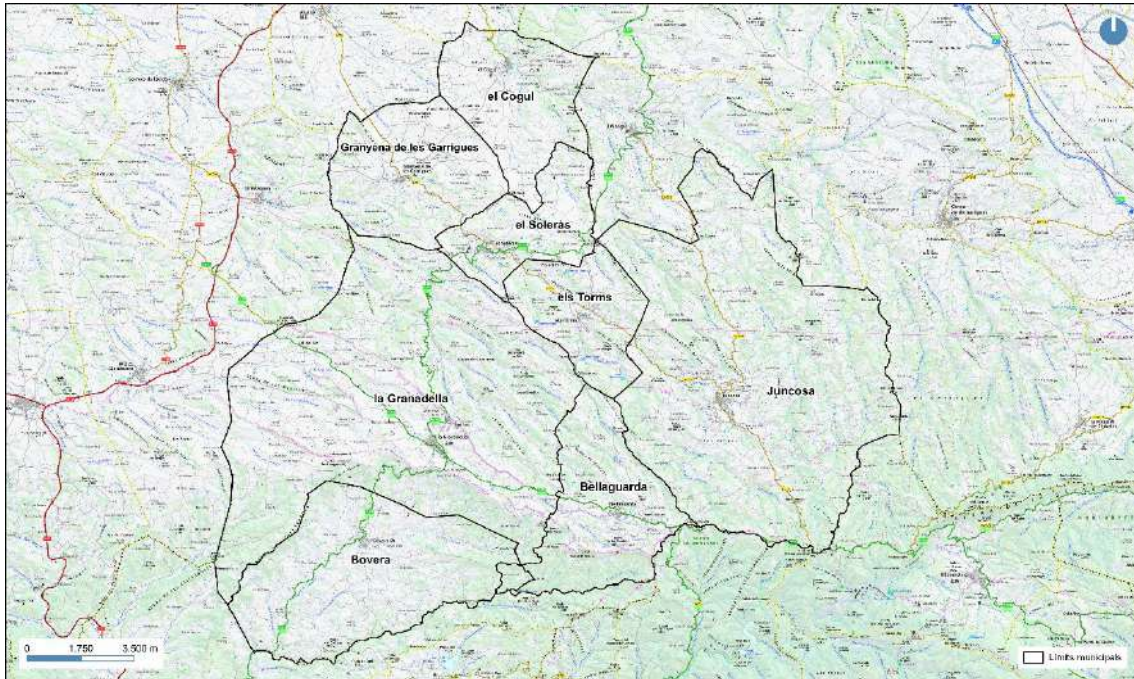
Descripció de la morfologia urbana dels nuclis analitzats

La morfologia dels nuclis garriguencs d'aquesta diagnosi ve marcada pels seus assentaments en zones enlairades buscant posicions defensives amb proliferació d'esglésies i/o castells. Les tipologies edificatòries s'arregaven de forma compacta majoritàriament al voltant del castell o església. Alguns dels assentaments se situen de forma lineal resseguint cursos fluvials. És el cas de Granyena, el Soleràs, els Torms i Juncosa, que es troben situats al llarg de la Vall Major.

La tipologia edificatòria està formada per petites agrupacions de cases al voltant de l'església o castell, conformant un nucli fundacional molt compacte que generalment manté el seu caràcter tradicional històric. El teixit d'aquest nucli fundacional es troba a la part més alta del poble i es basa en un assemblat continu d'edificacions entre mitgeres alineades a vial que estructuraven la trama urbana i defineixen l'espai públic, així com la xarxa viària.

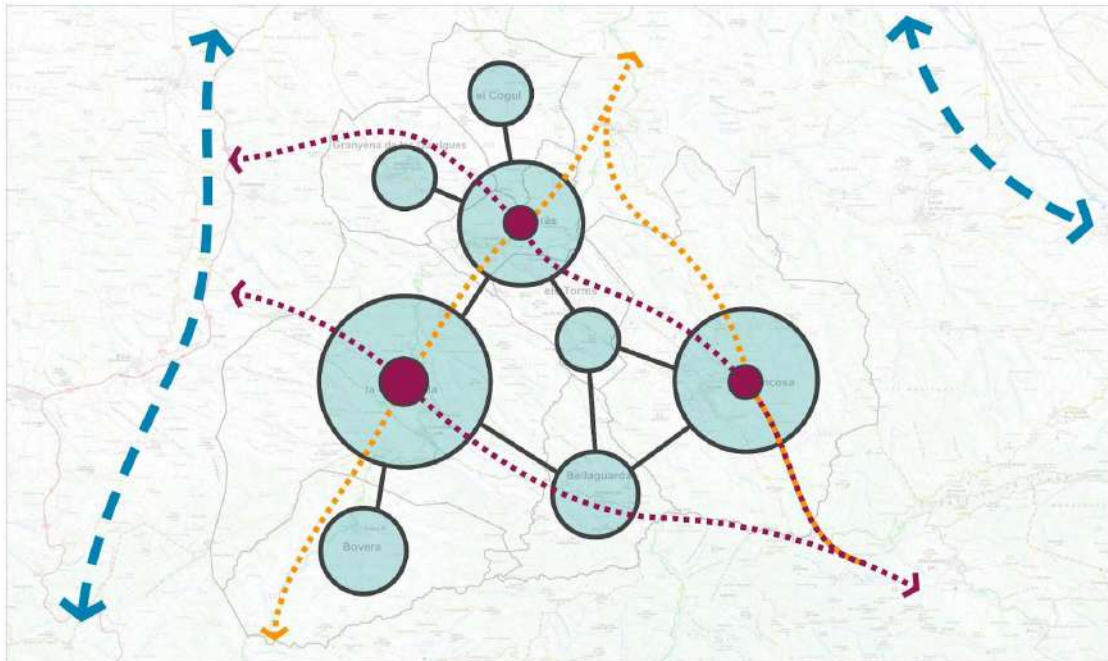
A partir d'aquest nucli més compacte s'estructuren les segones corones edificades, menys denses i en alguns casos amb espais agrícoles associats, o bé, seguint models més dispersos amb cases aïllades, o bé, en filera. L'estructura viària també és més rectilínia i ampla com a conseqüència d'una topografia més planera.

Fig. 19. Plànol A.01. Localització i extensió dels municipis analitzats.

Font: Elaboració pròpia.

Fig. 20. Diagrama del Sistema Garrigues Altes.

Font: Elaboració pròpia.

6 Anàlisi dels nuclis urbans

1. El Soleràs

El nucli del Soleràs consta de 330 habitants (Idescat, 2022) i es localitza a l'encreuament entre les carreteres C-233 (eix est-oest) i la carretera L-701 (eix nord-sud) a una altitud de 381 m. Les primeres referències del poble del Soleràs daten del segle XII. El nucli antic conserva un bon nombre de cases amb façanes d'arquitectura de finals del gòtic i renaixement. Aquestes edificacions destaquen pels portals adovellats de mig punt.

L'estructura urbana presenta, en pràcticament tota la seva totalitat, una orientació est - oest, seguint el relleu de la serra del Cementiri. Aquest fet, juntament amb el fet que el Soleràs es localitza a una zona elevada, permet vistes panoràmiques des de diferents punts del nucli urbà en sentit nord, sobre la vall Major i fins a la Serra dels Rasos. Al mateix temps, però, a causa d'aquesta posició geogràfica elevada, el perfil urbà del Soleràs presenta vistes descobertes i molt predominants des de la carretera de Granyena a Juncosa (eix viari L-701), en particular sobre les façanes orientades al nord.

6.1 El Soleràs. Vistes i vores del nucli urbà

6.1.1 Vistes i miradors predominants (plànol D04.02.)

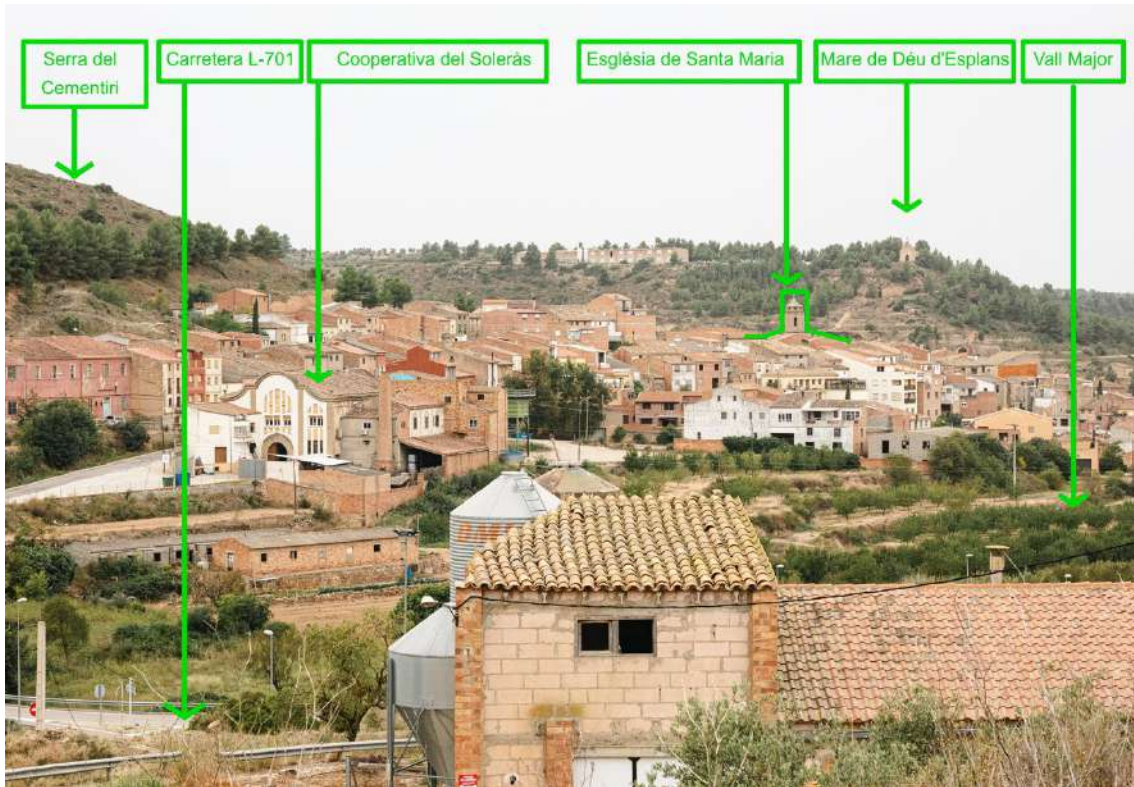
Les principals vistes i miradors predominants són:

- Com a conseqüència de la posició elevada del poble, seguint la serra del cementiri i orientat d'est a oest, els receptors visuals amb potencial d'impacte més elevat es concentraran a l'eix est-oest i seguint la carretera C-233. Aquests receptors visuals que circulin d'est a oest tindran una panoràmica del perfil urbà del poble molt detallada.
- Des de l'interior del nucli urbà del Soleràs, predominen les vistes sobre la plana de la vall Major i sobre les granges localitzades a l'altra banda de la vall. Les granges situades a l'exterior del nucli no presenten cap mena de filtre visual, ni tampoc mesures d'homogeneïtzació de la seva construcció.
- Els principals miradors panoràmics a l'exterior del nucli urbà són:
 - Des del cementiri del poble situat a la serra que porta el mateix nom.
 - Des de les ermites dels Esplans.
 - Des de les granges localitzades a l'altre costat de la vall Major.

Fig. 21. Vista del Soleràs des del peu de les granges de la Vall Major.

Font: Quim Vilar, 2022.

Font: Quim Vilar, 2022.

Fig. 22. Vista del Soleràs des de la zona d'Esplans.

Font: Quim Vilar, 2022.

El perfil en horitzó del nucli urbà del Soleràs destaca per les característiques següents:

- Predomini de l'església de Santa Maria del Soleràs.
- Façanes de totxana sense arrebossar i de tipologia constructiva de diferents volumetries.
- Les parets mitgeres descobertes.
- L'edifici de la Cooperativa del Soleràs.

Pel que fa a l'entorn més immediat del nucli urbà, sobresurten els següents elements paisatgístics i constructius:

- Les parcel·les agrícoles de la Vall Major al peu del nucli urbà i sobre la plana del riu Major.
- La Serra del Cementiri a l'est del nucli urbà i el cementiri situat en el punt més elevat.
- Les ermites dels Esplans a l'oest del nucli urbà.
- Les granges i magatzems de totxana de paret sense arrebossar al nord de la carretera L-701.

6.2 Principals elements del paisatge urbà dissonants a escala perceptiva

Els principals elements del paisatge urbà dissonants són:

- Predomini de granges i magatzems agrícoles a la zona exterior del nucli urbà del Soleràs.
- Manca d'uniformitat en el volum de les edificacions del centre urbà del poble.
- Predomini de façanes de totxana sense arrebossar i de mitgeres.
- Impacte visual moderat del pavelló poliesportiu, especialment evident des dels accessos per l'eix viari est-oest L-701.
- Edifici annex de nova construcció a la cooperativa del Soleràs.

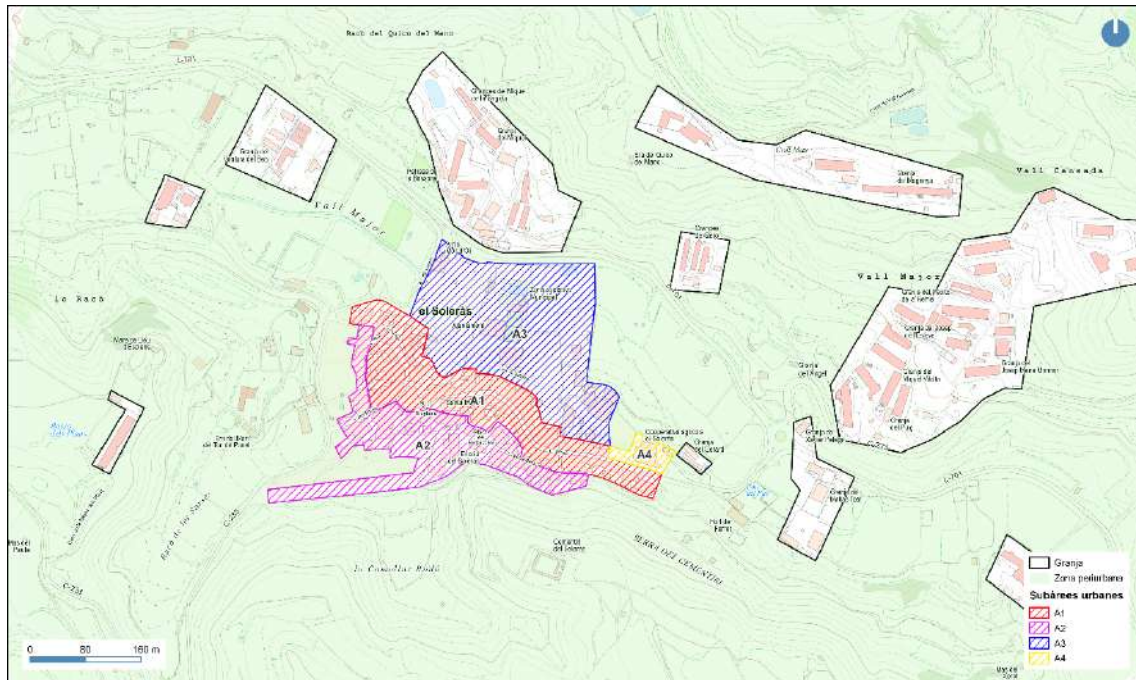
6.3 El Soleràs. Anàlisi detallat del nucli urbà i les seves característiques

6.3.1 Principals subàrees del poble (plànol D04.01.)

El nucli urbà del Soleràs es pot caracteritzar en quatre subàrees que es representen a la imatge següent:

Fig. 23. Vista de les subàrees del nucli del Soleràs.

El Soleràs. Mapa de les subàrees del poble amb característiques pròpies.

Font: Elaboració pròpia.

6.3.2 Característiques principals de les subàrees i tipologia de les construccions.

A continuació es descriuen les principals subàrees i la tipologia de les seves construccions:

- **Subàrea A1.** Nucli antic ben definit i en forma d'ametlla, delimitat pel carrer del Pou, el carrer Nou i el carrer del Màrtirs. Posteriorment, el nucli antic es va anar desenvolupant al llarg del carrer Major. Essent la subàrea A1 la zona del nucli del Soleràs més antiga, la majoria de cases tenen una tipologia edificatòria alineada a vial amb estructura de planta baixa, dos pisos i golfes o galeria. La majoria d'edificis han estat edificats entre els segles XVI i XIX. Destaca l'ús de la pedra en les construccions més antigues.
- **Subàrea A2.** Segona corona de cases paral·leles al nucli antic i de construcció més moderna. Destaca l'ús de la totxana en les edificacions, moltes d'elles amb façana descoberta.
- **Subàrea A3.** Construccions relativament modernes amb predomini dels equipaments públics envoltats per les parcel·les agràries que predominen sobre la vall Major, menys elevada i més fèrtil per a l'agricultura. La subàrea A3 consta de pocs habitatges. Les poques cases que s'hi localitzen, a la part est, són de tipologia aïllada i de construcció i materials moderns. No obstant això, la presència dels principals equipaments públics en aquesta zona, resulta en una volumetria d'aquestes edificacions significativament major respecte a l'escala urbana de la resta del nucli urbà. En concret, destaca el poliesportiu municipal per la seva major volumetria i per tractar-se d'un edifici que presenta una dissonància major amb el paisatge urbà del poble i per un impacte visual important.
- **Subàrea A4.** Cooperativa del Soleràs. Edifici modernista, obra de Cèsar Martinell. Destaca pel seu valor arquitectònic, identitari, social i històric al poble.

6.3.3 Elements patrimonials i arquitectònics del nucli del Soleràs

A la taula següent es descriuen els elements patrimonials i arquitectònics del nucli del Soleràs:

Taula 15. Elements patrimonials i arquitectònics del nucli del Soleràs.

Subàrea	Element patrimonial
A1	Cal Ponet. Casa construïda l'any 1632 i d'arquitectura típica renaixentista. Destaca el seu portal adovellat de mig punt i la galeria superior oberta d'arcs de mig punt.
A1	Cal Seró. Casa construïda l'any 1790, ja inclosa en l'Inventari del Patrimoni. Durant la Guerra Civil va ser cedida com a hospital. Conté un valor estètic elevat, a més d'un valor històric, social i identitari destacat.
A1	Cal Pubillet. Edifici entre mitgeres inclòs en l'Inventari del Patrimoni Arquitectònic de Catalunya. La construcció, del segle XIX, té un valor tant històric com estètic. En destaquen, sobretot, les baranes de ferro forjat.
A1	Cal Tamarit. Casa pairal del segle XIX on destaca el seu portal adovellat de mig punt i el seu escut a la façana.
A1	Casa Cortada. Casa pairal del segle XIX que destaca pel seu portal adovellat.
A3	Molí de l'oli del segle XVIII. Actualment, només resten un arc de mig punt i una estructura de pilars annexos.
A4	Cooperativa del Soleràs o Sindicat. És un edifici d'estil noucentista de principis del segle XX, obra de Cèsar Martinell, i símbol del poble.

Font: Elaboració pròpia.

6.3.4 Espais públics i de trobada destacables

A la taula següent es descriuen els espais públics i de trobada destacables del nucli del Soleràs:

Taula 16. Espais públics i de trobada del nucli del Soleràs.

Subàrea	Espai	Principals característiques i percepcions	Fotografia
A1	Plaça de l'església.	Plaça de forma triangular i de bona qualitat constructiva davant l'església de l'Assumpció de la Mare de Déu.	
A2	Plaça de les escoles.	Plaça situada davant les escoles del Soleràs i del consultori municipal de qualitat paisatgística i visual baixa.	
A2	Entrada al poble pel carrer del Comella.	Entrada arbrada que serveix d'espai de trobada i passeig. Consta d'una accés molt ample per les necessitats del poble, però no hi ha voreres, ni cap adequació dels vorals, tot i l'ús freqüent dels veïns del poble.	

Subàrea	Espai	Principals característiques i percepcions	Fotografia
A3	Molí de l'oli i el seu espai públic.	Espai històric, reconvertit en punt de trobada i descans, situat a una de les entrades del poble. Qualitat constructiva de l'espai ben acabada, però s'hi troba a faltar una millora dels accessos des del nucli urbà.	
A3	Edifici de l'associació de joves.	Situat just al costat del molí de l'oli, és el local de trobada principal dels joves del poble. Edifici senzill, sense cap altre tipus d'interès arquitectònic o visual.	
A3	Zona d'equipaments públics.	El Bar 'el Casal', el poliesportiu i les piscines municipals són els principals punts de trobada d'aquesta zona d'equipaments públics.	
A4	Edifici de la Cooperativa.	Des de la instal·lació d'uns bancs davant l'edifici, els veïns utilitzen aquesta zona com a espai de trobada al poble.	

Font: Elaboració pròpia.

6.3.5 Principals valors paisatgístics del Soleràs (plànol D04.03.)

A la taula següent es descriuen els principals valors paisatgístics del Soleràs:

Taula 17. Principals valors paisatgístics del nucli del Soleràs.

Subàrea	Element	Descripció	Tipus de valor
A1	Elements patrimonials i arquitectònics localitzats al nucli històric.	Per les seves característiques, destaquen pels seus valors arquitectònics i històrics, i són les construccions més identitàries del centre urbà. Destaquen els portals adovellats i les façanes de pedra del carrer Major, carrer del Pou i el carrer dels Màrtirs.	Identitari, social, històric i estètic.
A1	Plaça de l'Església.	Principal espai públic de trobada al nucli històric.	Identitari, social, històric i estètic.
A1	Carrer Major.	Actuacions espontànies de 'Garrigues en flor' per part dels veïns. Aquestes actuacions que han perdurat després del certamen i embelleixen el paisatge urbà del nucli històric.	Identitari, social i estètic.
A2	Fossa Comuna.	Fossa comuna de la Guerra Civil Espanyola restaurada i oberta al públic. Es localitza al sud-est del Soleràs, just als afores del poble.	Identitari, social, històric i estètic.
A2	Entrada arbrada del Carrer del Comella.	L'entrada té un valor identitari i social important, essent un punt de trobada destacable i alhora un eix de connexió amb camins i rutes del voltant del Soleràs.	Social i estètic.
A3	Molí de l'oli i el seu espai públic.	Antic molí del segle XVII.	Identitari, social, històric i estètic.
A3	Zona agrícola de la Vall Major.	Zona de conreus de regadiu.	Naturals, estètic, productiu i identitari.
A3	Equipaments públics.	La presència d'equipaments públics es concentra en aquesta zona atorgant a aquesta subàrea una sèrie de valors socials i identitàris. D'importància rellevant són les piscines municipals, el pavelló poliesportiu, el bar 'el Casal' i l'edifici destinat a l'associació de joves.	Social i identitari.
A3	Edifici de l'Associació Joves.	Edifici d'ús social important pels joves del Soleràs.	Social.
A4	Edifici de la Cooperativa.	Cooperativa o Sindicat agrícola, és d'arquitectura noucentista, i representa el principal símbol del poble del Soleràs.	Identitari, social, històric, productiu i estètic.

Font: Elaboració pròpia.

6.3.6 Elements amb potencial de millora (plànol D04.03.)

A la taula següent es descriuen els elements paisatgístics amb potencial del municipi del Soleràs:

Taula 18. Elements amb potencial de millora del nucli del Soleràs.

Element	Descripció
Voral de la carretera C-233.	El voral de la C-233 no té cap mena d'acondicionament per a vianants, fet que representa que tots els desplaçaments realitzats a peu d'est a oest del poble s'han de realitzar utilitzant el mateix eix viari que utilitzen els vehicles privats. Això representa un perill important pels vianants i una manca de connectivitat entre el nucli urbà i la zona de més equipaments.
Magatzems situats entre el camp de futbol i la carretera C-233.	Aquests edificis de façana de totxana poc cuidada, resten valor visual i paisatgístic. Una adequació i millora d'aquestes construccions incrementaria l'atractiu de l'accés a la zona equipaments públics.
Accés al poble per la zona de l'antic molí de l'oli.	Tot i tenir un valor històric, aquest accés es troba en un estat d'abandó. La carretera d'accés al poble està en mal estat, els vorals poc cuidats i hi ha una manca de simbologia pel visitant que accedeix al Soleràs per aquesta entrada. La zona té potencial per formar part d'un corredor patrimonial del Soleràs i part d'una ruta a escala urbana que aglutini tots els actius patrimonials existents.
Vistes sobre les granges.	L'impacte visual de les granges situades al nord de la carretera L-701. Aquestes granges tenen un impacte visual elevat des de gairebé la totalitat del nucli del Soleràs.
Vistes negatives sobre els equipaments públics.	Els equipaments públics, tot i tenir un valor social i identitari destacable, tenen una volumetria i uns acabats constructius que resten valor a la continuïtat visual del perfil del poble. En especial, cal destacar pel poc atractiu visual el pavelló municipal, de dimensions considerables amb una façana de color rogenc dominant.
Edifici adjunt a la cooperativa.	L'extensió de l'edifici del sindical o cooperativa s'ha realitzat d'una forma molt poc integrada i amb materials gens adients al caràcter històric d'aquest element patrimonial. El sector de la Cooperativa es beneficiaria d'una millora paisatgística per revalorar aquest important actiu urbà.
Accés millorable a la fossa comuna i actuació general de millora.	Al ser un element d'importància històrica rellevant, el Soleràs es beneficiaria d'una actuació de millora pel que fa als accessos i la senyalització de la fossa comuna pel visitant. Cal connectar la fossa comuna amb la resta del poble i els camins existents per crear una xarxa de rutes ben definida.
Façanes de totxana i mitgeres visualment predominants a la cara nord del poble.	Qualitat paisatgística i visual molt baixa de les façanes orientades al nord (a la vall Major) i que predominen el perfil del nucli pels receptors que s'acosten al poble des de Granyena, Els Torms i l'Albagés. Els materials utilitzats són poc uniformes i destaquen una quantitat elevada de façanes descobertes de totxana amb predomini de mitgeres. Tot i que la paleta de colors de les façanes es pot considerar relativament homogènia, la diferent volumetria de les edificacions és un aspecte molt dissonant.
Edificis en estat ruïnós del centre històric del Soleràs.	Aquests edificis abandonats localitzats al centre històric, en especial al carrer Nou i al carrer del Pou, resten caràcter i valor al nucli més antic del poble.

Font: Elaboració pròpia.

6.3.7 Límits de creixement

No es recomana planificar noves construccions en les subàrees A1, A3 i A4 a causa de la fragilitat del paisatge i el seu valor històric i estètic. Per altra banda, la zona A2 té un cert marge de creixement que podria acollir un petit nombre de noves edificacions amb un mínim impacte visual. Qualsevol actuació en aquesta zona s'hauria de fer seguint les característiques constructives i de paleta de materials i colors del mateix nucli antic.

6.3.8 Fragilitat

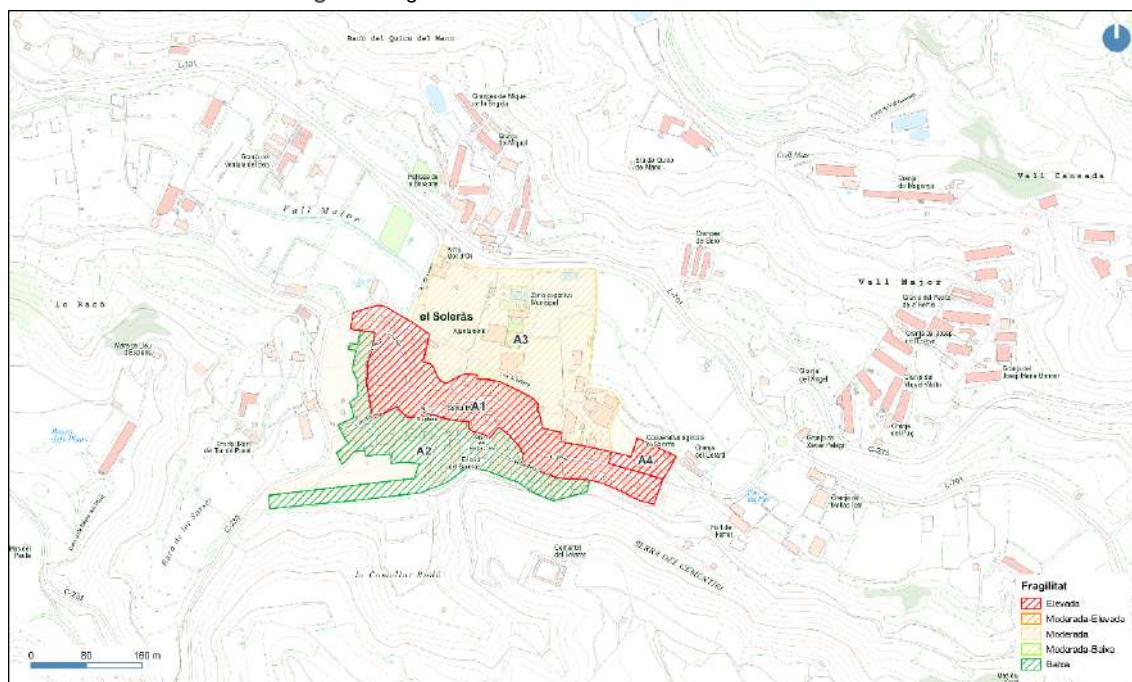
A la taula següent es descriu el grau de fragilitat de cadascuna de les quatre subàrees que caracteritzen el nucli urbà del Soleràs:

Taula 19. Grau de fragilitat de les quatre subàrees que caracteritzen el nucli urbà del Soleràs.

Subàrea	Fragilitat (baixa / moderada / elevada)
A1	Elevada. El centre històric del poble del Soleràs té un paisatge urbà de fragilitat alta com a conseqüència dels valors històrics, identitaris i socials dels seus carrers i espais públics. Les actuacions de millora que s'hi realitzin han de tenir present els aspectes constructius característics que donen valor al paisatge urbà. No es recomanen actuacions que visualment trenquin amb el caràcter històric d'aquesta zona.
A2	Baixa. La segona corona, d'edificacions més nova, té uns valors paisatgístics menys destacables. Disposa de capacitat per acomodar possibles actuacions integrals i, de forma eventual, construccions noves a la part sud.
A3	Moderada. En general, es pot considerar que el paisatge de la subàrea A3 té una fragilitat moderada. El valor natural de la vall Major li atorga un caràcter paisatgístic únic al poble. El fet que es trobi directament sota el nucli urbà del Soleràs significa que qualsevol actuació en aquesta zona pot impactar de forma visual el perfil en horitzó del Soleràs.
A4	Elevada. La capacitat d'allotjar actuacions que es desmarquin del caràcter històric és nul·la. Només es recomana executar millores paisatgístiques que permetin revalorar aquest patrimoni únic a les Garrigues.

Font: Elaboració pròpia.

Fig. 24. Fragilitat de les subàrees del nucli del Soleràs.

Font: Elaboració pròpia.

6.3.9 Principals directrius d'intervenció proposades pel Soleràs

A la taula següent es descriuen les principals propostes d'intervenció proposades pel municipi del Soleràs:

Taula 20. Principals propostes d'intervenció pel nucli urbà del Soleràs.

1. Àrea urbana del Soleràs
1.1. Vorals i accessos.
<ul style="list-style-type: none"> • Millorar els vorals i els accessos, en especial l'entrada arbrada del carrer del Comella i l'entrada per l'antic Molí de l'oli. A més, es recomana planificar una millor connexió pels vianants entre l'est i l'oest del poble. Aquesta vertebració permetria una major integració dels equipaments públics i una millora de la connectivitat a peu pels veïns del Soleràs.
1.2. Minimitzar la dissonància de la qualitat constructiva del perfil urbà del poble i cohesionar-ne la qualitat constructiva.
<ul style="list-style-type: none"> • Proposta d'actuació i millora del perfil urbà del poble a la cara nord on es presenten la majoria de receptors visuals. <ul style="list-style-type: none"> - Actuació sobre les façanes de totxana descobertes. - Actuació sobre les mitgeres més predominants. - Acordar una paleta de colors que evidencii el caràcter constructiu i cromàtic de les Garrigues Altes.
1.3. Potenciar el certamen de 'Garrigues en Flor' com a actiu paisatgístic i social.
<ul style="list-style-type: none"> • Desenvolupar i potenciar el Soleràs com a nucli destacat del certamen anual i embellir el nucli. Les actuacions espontànies per part dels veïns han embellit els carrers principals del nucli urbà.
1.4. El Soleràs com a punt estratègic per una ruta de cooperatives de les Garrigues Altes.
<ul style="list-style-type: none"> • Revalorar l'edifici de la cooperativa i eventualment restaurar la seva arquitectura original. Aquesta actuació inclouria enderrocar les construccions annexes a l'edifici original, que resulten visualment i arquitectònicament dissonants.
2. Espai periurbà del Soleràs
2.1 Revalorar la vall del riu Major.
<ul style="list-style-type: none"> • Preservar la vall del riu Major com a actiu paisatgístic i potenciar-la com a espai natural.
2.2 Disseny d'una xarxa de rutes amb senyalització millorada.
<ul style="list-style-type: none"> • Promoure una xarxa de rutes del Soleràs, que girin entorn dels actius paisatgístics històrics i visual. La ruta pot englobar un circuit de miradors, un itinerari d'espais de Memòria i de rellevància històrica a més de la fossa comuna. <ul style="list-style-type: none"> - Objectius: <ul style="list-style-type: none"> ○ Revalorització dels espais urbans de la ruta i en especial dels elements patrimonials. ○ Definir una sèrie de miradors.
3. Construccions aïllades específiques del paisatge del Soleràs

3.1 Intervenció sobre l'impacte visual de les granges.

- Minimitzar l'impacte visual de les granges sobre els receptors visuals. Per aquest motiu s'estableixen algunes recomanacions:
 - Proposta d'actuació directa a les façanes de les granges mitjançant una carta de colors i materials específica per a les granges de les Garrigues Altes.
 - Utilització de les façanes de les granges com a elements de creació artística visual o d'experimentació.
 - Actuació a escala estratègica per una part de les Garrigues Altes, principalment pels nuclis del Soleràs, els Torms i Juncosa, on es concentren el nombre més gran de granges.
 - Recuperació dels materials de construcció típics de les Garrigues Altes.
 - Minimitzar el nombre de façanes descobertes de totxana.

Font: Elaboració pròpia.

2. Els Torms

El poble dels Torms té una població de 149 habitants (Idescat, 2022) i el seu origen és medieval. Es localitza seguint la vall Major i paral·lel a l'eix viari L-701, entre els nuclis del Soleràs i Juncosa. El principal nucli urbà se situa sobre un turó a 476 m d'altitud i segueix una orientació est-oest. La morfologia del paisatge exterior al principal nucli ve marcada per l'esglaonament del relleu sobre bancals i feixes de conreu.

El creixement inicial del poble es fa al voltant de l'església. Aquest primer nucli té una forma molt compacte amb construcció de cases entre mitgeres.

A partir d'aquest primer nucli històric, es desenvolupa un segon creixement, situat a una zona menys elevada i amb edificacions de menys densitat.

Com molts pobles característics d'aquesta zona de les Garrigues, la posició geogràfica elevada del nucli urbà, permet tenir una vista panoràmica del perfil urbà, en especial des de la carretera de Granyena a Juncosa (eix viari L-701).

L'Observatori del Paisatge engloba els Torms al paisatge característic de les Garrigues Altes amb agricultura de secà d'oliveres i ametllers i amb zones naturals on predomina la garriga i el pi blanc. Pel que fa a l'entorn més immediat del nucli urbà, sobresurten els següents elements paisatgístics i constructius:

- Paisatge de bancals i de diferents capes d'altitud (vall Major, poble dels Torms i serra de l'Alzinar Alta).
- Contrari al que succeeix al poble del Soleràs, la zona de la vall Major no consta pràcticament de cap edificació i només s'hi localitzen parcel·les agràries.

6.4 Els Torms. Vistes i vores del nucli urbà

6.4.1 Vistes i miradors predominants (plànol D05.02.)

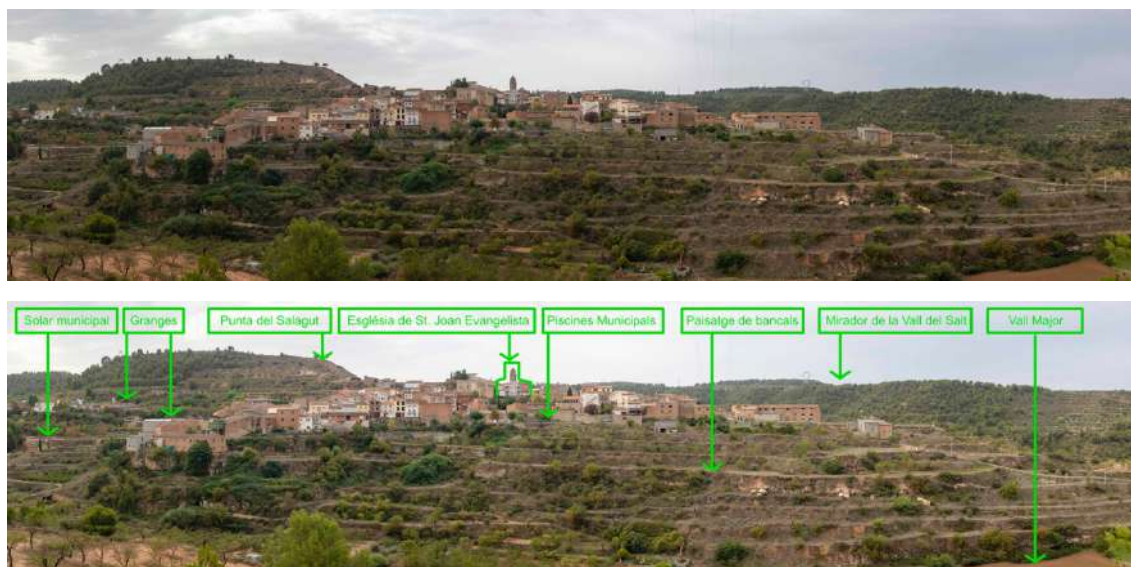
Els Torms segueix l'estructura urbana clàssica dels pobles situats al llarg de la Vall Major, és a dir, un nucli urbà que es localitza sobre un turó rodejat de bancals i zones agrícoles de terrasses. Aquesta disposició morfològica sobre el paisatge possibilita unes vistes panoràmiques des dels següents punts i miradors a l'exterior del poble:

- Punta del Salagut. Mirador i punt neuràlgic d'els Torms. L'11 de setembre es fa una pujada a aquest turó de 561 m. Les vistes des d'aquest punt són panoràmiques, no només sobre el nucli, sinó també sobre el conjunt de la Vall Major.
- Mirador de la vall del Salt. Punt elevat a l'oest del poble i a l'altra banda de la carretera que uneix els Torms amb Bellaguarda.
- Zona nord de la vall Major. Les vistes sobre els Torms són expansives, sobretot des de la carretera que uneix els Torms amb l'Albagés, que s'enfila progressivament fins a arribar als 530 m.

Vistes:

- Com també succeeix amb tots els pobles de la vall Major a causa de la posició elevada en què se situen, el nucli urbà dels Torms és fortament visible des del principal eix viari est-oest (L-701). Com a causa d'aquest fet, els receptors visuals amb potencial d'impacte més elevat es concentraran sobre aquest eix est-oest.
- La carretera que connecta els Torms amb Bellaguarda també deixa vistes panoràmiques del poble, sobretot de les façanes localitzades a la primera línia del poble.
- Des de l'interior del nucli urbà, predominen les vistes en sentit nord i oest de la zona periurbana i de les serres que envolten el poble.
- Les millors vistes del nucli dels Torms des de la zona periurbana s'obtenen des de l'oest (Mirador de la Vall del Salt), des del nord, a la zona elevada de lo Rodaló, situada a l'altra banda de la vall Major i des del mirador del Calvari, situat a l'est del poble.

Fig. 25. Vista dels Torms des de l'Era del Xolet, a l'altra banda de la Vall Major.

Font: Quim Vilar, 2022.

El perfil en horitzó del nucli urbà dels Torms destaca per les característiques següents:

- Façanes de granges i magatzems agrícoles de totxana sense arrebossar i de tipologia constructiva de diferents volumetries.
- L'Església de St. Joan Evangelista.
- Construccions de diferents volumetries.

6.5 Principals elements del paisatge urbà dissonants a escala perceptiva

- Magatzems i granges de volumetria desproporcionada a la façana nord del poble. Aquestes edificacions es localitzen al vessant nord del poble i en primer terme pels receptors de l'eix viari L-701.
- Abandó generalitzat dels bancals al voltant del poble.
- Manca d'uniformitat pel que fa a la paleta de colors dels edificis del nucli urbà.
- Predomini de façanes de totxana sense arrebossar i de mitgeres.

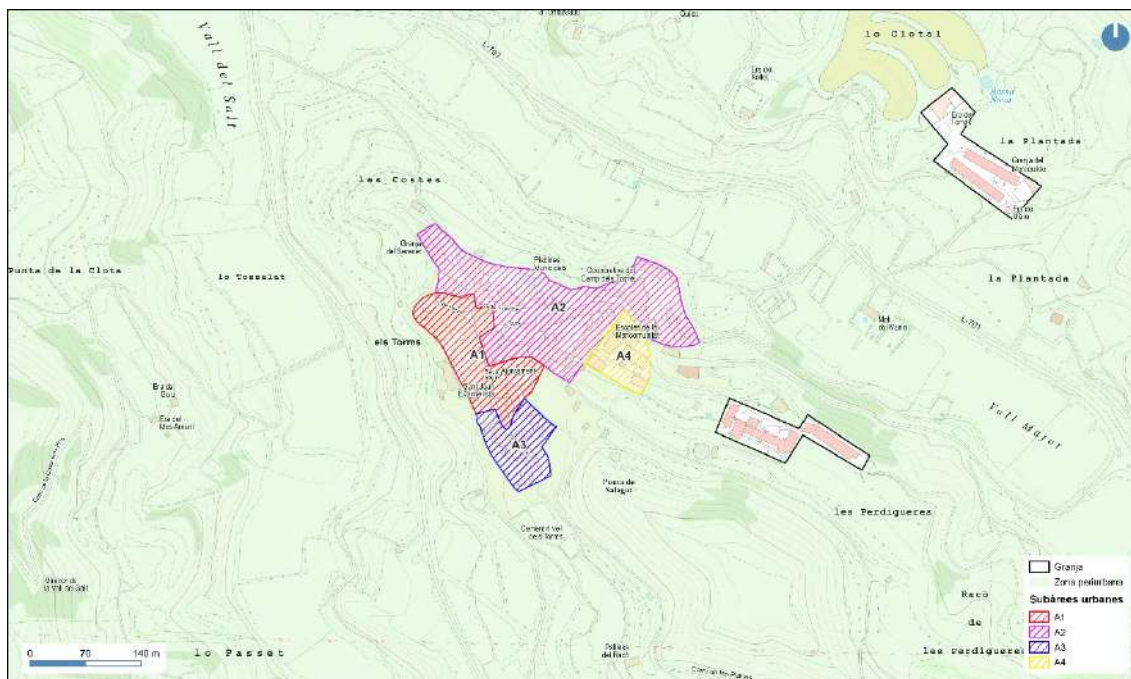
6.6 Els Torms. Anàlisi detallat del nucli urbà i les seves característiques

6.6.1 Principals subàrees del poble (plànol D05.01.)

El nucli urbà dels Torms es pot caracteritzar en quatre subàrees que es representen a la imatge següent:

Fig. 26. Vista de les subàrees del nucli dels Torms.

Els Torms. Mapa de les subàrees del poble amb característiques pròpies.

Font: Elaboració pròpia.

El nucli urbà dels Torms es pot caracteritzar en quatre subàrees que es descriuen a continuació:

- **Subàrea A1.** És el nucli antic del poble i on s'hi localitzen la majoria d'edificacions de rellevància històrica que daten del segle XVI i XVII. En especial destaca el carrer Portal, el carrer Racó i la plaça amb l'església de Sant Joan Baptista. Els edificis més antics segueixen el patró de casa de planta baixa, pis i golfes.
- **Subàrea A2.** És la zona d'edificacions modernes i per on s'ha expandit el nucli antic. Aquesta subàrea té com a principal eixos el carrer Prat de la Riba i el carrer Nou. Els habitatges localitzats al carrer nou estan encarats al vessant nord del turó sobre el qual es localitza els Torms i, per tant, queden exposades a tots els receptors visuals de la vall Major. Aquestes construccions modernes no han seguit un criteri uniforme pel que fa a volumetria constructiva ni paleta de colors. Cal destacar la localització de les piscines municipals i de la Cooperativa també en aquesta zona.
- **Subàrea A3.** Entrada del poble pel carrer Basseta (entrada sud del poble) per la qual s'accedeix a través de la carretera de Bellaguarda a els Torms. És una zona de construccions semblants a la zona A1 a conseqüència de l'expansió del nucli urbà cap a aquest sector (zona alta del carrer del Calvari).
- **Subàrea A4.** Tal com passa al Soleràs, els Torms té un dels edificis més emblemàtics a escala arquitectònica de tots els nuclis de les Garrigues Altes analitzats. Es tracta de l'Escola Joan Benet i Petit, d'estil noucentista i realitzada per l'arquitecte Adolf Florensa Ferrer. L'edifici està catalogat com a bé cultural d'interès local (BCIL).

6.6.2 Elements patrimonials i arquitectònics del nucli dels Torms

A la taula següent es descriuen els elements patrimonials i arquitectònics del nucli dels Torms:

Taula 21. Elements patrimonials i arquitectònics del nucli dels Torms.

Subàrea	Element patrimonial
A1	Cal Batlle Vell. Casa pairal del segle XVI situada al Carrer Racó i estructurada en planta baixa, primer pis i golfes. És considerada la casa més antiga del poble.
A1	Portal del segle XIV - XVI. Portal que donava accés al nucli antic dels Torms i que tancava la vila de l'exterior. El portal forma un passadís d'uns 8 m de longitud entre les dues entrades i sosté un edifici de tres plantes.
A1	Casa pairal adjacent al portal del poble. La casa adjacent a l'antic portal del poble és un edifici residencial del segle XVI-XVII i segurament havia estat un dels més importants del poble. Encara s'observa el portal adovellat original que s'ha destruït posteriorment per ampliar-lo.
A1	Església parroquial de Sant Joan Baptista. Edifici de culte d'estil barroc que data del segle XVIII. L'església està catalogada com a bé cultural d'interès local (BCIL).
A4	Escola Joan Benet i Petit. Juntament amb l'església, és l'edifici arquitectònicament més destacat dels Torms. Va ser la primera escola construïda per la Mancomunitat de Catalunya i és obra de l'arquitecte noucentista Adolf Florensa. Actualment, fa les funcions d'espai social per a infants i joves i no s'utilitza com a escola del poble. L'edifici està catalogat com a bé cultural d'interès local (BCIL).

Font: Elaboració pròpia.

6.6.3 Espais públics i de trobada destacables

A la taula següent es descriuen els espais públics i de trobada destacables del nucli dels Torms:

Taula 22. Espais públics i de trobada del nucli dels Torms.

Subàrea	Espai	Principals característiques i percepcions	Fotografia
A1	Plaça Major.	<p>És l'espai cèntric del poble i on se situa l'Església i l'Ajuntament. S'ha rehabilitat la plaça millorant la pavimentació i deixant l'espai en una sola plataforma. Aquesta rehabilitació s'emmarca dins el programa de millora dels principals carrers del nucli antic dels Torms, segons indica el mateix consistori.</p>	
A1	Carrer de la Bassa i mirador sobre la vall del Salt.	<p>Com si fos una corba de nivell, el carrer de la Bassa ressegueix el perímetre dels Torms per la part oest. En aquesta zona oest, hi trobem dos petits espais públics. El primer ubicat just a l'entrada sud-oest del poble (accés des de la carretera de Bellaguarda als Torms) i el segon localitzat a l'oest del poble amb uns bancs i una curta línia d'arbres. Aquests dos espais són, a més, miradors excepcionals sobre la vall del Salt (a l'oest dels Torms) i part de la vall Major.</p>	

Subàrea	Espai	Principals característiques i percepcions	Fotografia
A2	Placeta al número 8 del carrer del Portal	Placeta localitzada a la parcel·la del número 8 del carrer del Portal i actualment utilitzada com a espai públic amb actuacions de jardineria espontània per part dels veïns i veïnes.	
A2	Piscines municipals	Durant els mesos de més calor, les piscines municipals són els principals punts de trobada dels Torms. A més, com que es localitzen a la part més al nord del poble i sense cap construcció davant, ofereixen unes vistes panoràmiques de la vall Major.	
A2	Placeta davant la Sala de Vetlla.	Placeta davant la sala de Vetlla dels Torms i situada al carrer Prat de la Riba. És un espai de forma geomètrica i situat en la parcel·la on segurament s'ubicava una edificació anterior.	
A4	Casal del poble.	Espai social i de trobada per a molts veïns. Davant del mateix edifici del Casal hi ha una placeta que també serveix de punt de trobada i socialització.	

Font: Elaboració pròpia.

6.6.4 Principals valors paisatgístics dels Torms (plànol D05.03.)

A la taula següent es descriuen els principals valors paisatgístics del nucli dels Torms:

Taula 23. Principals valors paisatgístics del nucli dels Torms.

Subàrea	Element	Descripció	Tipus de valor
A1	Església parroquial de Sant Joan Baptista .	Església principal dels Torms catalogada com a bé cultural d'interès local (BCIL).	Identitari, social, històric i estètic.
A1	Espais públics i miradors situats al carrer de la Bassa i de la Basseta (oest del poble).	Aquests dos carrers fan una funció de belvedere pel poble, ja que estan situats a la part alta del nucli urbà i resseguint la zona oest. Això permet tenir unes vistes excepcionals de la vall del Salt i de la vall Major pels receptors visuals que utilitzen aquestes dues vies.	Identitari, social i estètic.
A1	Elements patrimonials i arquitectònics localitzats al nucli històric.	Per les seves característiques, destaquen pels seus valors arquitectònics i històrics i són les construccions més identitàries del nucli històric dels Torms. Destaquen els elements patrimonials del carrer Portal, carrer del Racó i la plaça Major: <ul style="list-style-type: none"> • Cal Battle Vell. • Portal del segle XIV - XVI i la casa adjacent. 	Identitari, social, històric i estètic/arquitectònic.
A2	Piscines municipals.	Les piscines municipals representen, com en la majoria dels pobles de les Garrigues Altes, un espai d'oci i socialització durant els mesos que estan operatives. A més a més, la seva localització, encarades a la vall Major, permet gaudir d'unes vistes panoràmiques excepcionals.	Social i identitari.
A1	Cooperativa dels Torms.	Cooperativa fundada l'any 1951 i d'importància social i identitària pel poble dels Torms.	Identitari, social i històric.
A4	Escola Joan Benet i Petit.	L'escola, d'estil Noucentista, està catalogada com a bé cultural d'interès local (BCIL) i és un dels edificis arquitectònicament més rellevants dels Torms.	Identitari, social, històric i estètic.
A4	Casal dels Torms.	Punt de trobada i socialització del poble.	Identitari i social.
Àrea Periurbana	Antic cementiri del poble.	Situat al costat de la subàrea urbana A3, però en zona periurbana, l'antic cementiri és un actiu important pel poble, però el seu estat de conservació és molt deficient.	Identitari, social i històric.
Àrea Periurbana	Mirador de la vall del Salt.	El mirador està situat a la zona periurbana oest del poble dels Torms, a l'altra banda de la vall del Salt. Aquest mirador és un dels punts de vista més rellevants del poble i permet gaudir d'unes vistes excepcionals dels Torms i del seu entorn.	Identitari i estètic.
Àrea Periurbana	Punta del Salagut.	Turó accessible des del nucli urbà i lloc de referència tant com a mirador, com a lloc identitari pel fet que l'11 de setembre es penja la bandera, acte que dona el tret de sortida a la Diada.	Identitari i estètic.

Font: Elaboració pròpia.

6.6.5 Elements amb potencial de millora (plànol D05.03.)

A la taula següent es descriuen els elements paisatgístics amb potencial del municipi dels Torms:

Taula 24. Elements amb potencial de millora del nucli dels Torms.

Element	Descripció
Entrada est per la Plaça homenatge a la Bellesa.	Aquesta entrada als Torms per l'est del nucli, on també es localitza la bàscula municipal, té un potencial de millora important. Ara mateix, l'entrada ofereix un valor paisatgístic i visual baix. Actualment, només hi ha un solar abandonat (de propietat municipal) i una manca de senyalització general. Aquest accés, juntament amb el solar de propietat municipal té un potencial de millora elevat.
Accés al mirador de la punta del Salagut .	Mirador principal del poble i punt emblemàtic immediatament exterior al nucli. Malauradament, l'accés des del mateix nucli no està ben senyalitzat i el camí fins al punt més alt està poc adequat.
Façanes a l'est del poble.	Aquests edificis de façana de totxana poc cuidada, resten valor visual i paisatgístic pels principals receptors del poble des de l'eix viari L-701. Una homogeneïtzació i millora dels materials constructius de les façanes de l'est del nucli urbà incrementaria l'atractiu visual de la primera línia del poble.
Cementiri vell dels Torms.	El cementiri vell es localitza a l'est del poble i just als afores. Es troba en un estat ruïnós, però per la seva importància històrica social i identitària, té un potencial de millora pel poble important. És, a més, un punt destacat de pas per a les persones que es dirigeixen a la zona perifèrica est del poble dels Torms i també a la zona del Salagut. Aquest element és un actiu pel poble, però alhora un element amb potencial de millora.
Vistes sobre les granges.	Tot i que els Torms no compta amb un nombre de granges tan considerable com el Soleràs o Juncosa, l'impacte visual de les poques que s'hi localitzen és elevat. Es troben a l'est del poble i al vessant oposat de la vall Major.
Paisatge de bancals que envolta el nucli urbà més immediat.	Com es pot observar en les panoràmiques del poble, els Torms presenta un paisatge perifèric de bancals relativament ben definits. Aquest paisatge de caràcter tradicional té un valor destacat. Una potencial intervenció de millora sobre aquest paisatge en permetria un ús major per part dels mateixos veïns i veïnes del poble, però al mateix temps permetria una millora de l'atractiu paisatgístic de la zona perifèrica del poble.

Font: Elaboració pròpia.

6.6.6 Límits de creixement

No es recomana planificar noves construccions en les subàrees A1, A2 i A4 com a conseqüència de la fragilitat del paisatge i el valor històric i estètic. No obstant això, la zona A3 té una certa capacitat de creixement que pot acollir un petit nombre de noves edificacions per la part est del nucli. Aquestes s'han de fer seguint les característiques constructives i de paleta de materials i colors del mateix nucli antic.

6.6.7 Fragilitat

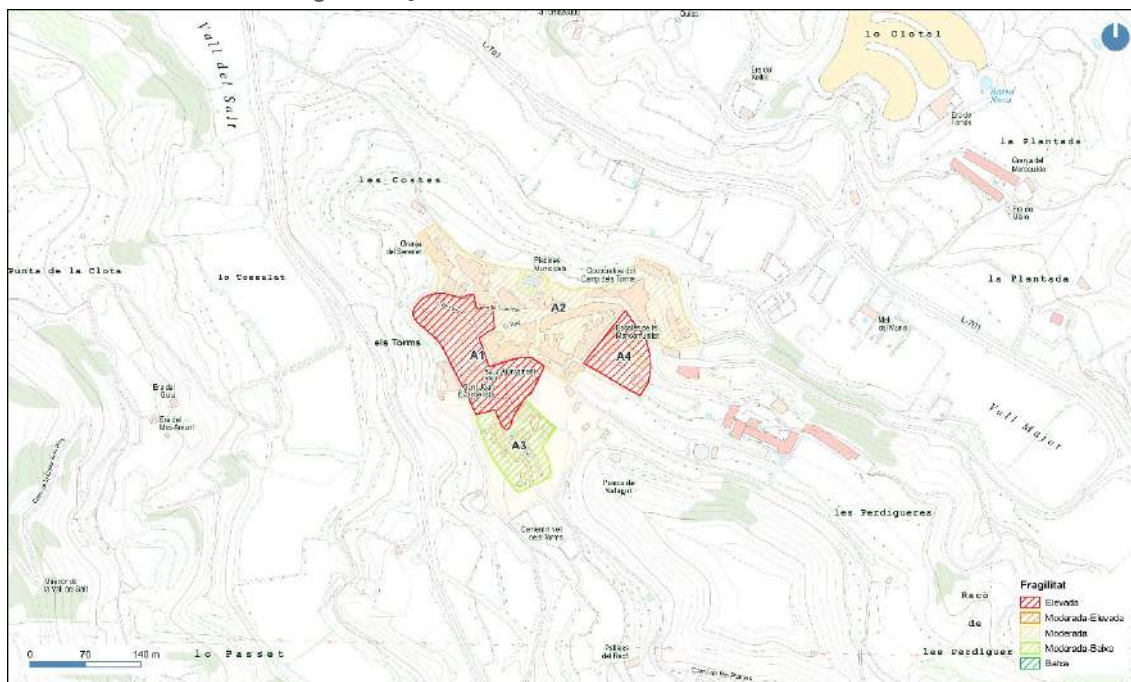
A la taula següent es descriu el grau de fragilitat de cadascuna de les quatre subàrees que caracteritzen el nucli urbà dels Torms:

Taula 25. Grau de fragilitat de les quatre subàrees que caracteritzen el nucli urbà dels Torms.

Àrea	Fragilitat (baixa / moderada / elevada)
A1	Elevada. El centre històric del poble té un paisatge urbà de fragilitat alta pels valors històrics, identitaris i socials dels seus carrers i espais. Les actuacions de millora que es puguin preveure en aquesta zona han de tenir presents els aspectes constructius característics que donen valor al paisatge urbà. No es recomanen actuacions que visualment trenquin amb el caràcter històric d'aquesta zona. És especialment fràgil la zona que comprèn el carrer del Portal, el carrer del Racó i la plaça Major.
A2	Moderada. Tot i no formar part del nucli més antic, el seu caràcter queda estretament lligat a la part històrica dels Torms. A més, part d'aquesta zona queda visualment exposada als receptors que es localitzen a la vall Major.
A3	Moderada-Baixa. Aquesta àrea queda poc exposada als principals receptors visuals que té els Torms. No obstant això, com que es troba limitant el mateix centre històric, qualsevol actuació cal que es dugui a terme preservant el model constructiu de la zona antiga del poble i amb una paleta de colors que segueixi les tonalitats cromàtiques típiques de les Garrigues i homogeneïtzant els materials constructius.
A4	Elevada. Al tractar-se de la zona de les escoles, la capacitat d'intervenir en aquest paisatge urbà queda estrictament limitat a possibles millores paisatgístiques que aportin valor arquitectònic a l'edificació existent, sense comprometre'n el seu caràcter històric.

Font: Elaboració pròpia.

Fig. 27. Fragilitat de les subàrees del nucli dels Torms.

Font: Elaboració pròpia.

6.6.8 Principals directrius d'intervenció proposades pels Torms

A la taula següent es descriuen les principals propostes d'intervenció proposades pel municipi dels Torms:

Taula 26. Principals propostes d'intervenció pel nucli urbà dels Torms.

1. Àrea urbana dels Torms
1.1. Accessos.
<ul style="list-style-type: none"> • Millorar l'entrada al poble per la part est aprofitant el solar existent i de propietat municipal per planificar un possible projecte de millora paisatgístic que n'incrementi el valor estètic i natural. • Millora dels accessos i senyalització als principals miradors del poble, actius importants per a desenvolupar una potencial xarxa d'itineraris urbans i periurbans al poble. Es recomana millorar les senyalitzacions als miradors del carrer Porta, el mirador 'belvedere' del carrer de la Basseta i una millora de l'accés i senyalització al Salagut.
1.2. Minimitzar la dissonància de la qualitat constructiva del perfil urbà del poble i cohesionar-ne la qualitat constructiva.
<ul style="list-style-type: none"> • Proposta d'actuació i millora del perfil urbà de les façanes de la part nord del poble i actuar-hi per incrementar-ne el valor estètic i la coherència constructiva sobre els receptors visuals. Les següents actuacions, que també són vàlides tant pel Soleràs i Juncosa, cal incorporar-les dins d'unes directrius d'actuació paisatgística en l'àmbit del sistema Garrigues Altes: <ul style="list-style-type: none"> - Actuació sobre les façanes de totxana descobertes. - Actuació sobre les mitgeres més predominants. - Acordar una paleta de colors que evidenciï el caràcter constructiu i cromàtic de les Garrigues Altes.
1.3. Cohesionar les escoles i incloure-les en una estratègia de rutes Garrigues Altes.
<ul style="list-style-type: none"> • Revaloritzar l'edifici de l'escola Joan Benet i Petit d'estil Noucentista i potenciar-la com a element d'importància cabdal per les Garrigues Altes. Incloure aquesta escola en un itinerari ben estructurat i cohesionat d'arquitectura rellevant de les Garrigues Altes.
1.4. Potenciar la cohesió de la qualitat constructiva dels carrers històrics.
<ul style="list-style-type: none"> • Els Torms ha fet una inversió important per millorar la pavimentació al carrer Prat de la Riba, la plaça Major i part del carrer del Mestre Benet. Segons, el Consistori municipal, aquestes actuacions de millora s'emmarquen dins l'estratègia d'adequar, cohesionar i aportar caràcter únic al centre històric. Es recomana continuar amb la millora dels carrers històrics (el carrer Nou i la resta del carrer del Mestre Benet) per acabar de definir una trama urbana dels Torms ben cohesionada.
2. Espai periurbà dels Torms
2.1 Revaloritzar el paisatge de bancals situats immediatament a l'exterior al nucli urbà.
<ul style="list-style-type: none"> • El paisatge periurbà dels Torms situat immediatament a l'exterior de la zona urbana al nord i a l'oest està caracteritzat pels bancals existents. Tot i això, és un paisatge que es troba mal conservat i amb un potencial de millora important. Estructurar i revalorar aquest paisatge presenta uns atractius i valors pel poble dels Torms.
2.2 Cohesionar i potenciar la xarxa de rutes de miradors.
<ul style="list-style-type: none"> • Cal estructurar la ruta existent dels miradors principals del poble i potenciar-la tant a l'interior del poble, amb una millor senyalització, com en l'àmbit regional. Aquesta ruta podria ser una de les més importants de les Garrigues Altes i inclouria els miradors de la punta del Salagut, la vall del Salt i els camins panoràmics al vessant nord de la vall Major. No obstant això, actualment hi ha una clara manca de senyalització i informació al mateix poble (potencial punt de partida de la ruta).

- Cal tenir en compte el patrimoni de pedra en sec i construccions vernaculars (molins, cabanes, pallisses) que rodegen els Torms i que tenen un valor històric, arquitectònic i identitari molt destacable i ara com ara no formen part de cap ruta estructurada. Incloure aquest patrimoni en una ruta ben definida i cohesionada pel poble elevaria l'atractiu dels Torms.

3. Construccions aïllades específiques del paisatge dels Torms

3.1 Intervenció sobre l'impacte visual de les granges.

- Minimitzar l'impacte visual de les granges sobre els receptors visuals. Per aquest motiu s'estableixen algunes recomanacions:
 - Proposta d'actuació directa a les façanes de les granges mitjançant una carta de colors i materials específica per a les granges de les Garrigues Altes.
 - Utilització de les façanes de les granges com a elements de creació artística visual o d'experimentació.
 - Actuació a escala estratègica per una part de les Garrigues Altes, principalment pels nuclis del Soleràs, els Torms i Juncosa, on es concentren el nombre més gran de granges.
 - Recuperació dels materials de construcció típics de les Garrigues Altes.
 - Minimitzar el nombre de façanes descobertes de totxana.
 - Acordar una paleta de colors que evidencii el caràcter constructiu i cromàtic de les Garrigues Altes.

Font: Elaboració pròpia.

3. Juncosa

El municipi de Juncosa té una població de 401 habitants (Idescat, 2022) i el nucli principal de població es troba sobre un turó, a 575 m, entre la vall Major i la vall de la riera de Juncosa. Juntament amb Granyena, El Soleràs i els Torms, forma part de l'eix est-oest de poblacions de les Garrigues Altes localitzades al llarg de la vall Major i l'eix viari L-701.

Les primeres referències de Juncosa daten del segle XII. Actualment, les principals activitats econòmiques de Juncosa són l'agricultura de secà (ametlla i oliva) i la ramaderia de bestiar boví.

L'estructura urbana de Juncosa es caracteritza per la seva morfologia lineal, resseguint la carena en què es troba localitzat el poble. El nucli antic, encara avui dia ben definit, queda presidit per l'església Parroquial de la Nativitat de la Nostra Senyora, que data dels segles XVIII-XIX i pels porxos existents que donaven accés al nucli central del poble.

A causa de la seva localització damunt el turó de 575 m d'altitud, el perfil urbà de Juncosa, com també succeeix en tots els pobles de la vall Major, presenta vistes descobertes i molt predominants des de la carretera de Granyena al mateix poble de Juncosa (eix viari L-701).

6.7 Juncosa. Vistes i vores del nucli urbà

6.7.1 Vistes i miradors predominants (plànol D07.02.)

Les principals vistes i miradors predominants són:

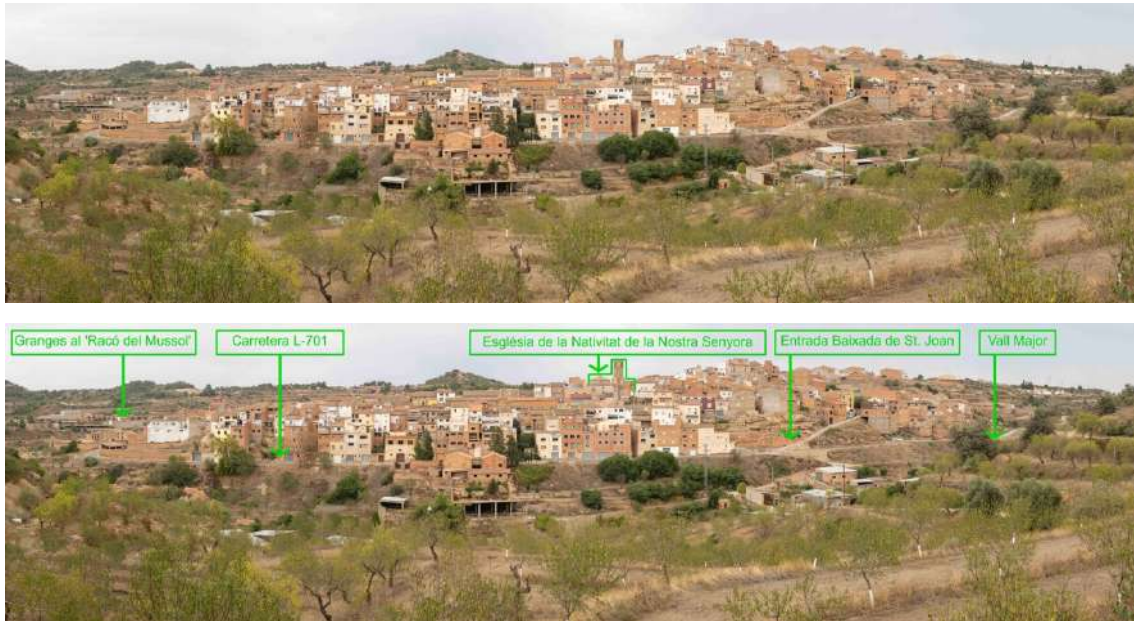
- Els receptors visuals localitzats a l'oest del poble, tindran una vista panoràmica de Juncosa i una vista molt detallada del perfil urbà del nucli principal i de la primera línia de cases. Aquest fet es deu a la posició elevada del poble.
- Els receptors situats a la zona sud-oest del poble i a l'altra banda de la vall Major, també tindran les mateixes vistes panoràmiques del perfil urbà i de les façanes de primera línia del nucli. Destaca el mirador de les Creus del Calvari des d'on s'observa una àmplia perspectiva del poble.
- Les vistes de Juncosa per l'accés est del poble són molt menys expansives i queden limitades a la primera línia de façanes situades geogràficament més elevades que l'eix viari principal L-701.
- Pel que fa a les vistes de la zona periurbana, tant els receptors visuals que accedeixin per l'est com per l'oest del poble, tindran unes vistes significants sobre les granges localitzades al voltant del nucli de població. Moltes d'aquestes granges s'ubiquen sobre les vessants de la vall Major i sense cap mena de filtre visual existent i/o tampoc cap mesura d'homogeneïtzació en la seva construcció. La seva prominència visual d'aquests elements sobre el paisatge és destacable.
- En resum, els principals miradors amb vistes panoràmiques del nucli de Juncosa i el seu perfil es localitzen en forma de ventall d'est a oest, a la zona periurbana elevada. En concret destaquen:
 - La zona periurbana nord (sector del Racó del Mussol).
 - La zona periurbana oest (zona de granges de Sant Joan) i on destaca el mirador de les Creus del Calvari.
 - La zona periurbana de turons a l'est de Juncosa (los Oliverers i Censalets).

Fig. 28. Vista de Juncosa des de l'eix viari L-701 (accés oest al poble).

Font: Quim Vilar, 2022.

Fig. 29. Vista de Juncosa des de la zona periurbana oest (zona de les Creus del Calvari).

Font: Quim Vilar, 2022.

Fig. 30. Vista de Juncosa des de la zona de turons a l'est de poble i sobre el complex esportiu.

Font: Quim Vilar, 2022.

- Des de l'interior del nucli, predominen les vistes sobre la vall Major, les serres i carenes que envolten Juncosa i sobre les granges localitzades a la zona periurbana. Com si es tractés d'un belvedere o un balcó visual, aquestes vistes s'obtenen, sobretot, resseguint els límits exteriors del teixit urbà principal.

Fig. 31. Vista de la zona periurbana oest des del límit del teixit urbà oest de Juncosa.

Font: Quim Vilar, 2022.

El perfil en horitzó del nucli urbà de Juncosa destaca per les característiques següents:

- Predomini de l'església de la Nativitat de nostra senyora de Juncosa .
- Façanes de totxana sense arrebossar i de tipologia constructiva de diferents volumetries.
- Parets mitgeres descobertes.

6.8 Principals elements del paisatge urbà dissonants a escala perceptiva

Els principals elements del paisatge urbà dissonants són:

- Predomini de granges i magatzems agrícoles a la zona periurbana de Juncosa. Aquest efecte és especialment pronunciat accedint al poble des de la part oest (per l'eix viari L-701). Des d'aquesta zona s'observa un contínuum de granges que s'alternen una rere l'altre sense cap homogeneïtzació constructiva.
- Manca d'uniformitat en el volum de les edificacions del poble. En especial la primera línia de façanes, que es troba més exposada als receptors visuals a l'exterior del nucli.
- Predomini de façanes de totxana sense arrebossar i de mitgeres en la construcció de les edificacions del poble.

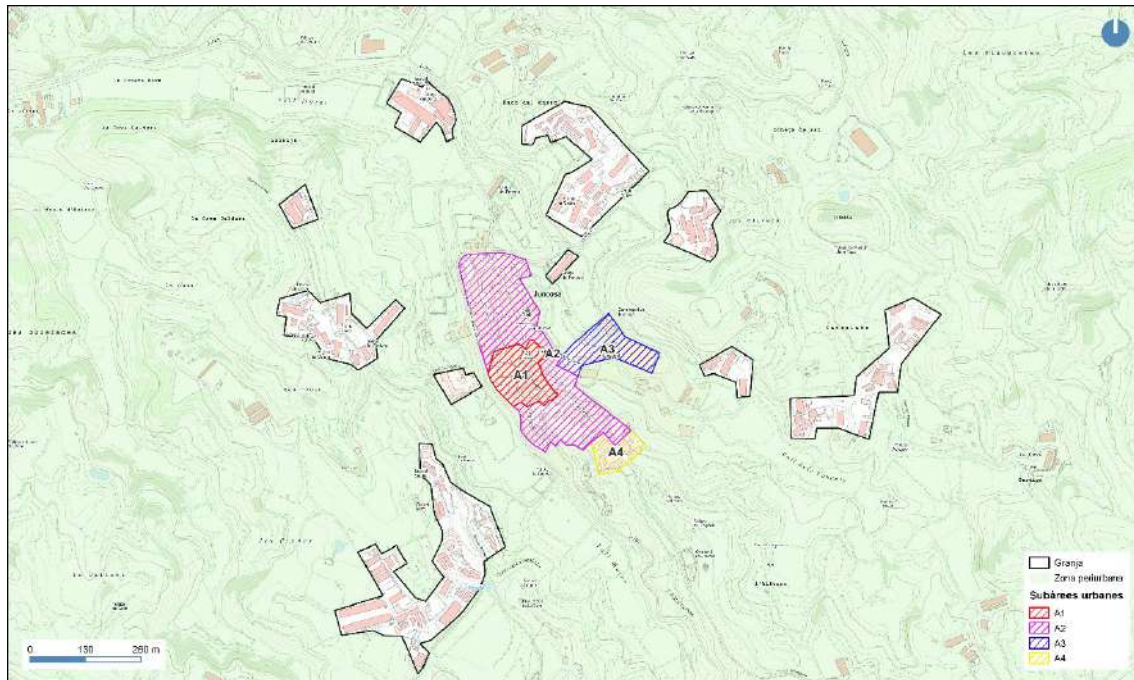
6.9 Juncosa. Anàlisi detallat del nucli urbà i les seves característiques

6.9.1 Principals subàrees del poble (plànol D07.01.)

El nucli urbà de Juncosa es defineix per quatre subàrees amb característiques úniques que s'han representat a la imatge següent:

Fig. 32. Vista de les subàrees del nucli de Juncosa.

Juncosa. Mapa de les subàrees del poble amb característiques pròpies.

Font: Elaboració pròpia.

6.9.2 Característiques principals de les subàrees i tipologia de les construccions

A continuació es descriuen les principals subàrees i la tipologia de les seves construccions:

- **Subàrea A1.** Nucli històric de Juncosa, ben definit i de forma concèntrica. La major part de cases tenen una tipologia edificatòria alineada a vial amb estructura de planta baixa, dos pisos i golfes o galeria. Els carrers del nucli antic són estrets i de morfologia poc lineal. Destaquen els dos porxos d'entrada (el Portal de la plaça de l'església i el Porxo del Mig) que donen entrada al nucli històric i que encara es conserven avui dia. Destaca l'ús de la pedra en les construccions més antigues.
- **Subàrea A2.** És la corona de carrers que envolta el nucli històric i de carrers de forma lineal. Els carrers d'aquesta subàrea han esdevingut els principals carrers del poble. És el cas del carrer Major, el carrer Nou i el carrer de Sant Isidre. Les edificacions varien en la seva tipologia i en l'ús del material de construcció. S'hi troben cases que van de l'estructura de planta baixa + primer pis, fins als edificis de planta baixa + tres pisos. Aquesta subàrea ve mancada d'una homogeneïtzació clara pel que fa als materials constructius i a la paleta de colors i s'hi troben nombrosos edificis amb façana descoberta de totxana.
- **Subàrea A3.** És la zona de construcció recent que es troba a l'est del poble i damunt la vall de la riera de Juncosa. Destaca per estar dedicada exclusivament a equipaments públics. S'hi localitzen les piscines municipals, el complex esportiu i l'escola i llar d'infants. Entre aquesta zona i el nucli principal de Juncosa hi ha un clar desnivell que arriba fins als 50 m en la part més alta del poble.
- **Subàrea A4.** Al capdamunt del carrer de Sant Isidre i per la sortida est del nucli urbà de Juncosa, s'hi pot trobar una petita zona de caràcter industrial i de petites naus. És la zona més elevada del poble de Juncosa. Les naus que s'hi ubiquen són modernes, però sense seguir cap patró constructiu en particular. Algunes d'aquestes edificacions també destaquen per les façanes de totxana.

6.9.3 Elements patrimonials i arquitectònics del nucli de Juncosa

A la taula següent es descriuen els elements patrimonials i arquitectònics del nucli de Juncosa:

Taula 27. Elements patrimonials i arquitectònics del nucli de Juncosa.

Subàrea	Element patrimonial
A1	Cal Segle. Edifici de planta baixa i dos pisos construït a principi del segle XX i d'estil modernista. Conserva alguns elements arquitectònics originals. No obstant això, el seu valor arquitectònic exterior s'ha vist deteriorat per les reformes que ha patit la casa. Actualment, destaca pel seu valor identitari i històric.
A1	Casa Pubill. Casa situada a la Plaça Major de dimensions notables construïda entre els segles XVIII i XX. En destaquen els arcs del primer pis amb una barana de ferro molt ben treballada. En destaquen els acabats arquitectònics de la façana, arrebossada i de color ocre amb tancaments de fusta.
A1	Casal Català Republicà. Edifici entre mitgeres de planta baixa, primer pis i golfes construït a finals del segle XIX. Destaca pel seu balcó que ocupa tot el primer pis i que conté un espai cobert que permet la construcció d'un balcó al segon pis de dimensions més reduïdes. Té un valor arquitectònic i històric destacat pel poble de Juncosa.
A1	Porxo del Mig. És el porxo d'origen medieval (segle XII-XII) que donava accés a la part antiga de Juncosa. El porxo forma una arcada que sustenta un habitatge de planta baixa, construït entre el segle XVI i XVII, amb estructura de primer pis + golfes. Representa un important valor històric i arquitectònic pel poble.
A1	Bar del Centre i Casa de la Cultura. Edifici construït l'any 1912 que va ser el Centre Jaumista, una associació d'origen carlí. Va ser el primer centre social i cultural de Juncosa. A principis del segle XXI es va dur a terme una restauració integral de l'edifici que avui acull la Casa de la Cultura, on s'ubica la biblioteca municipal, una aula d'informàtica, una sala d'actes i un espai per acollir exposicions. L'edifici forma part de l'inventari de Béns Culturals d'Interès Local (BCIL) i, té un valor tan històric, social i identitari, fonamental pel poble de Juncosa.
A1	Església Parroquial de la Nativitat de la Mare de Déu - Santa Maria. L'església construïda entre els segles XVIII i XIX és un edifici d'estil neoclàssic amb elements barrocs. Es localitza a l'entrada de la vila antiga de Juncosa. La seva restauració data de l'any 1992 i, actualment, forma part del llistat de Béns Culturals d'Interès Local (BCIL).
A2	Dipòsit municipal d'aigua. Dipòsit municipal construït l'any 1897. Està format per dues naus rectangulars sostingudes per arcades. L'espai interior de 250 m ² d'arcades de rajola i pilars de pedra és d'una qualitat arquitectònica destacable. Tot i això, l'exterior del dipòsit es troba en un estat d'abandó important. El seu valor arquitectònic, identitari i històric és remarcable i pot representar un atractiu per Juncosa molt més elevat del que ofereix en l'actualitat degut al seu estat de conservació.
Àrea periurbana	Font Nova i Rentadors. La Font Nova és una surgència natural a uns 50 m a l'oest del nucli principal de Juncosa i a l'altra banda de l'eix viari L-701. Es localitza sobre la vall Major, a la zona menys elevada del poble. La font i els rentadors daten del segle XVIII. Aquest espai, d'uns 25 m ² , conserva els safareigs de pedra i les columnes de maó que servien per aguantar un cobert, avui dia inexistent. Aquest espai tot i trobar-se poc conservat té una importància pel poble de Juncosa identitària, social i històrica.

Font: Elaboració pròpia.

6.9.4 Espais públics i de trobada destacables

A la taula següent es descriuen els espais públics i de trobada més destacables del nucli del Juncosa:

Taula 28. Espais públics i de trobada del nucli del Juncosa.

Subàrea	Espai	Principals característiques i percepcions	Fotografia
A1	Carrer dels Porxos i Carrer de la Font	Espai situat al costat del Porxo del Mig que s'aprofita de la font existent per definir un petit lloc públic de trobada.	
A1	Carrer dels Quatre Cantons	Seguint el mateix carrer dels Porxos i passat el Porxo del Mig s'hi ubica un nou espai de trobada aprofitant una parcel·la d'un edifici ja inexistent. Aquest espai és, segons el mateix alcalde de Juncosa, un dels llocs de trobada més estimats pels veïns i veïnes del nucli antic de Juncosa.	
A2	Plaça Major.	Plaça principal del poble de Juncosa, on es desenvolupa la major part de la vida social del poble i de les activitats municipals. Cal mencionar el bar Casal que s'ubica en una de les cantonades de la Plaça Major i que també representa un punt de trobada i de socialització destacat de la Plaça.	
A2	Placeta al número 21 del carrer de la Bassella i mural del pastor.	Placeta de recent construcció que es va construir després de l'enderroc de l'edifici al número 21 del carrer de la Bassella. A més de ser un espai de trobada, s'ha dut a terme una actuació en forma de mural per part de l'artista lleidatana Lily Brik. El mural representa un homenatge al pastor del poble Llorenç Manuel.	

Subàrea	Espai	Principals característiques i percepcions	Fotografia
A2	Entrada al poble pel carrer de la Bassella.	<p>En aquesta entrada s'ha fet una petita actuació pels veïns en forma de bancs per tal de proporcionar als veïns una zona de repòs i socialització. No obstant això, aquesta zona té un mirador sobre la vall Major que actualment s'utilitza com a aparcament i que limita l'ús social d'aquest espai públic.</p>	
A3	Zona esportiva i piscines municipals	<p>La zona esportiva i les piscines formen part de la vida social de Juncosa i és una zona on també es celebren diferents actes municipals, com per exemple la Sardinada, que té lloc a principis de setembre de cada any.</p>	

Font: Elaboració pròpia.

6.9.5 Principals valors paisatgístics de Juncosa (plànol D07.03.)

A la taula següent es descriuen els principals valors paisatgístics de Juncosa:

Taula 29. Principals valors paisatgístics del nucli de Juncosa.

Subàrea	Element	Descripció	Tipus de valor
A1	Conjunt històric de la Plaça de l'Església i el carrer dels Porxos	És el conjunt d'elements patrimonials històrics més destacats del poble. Entre ells figuren l'Església del poble, el Porxo del Mig i cal Segle i casa Pubill.	Identitari, social, històric i estètic / arquitectònic.
A2	Dipòsit d'aigua vell	És un element arquitectònic únic a les Garrigues i de construcció singular. El seu valor arquitectònic és notable.	Històric i estètic / arquitectònic.
A2	Mural del pastor	El mural ha sabut plasmar la identitat del poble, representant un dels seus oficis amb més caràcter i identitat de Juncosa, el pastor. Aquesta intervenció millora l'espai públic on està ubicat, però també representa una intervenció artística amb molta capacitat d'atracció. Les intervencions urbanes de l'artista Lily Brik tenen una presència a la xarxa molt elevada. El fet de millorar un espai urbà en desús (o sense cap interès) a través d'una intervenció com aquesta, aporta un valor estètic i identitari immediat.	Identitari, social i estètic.
A2	Cooperativa Agrícola Sant Isidre	Cooperativa fundada l'any 1919 i d'importància social i identitària molt rellevant per Juncosa , degut a la seva importància per l'economia del poble.	Identitari, social i històric.
A2	Plaça Major	Espai públic més important pel poble de Juncosa i punt de trobada freqüent pels veïns i veïnes. A més a més, és l'espai públic escenari de diferents esdeveniments locals.	Identitari, social, històric i estètic.
A2 / A3	Miradors interiors	Juncosa gaudeix de diferents zones per a miradors amb uns valors elevats. Les vistes panoràmiques des de diferents punts del nucli permeten gaudir del paisatge que envolta el poble. Destaca la part oest de la subàrea A2 (l'entrada per la Baixada de St. Joan). Aquest punt té un potencial per esdevenir un mirador rellevant i un espai públic amb valor pel poble. Una actuació paisatgística i arquitectònica en aquesta zona podria revalorar aquesta entrada i a més connectar l'espai urbà amb l'espai perifèric.	Estètic i social.
A3	Complex esportiu	Piscines i zona esportiva amb un destacat valor identitari i social. Representa l'espai d'oci del poble, però també el lloc on s'hi celebren activitats municipals i actes de la festa Major.	Identitari i social.

Subàrea	Element	Descripció	Tipus de valor
Àrea periurbana	Font Nova i rentadors	Element arquitectònic i històric valuós per Juncosa , tot i estar localitzat al costat d'una de les granges ubicades sobre la vall Major, fet que en redueix el seu caràcter únic.	Identitari, social i històric.
Àrea periurbana	Plana de la Vall Major	La vall Major és el component paisatgístic que vertebrava tots els pobles que segueixen el seu curs i és l'espai natural amb més valor a la zona immediatament exterior de la majoria dels nuclis de la vall. Juncosa no n'és cap excepció.	Identitari, social, històric i estètic.
Àrea periurbana	Patrimoni rural de pedra en sec, balms murades, cabanes de volta, aljubs, masos i pallisses.	La zona periurbana de Juncosa gaudeix d'un patrimoni rural molt nombrós. Destaquen les diferents construccions de pedra en sec de diferent tipologia, però que no estan estructurades en cap mena de ruta.	Identitari, natural, estètic i productiu.
Àrea periurbana	Miradors perifèrics de Juncosa	La geografia de turons i valls que envolta el poble de Juncosa permet gaudir d'un espai natural periurbà únic.	Identitari, natural, estètic i productiu.

Font: Elaboració pròpia.

6.9.6 Elements amb potencial de millora (plànol D07.03.)

A la taula següent es descriuen els elements paisatgístics amb potencial de millora del municipi de Juncosa:

Taula 30. Elements amb potencial de millora del nucli de Juncosa.

Element	Descripció
Accessos al nucli de Juncosa.	<p>Els accessos al centre del poble es beneficiarien d'una actuació de millora i adequació. En concret els següents accessos:</p> <ul style="list-style-type: none"> - L'accés nord des de la carretera L-701 i entrada al carrer Major. Aquest accés es troba a un canvi de rasant i la senyalització prèvia a l'accés és poc clara. És un accés sobtat i a més requereix entrar al carrer Major per una pendent important i estreta. - L'accés al nucli per la baixada de St. Joan. La millora d'aquest accés podria incloure's dins d'una actuació de millora paisatgística que alhora podria incloure la parcel·la 19 d'aquesta baixada i que actualment es troba deserta. Una actuació en aquest accés i parcel·la podria ser especialment rellevant per vincular el nucli urbà amb la vall Major i millorar-ne la connexió. Es tracta d'un projecte paisatgístic ambiciós a causa del fort desnivell de la parcel·la. No obstant això, es podria realitzar en forma de bancals replicant el paisatge característic de les Garrigues.
Façanes de totxana i mitgeres visualment predominants a la primera línia de cases.	<p>La línia d'edificacions de Juncosa que circumval·la el poble (primera línia de cases) i que es troben més exposades als receptors de la zona periurbana tenen, en general, una qualitat constructiva poc homogènia. Els materials i la paleta de colors difereixen molt entre edificacions i les mitgeres són molt predominants. A més a més, la diferent volumetria de les edificacions també representa un aspecte molt dissonant. El resultat és una qualitat visual baixa.</p>
Revaloritzar el patrimoni arquitectònic i històric d'alguns elements específics de Juncosa.	<p>En concret, el dipòsit d'aigua, que compta amb un valor arquitectònic i constructiu únic. El mateix succeeix amb la Font Nova i els rentadors. Aquests dos elements estan poc connectats amb el nucli del poble i poden oferir un valor més elevat del que tenen actualment.</p>
Impacte visual de les nombroses granges a la zona periurbana.	<p>Juncosa és el nucli de les Garrigues Altes on es localitzen el nombre més gran de granges. El seu impacte visual sobre els receptors que arriben al poble és elevat i la qualitat dels seus materials és poc homogènia. L'impacte visual i paisatgístic d'aquests elements és molt elevat.</p>
Connexió nucli – àrea periurbana i millora dels camins i senyalització.	<p>Com succeeix en molts municipis de la vall Major, la connexió amb aquest important element paisatgístic no queda del tot vertebrada. Hi ha una clara manca d'ús de la vall Major com a element característic de Juncosa.</p>
Circuit de miradors interiors i exteriors.	<p>Tot i ser un element de valor pel poble, també representa un element paisatgístic amb molt potencial de millora. Actualment, només s'intueix tímidament un circuit de miradors, tan perifèrics com a l'interior del municipi. Tot i la seva qualitat visual i natural, estan poc vertebrats i no hi ha una ruta definida ni tampoc cap connexió entre ells. Al mateix temps, es podria definir una adequació paisatgística concreta pels miradors amb més valor i transformar-los en espais públics de valor.</p> <p>Alguns miradors informals amb potencial per formar part d'una ruta són:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Zona de la baixada de St. Joan (interior). - Baixada des del carrer de la Bassella a la carretera L-701 (interior). - Zona est del poble i baixada al complex esportiu (interior). - Àrea del dipòsit nou d'aigua (exterior). - Creus del Calvari, situades a la zona periurbana oest i a l'altra banda de la Vall Major (exterior). - Zona periurbana est fins al turó dels Censalets.
Connexió del nucli urbà amb patrimoni històric de la pedra en sec.	<p>La zona periurbana de Juncosa gaudeix d'un patrimoni rural molt nombros i únic. Hi ha un total de 114 balmes murades, 84 cabanes de volta, 119 masos i 116 construccions relacionades amb l'aigua. No obstant això, al mateix poble de Juncosa no s'hi troba informació suficient d'aquests elements, ni cap ruta que en reivindicui el seu valor.</p>

Font: Elaboració pròpia.

6.9.7 Límits de creixement

Només es recomana reformar els edificis de la subàrea A1 seguint les característiques pròpies de les edificacions històriques. No es recomana la construcció d'edificacions de construcció moderna en aquesta subàrea. Pel que fa a la subàrea A2, la capacitat per encabir noves edificacions és pràcticament nul·la, degut a la manca d'espai. En cas que es tracti d'una reforma, es recomana seguir una ordenança arquitectònica homogènia que no difereixi, en essència, de la zona A1. La zona A3 d'equipaments públics té una fragilitat baixa, però a l'estar situada sobre la riera de Juncosa, no s'hauria de considerar una expansió. La zona del Passeig de l'Esport a l'altra banda de les escoles té un petit potencial de creixement i podria encabir, si fos necessari, algunes edificacions que no restarien qualitat paisatgística al poble de Juncosa.

6.9.8 Fragilitat

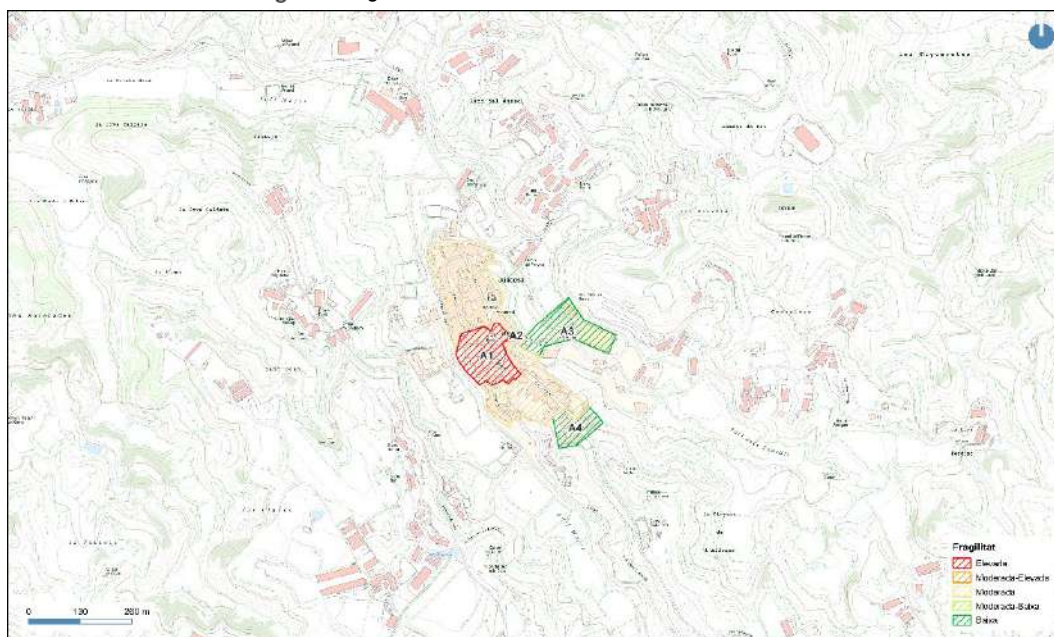
A la taula següent es descriu el grau de fragilitat de cadascuna de les quatre subàrees que caracteritzen el nucli urbà de Juncosa:

Taula 31. Grau de fragilitat de les quatre subàrees que caracteritzen el nucli urbà de Juncosa.

Subàrea	Fragilitat (baixa / moderada / elevada)
A1	Elevada. El centre històric de Juncosa té una fragilitat elevada a conseqüència del seu valor històric i patrimonial. Les actuacions de millora que s'hi realitzin han de tenir presents els aspectes constructius característics que donen valor al paisatge urbà. No es recomanen actuacions que visualment trenquin amb el caràcter històric d'aquesta zona. Seria bo revaloritzar la qualitat de les edificacions dissonants que s'hi puguin localitzar i acollir amb bons ulls tota actuació pensada en aportar un valor afegit a la qualitat constructiva.
A2	Moderada. La segona corona, d'edificacions més nova, té uns valors paisatgístics menys destacables. Disposa de capacitat per acollir possibles reformes integrals. Tot i això, cal tenir sempre present seguir una volumetria, arquitectura i paleta de colors homogènia.
A3	Baixa. Es tracta de la zona esportiva i es pot considerar que el paisatge de la subàrea A3 té una fragilitat baixa. Les actuacions que s'hi duguin a terme no alteraran el caràcter existent, però en cap cas es recomana la construcció de noves edificacions, ja que es localitza directament sobre la zona de la riera de Juncosa.
A4	Baixa. És la zona on es localitzen algunes naus industrials. La fragilitat d'aquest espai és baixa, no s'hi localitza cap valor arquitectònic i el seu caràcter ve marcat per les activitats productives.

Font: Elaboració pròpia.

Fig. 33. Fragilitat de les subàrees del nucli de Juncosa.

Font: Elaboració pròpia.

6.9.9 Principals directrius d'intervenció proposades per Juncosa

A la taula següent es descriuen les principals propostes d'intervenció proposades pel municipi de Juncosa:

Taula 32. Principals propostes d'intervenció pel nucli urbà de Juncosa.

1. Àrea urbana de Juncosa
1.1. Millora dels accessos al poble i connexions interior-exterior.
<ul style="list-style-type: none"> • Millorar els accessos, en especial l'entrada per la baixada de Sant Joan i l'entrada al carrer Major des de la carretera L-701. Es recomana planificar una millor connexió pels vianants entre el nucli de Juncosa i els principals actius de la zona periurbana, com són els miradors i la zona natural de la vall Major. Definir una ruta de miradors exteriors i cohesionada amb els miradors urbans interiors. • Actuació d'adequació paisatgística específica a la zona de la baixada de Sant Josep i la parcel·la urbana abandonada en forma de belvedere / mirador. Una actuació en aquesta zona milloraria l'accés a la zona periurbana a més d'obtenir una millora substancial de la qualitat del paisatge urbà.
1.2. Minimitzar la dissonància de la qualitat constructiva del perfil urbà del poble i cohesionar-ne la qualitat constructiva.
<ul style="list-style-type: none"> • Proposta d'actuació i millora del perfil urbà del poble per a les edificacions que envolten el perímetre exterior del nucli urbà i que tenen un impacte visual major. Es recomanen les següents actuacions: <ul style="list-style-type: none"> - Actuació sobre les façanes de totxana descobertes. - Actuació sobre les mitgeres més predominants. - Acordar una paleta de colors que evidencii el caràcter constructiu i cromàtic específic de les Garrigues Altes.
1.3. Potenciar les actuacions de caràcter artístic a les mitgeres predominants del poble.
<ul style="list-style-type: none"> • El mural del Pastor en una de les mitgeres del centre del poble ha iniciat un petit fenomen artístic molt atractiu per a Juncosa i traslladable al conjunt de les Garrigues Altes: la representació visual sobre les parets dels oficis i costums propis de cada poble. Les mitgeres i façanes descobertes de totxana són un llenç perfecte per a les pintures murals urbanes. Juncosa i les Garrigues Altes disposen en abundància d'aquests elements arquitectònics. Es recomana pensar una estratègia que inclogui les xarxes socials com a element clau per a fer promoció d'aquest tipus d'actuacions artístiques.
1.4. Actuacions de millora específiques del patrimoni arquitectònic.
<ul style="list-style-type: none"> • Es recomana una actuació de millora específica pel dipòsit d'aigua antic i la Font Nova i els rentadors, ambdós de qualitat arquitectònica destacable. Es recomana estructurar aquests elements dins una ruta local que inclogui els miradors i els actius naturals de pedra en sec de la zona periurbana.
2. Espai periurbà de Juncosa
2.1 Revaloritzar la vall del riu Major.
<ul style="list-style-type: none"> • Preservar la vall del riu Major com a actiu paisatgístic i potenciar-la com a espai natural. Com succeeix a Granyena, al Soleràs i als Torms, la vall Major és el component natural més destacat i element vertebrador. Cal facilitar l'accés des del poble de Juncosa a la vall, però al mateix temps pensar a cohesionar i estructurar la vall en àmbit regional. Algunes directrius que poden beneficiar aquesta estratègia passen per: <ul style="list-style-type: none"> - Una xarxa de camins ben definida i cohesionada amb l'entorn urbà present a la vall. - Promocionar els actius naturals i d'arquitectura vernacular al llarg de la vall. - Utilitzar la nomenclatura de 'Vall Major' com a denominació pròpia dels pobles de Granyena, el Soleràs, els Torms i Juncosa. - Interconnectar la Vall Major amb les zones que la rodegen per crear una zona natural de major entitat.

2.2 Disseny d'una xarxa de rutes de miradors exteriors cohesionada amb els elements de valor del nucli urbà i els elements de construcció de pedra en sec de la zona periurbana.

- Estructurar una xarxa de rutes de miradors, tant interiors com exteriors al nucli. La ruta pot definir un circuit que, al mateix temps, es pot emmarcar dins una estratègia de millora de la qualitat paisatgística dels miradors.
- Aprofitar el nombrós patrimoni natural de pedra en sec del terme municipal de Juncosa per incloure'l en les rutes que es cohesionin i defineixin des de la zona urbana del poble.

3. Construccions aïllades específiques del paisatge de Juncosa

3.1 Intervenció sobre l'impacte visual de les granges.

- Minimitzar l'impacte visual de les granges sobre els receptors visuals. Per aquest motiu s'estableixen algunes recomanacions:
 - Proposta d'actuació directa a les façanes de les granges mitjançant una carta de colors i materials específica per a les granges de les Garrigues Altes.
 - Utilització de les façanes de les granges com a elements de creació artística visual o d'experimentació.
 - Actuació a escala estratègica per una part de les Garrigues Altes, principalment pels nuclis del Soleràs, els Torms i Juncosa, on es concentren el nombre més gran de granges.
 - Recuperació dels materials de construcció típics de les Garrigues Altes.
 - Minimitzar el nombre de façanes descobertes de totxana.

Font: Elaboració pròpia.

4. Granyena de les Garrigues

El municipi de Granyena de les Garrigues està situat a l'oest de la comarca de les Garrigues, a tocar del Segrià i dins la unitat de paisatge de les Terres de Lleida 'Garrigues Altes'. Juntament amb el Cogul, és el nucli de població a menys distància de Lleida, a uns 23 km de la capital de les Terres de Ponent. El terme municipal té una població total de 147 habitants (Idescat, 2022) i és el municipi de menys població dels analitzats en el present informe.

El nucli de població és d'origen medieval i es va formar sobre una carena a uns 360 m d'altitud. Conjuntament amb Juncosa, els Torms i el Soleràs, forma part de l'estructura de pobles localitzats a la Vall Major. En el cas de Granyena, el poble ve emmarcat per l'eix viari L-701 (principal accés al poble) i la vall de Coma Pruneda al nord i la Vall Major a la part sud.

El caràcter del poble de Granyena és eminentment agrícola, amb un 58% del terme municipal ocupat per conreus de secà, amb predomini d'oliveres i ametllers. El nombre de granges és molt menor que als altres nuclis localitzats al llarg de la Vall Major.

El nucli antic situat al centre de l'estructura urbana és ben distingible dels posteriors creixements urbanístics i en destaquen les edificacions entre mitgeres, algunes encara conservades de pedra i de planta baixa i dos o tres pisos. Els carrers del barri històric prenen formes irregulars i són més estrets, fins al punt de no permetre el pas de vehicles en determinats llocs.

Pel que fa a la zona urbana de posterior creixement, destaquen les construccions de totxana, tant de paret descoberta com arrebossada.

6.10 Granyena de les Garrigues. Vistes i vores del nucli urbà

6.10.1 Vistes i miradors predominants (plànol D06.02.)

Les principals vistes i miradors predominants de Granyena són:

- L'àrea amb un major nombre de receptors visuals sobre el nucli de Granyena és la corresponent a la zona periurbana sud i corresponent a la plana de la Vall Major i l'accés al poble a través de l'eix viari L-701 des del sud.
- Els receptors visuals provinents de Lleida (accés nord) utilitzant l'eix viari L-701 tindran una vista parcial del perfil urbà de Granyena. La vegetació existent davant part de les edificacions de primera línia fa de filtre visual per a moltes façanes. Això permet que només sigui la part nord-oest de l'estructura urbana la que quedi exposada als receptors provinents de la zona nord.
- Els receptors visuals localitzats a la zona periurbana oest i provinents de Torrebesses tindran una vista menys panoràmica del nucli urbà, ja que es localitzen al mateix pla visual. A conseqüència de la topografia, l'arribada al poble per la part occidental queda tapada per una sèrie de petits turons.
- A poca distància a l'est del poble i ja a l'àrea periurbana trobem el turó amb l'Ermita de Mare del Déu del Roser. Des d'aquest punt s'observen vistes panoràmiques, tant del poble com de la vall dels Mallols (al nord de les Garrigues Altes) i fins i tot es pot albirar la ciutat de Lleida.
- En resum, els principals miradors amb vistes panoràmiques des de la perifèria del nucli de Granyena i el seu perfil es localitzen a la vall Major (al sud del poble) i a l'est de la població, en les zones periurbanes elevades. En concret destaquen els següents miradors:
 - Plana de la Vall Major (amb vistes panoràmiques del perfil en horitzó del poble).
 - La zona periurbana est (àrea de los Clotals) on destaca el mirador de la Mare de Déu del Roser.
 - El mirador lineal i les vistes panoràmiques que perceben els receptors provinents del Soleràs utilitzant l'eix viari L-701.

Fig. 34. Vista de Granyena des de la zona periurbana sud.

Font: Quim Vilar, 2022.

Fig. 35. Vista de Granyena des de la zona de l'Ermite de la Mare de Déu del Roser.

Font: Quim Vilar, 2022.

- Des de l'interior del nucli de Granyena es pot gaudir de vistes privilegiades, tant al nord com al sud del poble. Aquestes vistes són expansives i abasten molts quilòmetres a la rodona. No obstant això, hi ha un nombre molt limitat d'espais on gaudir de les vistes que envolten la localitat de Granyena.

Fig. 36. Vista de la vall Major des de la zona sud del poble de Granyena amb el Molí de la Societat al centre de la foto.

Font: Quim Vilar, 2022.

El perfil en horitzó del nucli urbà de Granyena ve marcat per les característiques següents:

- Predomini de l'església de Sant Miquel, que s'observa des dels diferents accessos al poble.
- La granja del Boli a la zona sud-est del nucli urbà, just als afores i a tocar de la carretera L-701.
- Les Façanes de totxana sense arrebossar i de diferents volumetries.
- La petita torre i llanternó sobre l'actual hotel restaurant La Garbinada (edifici conegut com a Cal Bep del Felip), que destaca per la seva forma inusual respecte la resta d'edificacions del poble.

6.11 Principals elements del paisatge urbà dissonants a escala perceptiva

Els principals elements del paisatge urbà dissonants són:

- La granja del Boli a la cara sud del poble de forma rectangular i de dimensions molt desproporcionades.
- La baixa qualitat de les façanes d'algunes edificacions que se situen a la primera línia exterior del poble. Algunes d'aquestes edificacions interfereixen directament entre els receptors visuals perifèrics i el nucli antic i l'església de Granyena.
- Àrea de la bàscula municipal i els magatzems abandonats a la zona d'accés a l'Ermita de la Mare de Déu del Roser. Aquestes edificacions abandonades de totxana tenen un impacte visual important i una qualitat paisatgística baixa.
- Les cases unifamiliars aïllades a la zona periurbana (al nord-oest del poble) i que trenquen amb el model de nucli compacte característic de les Garrigues Altes. Aquestes construccions, a més, no segueixen cap mena d'ordenança en la seva construcció i totes elles tenen unes característiques arquitectòniques desiguals.

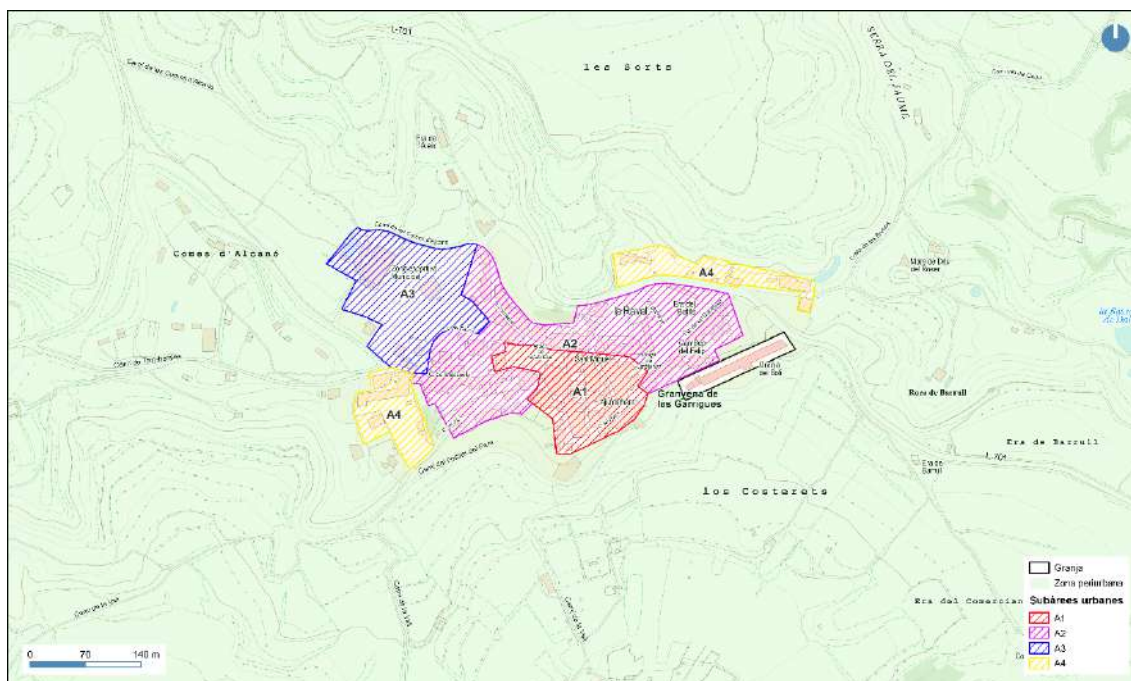
6.12 Granyena de les Garrigues. Anàlisi detallat del nucli urbà i les seves característiques

6.12.1 Principals subàrees del poble (plànol D06.01.)

El nucli urbà de Granyena es defineix per quatre subàrees amb característiques úniques que s'han representat a la imatge següent:

Fig. 37. Vista de les subàrees del nucli de Granyena.

Granyena de les Garrigues. Mapa de les subàrees del poble amb característiques pròpies.

Font: Elaboració pròpia.

6.12.2 Característiques principals de les subàrees i tipologia de les construccions

A continuació es descriuen les principals subàrees i la tipologia de les seves construccions:

- **Subàrea A1.** És el nucli fundacional de Granyena, d'origen medieval, forma compacta i carrerons estrets i irregulars. La majoria d'edificis d'aquesta zona són de pedra i la majoria tenen una alçada de dues o tres plantes. Gairebé tots els béns patrimonials arquitectònics es localitzen en aquesta subàrea. Tot i que encara hi són presents alguns edificis en ruïnes, aquesta subàrea ha mantingut el seu caràcter històric i identitari.
- **Subàrea A2.** Aquesta zona, de posterior desenvolupament, ha crescut al llarg dels camins rurals existents que partien del centre històric, principalment pel carrer del Raval i pel carrer de la Bassella. Les petites illes de cases tenen forma allargassada, seguint la topografia i els edificis compten amb acabats diversos. Predominen les façanes de totxana descoberta, morter i arrebossades. Les construccions d'aquesta segona corona d'edificacions més modernes no presenten cap paleta cromàtica coherent.
- **Subàrea A3.** Aquesta subàrea és la dedicada a la zona esportiva municipal. S'hi localitzen les piscines i el cobert / pavelló a més d'un espai de jocs infantils. Són unes instal·lacions relativament modernes, amb actuacions fetes recentment. Es troba a l'oest del poble, entre la zona urbana i la periurbana, fet que l'emmarca dins un àmbit amb caràcter pràcticament rural.
- **Subàrea A4.** Aquesta subàrea és la que representa les zones productives de Granyena o que ho havien estat en un passat. En concret, trobem dues zones amb aquest mateix caràcter, una a la sortida oest i l'altra a la sortida est, a l'altre costat de la carretera L-701 i en direcció a l'ermita de la Mare de Déu del Roser. Les edificacions característiques són les petites naus, magatzems i patis amb ferralla diversa. Destaquen per la baixa qualitat dels materials de construcció (façana de totxana descoberta) i el seu poc atractiu visual.

6.12.3 Elements patrimonials i arquitectònics del nucli de Granyena de les Garrigues

A la taula següent es descriuen els elements patrimonials i arquitectònics del nucli de Granyena de les Garrigues:

Taula 33. Elements patrimonials i arquitectònics del nucli de Granyena de les Garrigues.

Subàrea	Element patrimonial
A1	Església de Sant Miquel. Edifici barroc construït entre els segles XVII i XVIII i principal element del centre històric. Destaca la seva façana i la portalada. La presència de l'habitatge, de construcció anterior a l'església, situat davant mateix de l'església, obstrueix la visió de part de la façana. A l'exterior de l'església (adossada al mateix edifici) s'hi emplaça una de les fonts del poble, que data del 1905. L'església de Sant Miquel destaca pel seu valor estètic, identitari i històric i forma part del llistat de Béns Culturals d'Interès Local (BCIL).
A1	Església de Sant Miquel. Aquest edifici religiós va ser la primera església del poble, construïda entre els segles XIII i XV i d'estil romànic. Quan es va acabar l'església nova del poble, es va destinar a altres usos particulars i com a magatzem. L'església conserva la major part de l'estructura medieval i forma part del llistat de Béns Culturals d'Interès Local (BCIL).
A1	Cal Brunet. Casa pairal de pedra construïda al segle XIX. Consta de planta baixa, dos pisos i golfes. A la façana principal hi destaca el portal d'entrada i la galeria de dues arcades de mig punt a les golfes.
A1	Cal Roget. És un dels edificis més destacats de Granyena. Construït entre els segles XVIII i XIX, té una façana de pedra vista carreuada amb obertures harmònicament alineades. Consta de planta baixa, dos pisos i golfes. A la part posterior de l'edifici hi ha l'antic corral, convertit ara en pati interior, que conserva les grans arcades de la planta baixa i la galeria del primer pis també en arcada. Té un valor arquitectònic, històric i identitari pel poble.
A2	Cal Bep del Felip. Casa pairal de principis del segle XX i de planta baixa, dos pisos i terrassa. La façana és de pedra, tot i que fins a la reforma de l'edifici als anys 90, la façana era arrebossada. A la planta baixa hi destaquen els tres portals de fusta. Al terrat s'hi va construir una petita torre, que amb la rehabilitació de l'edifici s'ha coronat amb un llanternó. A principis dels anys 2.000, es va reconvertir a restaurant i complex turístic. No obstant això, ha quedat sense activitat. Tant pel seu valor estètic i arquitectònic és un edifici destacat al poble.
A2	Cal Monfà. Edifici de principis del segle XX amb façana principal d'estil modernista que conserva els porticons i les obertures originals. S'estructura en planta baixa, dos pisos i un terrat a la façana principal i una segona façana lateral i menys austera al carrer del Raval. Cal Monfà va ser una botiga que servia queviures i altres productes de primera necessitat al poble. Tot i tenir un important valor arquitectònic, històric, identitari i social, actualment es troba en mal estat de conservació.
A2	Font pública. Font de pedra ubicada a l'entrada nord del poble pel carrer Costa del Correu. Antigament, es localitzava al carrer de la Bassella i forma part del conjunt de 6 fonts que es van construir a principis del segle XX per abastir el poble d'aigua. Actualment, només es conserven tres fonts, però el seu valor social i històric és rellevant per entendre l'evolució del poble.
Àrea periurbana	Molí de la Societat o Molí del Tonyon. S'ubica directament sobre la Vall Major. Data del segle XIX i va ser un dels molins d'oli més destacats del municipi i de la regió. L'edifici presenta un avançat estat de ruïna, però és un edifici imponent i al seu interior encara es poden observar alguns elements que permeten comprendre el funcionament del molí i com estava estructurat. És un patrimoni arquitectònic valuós per Granyena, amb un valor social i identitari molt considerable, i un actiu paisatgístic molt rellevant a la zona periurbana.
Àrea periurbana	Ermita de la Mare de Déu del Roser. Ermita de construcció recent (1988) sobre el turó ubicat a la zona est del nucli de Granyena. L'edifici és pràcticament tot de formigó pintat de blanc amb només les pilastres i el sòcol de pedra irregular. L'espai que envolta l'ermita és una zona tranquil·la de pins i xiprers, ideal per gaudir de les vistes del poble de Granyena i de la vall de Coma Pruneda que ofereix aquest punt elevat. És un indret d'un valor natural i social rellevant.

Font: Elaboració pròpia.

6.12.4 Espais públics i de trobada destacables

A la taula següent es descriuen els espais públics i de trobada destacables del nucli del Granyena de les Garrigues:

Taula 34. Espais públics i de trobada del nucli del Granyena de les Garrigues.

Subàrea	Espai	Principals característiques i percepcions	Fotografia
A1	Plaça d'homenatge a la Vellesa.	Juntament amb la plaça de Catalunya és la plaça més important del poble. És el punt a l'oest del nucli antic on convergeix el caràcter històric amb el caràcter dels edificis de nova construcció. Com a centre geogràfic del nucli urbà de Granyena, hi coincideixen els principals carrers del poble: el carrer del Raval i el carrer de la Bassella (orientats d'est a oest) i el carrer del Joc orientat de nord a sud.	 <p>Font: Google Maps</p>
A1	Mirador / Belvedere al carrer del Portal.	Al carrer del Portal i al costat de l'antiga església romànica de Sant Miquel s'obre un petit espai més ample que el mateix carrer. És un mirador informal sobre la vall Major i un espai característic dels pobles de les Garrigues Altes: mirador / belvedere urbà elevats amb vista a les valls que encerclen la localitat.	 <p>Font: Google Maps</p>
A2	Plaça de Catalunya.	És l'altra plaça destacada de Granyena, situada a la part oriental del barri antic. Fa de llinar entre els edificis de construcció més recent a l'est del poble i la zona històrica del poble.	

Subàrea	Espai	Principals característiques i percepcions	Fotografia
A2	Jardí dels Oliverers.	Espai verd i parc a la zona oriental del poble i al costat de la plaça de Catalunya. Es tracta d'un espai obert amb àrea de pícnic i d'esbarjo. Durant la visita de l'octubre del 2022 aquest espai presentava un abandó total i una clara falta de manteniment de la vegetació existent.	 <p><i>Font: Google Maps</i></p>
A2	Mirador i plaça del Calvari.	És un dels punts més privilegiats de tota la zona. Aquest espai públic i mirador a la zona occidental del poble és un punt elevat que presenta unes vistes panoràmiques de la regió nord de les Garrigues i del Segrià. Les vistes permeten, inclús, veure la seu Vella de Lleida. Tot i tenir un valor destacat, el mirador es troba en un estat millorable.	
A2	Plaça del Calvari.	Plaça ubicada al costat del mirador del Calvari i la zona del dipòsit. Ha gaudit d'una inversió per a la seva millora per part del programa de dinamització i impuls territorial.	
A2	Jardí i espai verd a l'encreuament al carrer Costa de la Creu i la carretera L-701.	Aquest petit espai verd és, alhora, una zona de repòs al costat de la parada de bus del poble. És també el lloc on s'hi ha reubicat una de les fonts històriques del poble.	 <p><i>Font: Google Maps</i></p>

Font: Elaboració pròpia.

6.12.5 Principals valors paisatgístics de Granyena de les Garrigues (plànol D06.03.)

A la taula següent es descriuen els principals valors paisatgístics de Granyena de les Garrigues:

Taula 35. Principals valors paisatgístics del nucli de Granyena de les Garrigues.

Subàrea	Element	Descripció	Tipus de valor
A1	Esglésies de Sant Miquel i nucli antic de Granyena.	Les dues esglésies tenen un valor molt destacat pel poble i són un dels elements històrics i arquitectònics més rellevants. A més a més, el nucli antic de Granyena ha marcat el caràcter del poble i com a causa del seus valors i la seva bona conservació, ha de continuar sent un dels actius principals. Cal destacar, també, les cases més representatives del nucli antic, cal Brunet i Cal Roget, per la història i la seva arquitectura.	Identitari, social, històric i arquitectònic.
A1	Sala de Ball i Bar Cooperativa del Camp.	Ambdós edificis són el pilar social del poble. Tot i no tenir una importància arquitectònica destacada, el valor social i identitari que aporten al poble és molt rellevant i contribueixen positivament al caràcter únic de Granyena.	Identitari i social.
A1	Mirador Belvedere del carrer del Portal.	Actualment, és un mirador informal, però és un espai únic per gaudir de les vistes sobre la vall Major. És una zona clau per la connexió entre el centre del poble i la zona periurbana. Té el potencial per obrir el nucli antic a la vall millorant-ne l'accés a través d'aquest punt, o bé, a través del carrer del camí de la vall, just al costat d'aquest mirador informal. Aquesta zona es podria connectar amb alguns dels camins existents que ja surten del poble, com el camí del Fossar del Pere, just al sud del poble.	Estètic, social i natural.
A2	Mirador Calvari.	Es localitza en el punt més elevat del nucli urbà i és un mirador privilegiat de la zona nord de les Garrigues Altes i part de la comarca del Segrià.	Estètic i social.
A2	Plaça Catalunya.	Espai urbà destacat pel seu valor, tant identitari com social. És un dels espais públics emblemàtics del poble i frontera entre el nucli antic i la part de més nova construcció a l'est del poble.	Identitari, social i històric.
A2	Plaça Homenatge a la Vellea.	És l'altra plaça emblemàtica de Granyena situada a l'oest del nucli antic i a on també se celebren diferents actes públics al llarg de l'any, entre ells alguns actes de la festa major.	Identitari, social i històric.
A2	Cal Monfà.	L'edifici Noucentista representatiu de Granyena i que, actualment, es troba en venda. El seu valor arquitectònic i estètic és rellevant i hauria de figurar entre els edificis d'arquitectura noucentistes de les Garrigues Altes.	Identitari, històric, arquitectònic i estètic.

Subàrea	Element	Descripció	Tipus de valor
A2	Jardí dels Olivers.	Es tracta d'un dels espais públics i verds més interessants pel poble i que aporta un valor natural destacat. Al mateix temps, també representa una zona de picnic i punt de trobada pels veïns. En tractar-se d'un espai paisatgístic de nova creació i disseny, requereix un manteniment important.	Social, natural i estètic.
Àrea periurbana	Molí de la Societat.	És un dels actius més destacats de la zona periurbana de Granyena. Té una importància històrica molt rellevant i en tractar-se d'un dels molins més notables de la regió pot ser objectiu d'una actuació per revalorar el seu valor històric i arquitectònic. També serveix com a punt de referència sobre la vall Major. Les rutes i camins que surten de Granyena han de tenir el molí com a una de les destinacions necessàries a l'hora de promoure una xarxa d'itineraris periurbana.	Identitari, social i històric.
Àrea periurbana	Xarxa de rutes Granyena – Vall Major i miradors.	Granyena gaudeix d'una situació privilegiada a la Vall Major. La connexió poble-vall és un dels valors amb més potencial i un atractiu que Granyena pot promocionar de forma clara. A més a més, els diferents miradors privilegiats, tant urbans com periurbans, reforcen una possible estratègia de promocionar una xarxa de rutes ben estructurada i cohesionada.	Identitari, social, històric i estètic.
Àrea periurbana	Ermita de Mare de Déu del Roser.	L'ermita té un valor social i històric destacat. Al mateix temps, l'espai natural periurbà on se situa ofereix un valor natural i estètic elevat. En tractar-se d'una zona periurbana aïllada i sobre un petit turó, les vistes són esplèndides i hauria de ser visita obligada dins una estratègia de rutes periurbanes de Granyena.	Identitari, natural, estètic i productiu.

Font: Elaboració pròpia.

6.12.6 Elements amb potencial de millora (plànol D06.03.)

A la taula següent es descriuen els elements paisatgístics amb potencial de millora del municipi de Granyena de les Garrigues:

Taula 36. Elements amb potencial de millora del nucli de Granyena de les Garrigues.

Element	Descripció
Granja del Boli.	Cal una actuació sobre les dimensions desproporcionades de la granja. La seva presència imponent a la cara sud de Granyena suposa un detriment important del valor visual i arquitectònic general del poble. Cal buscar-ne nous usos que permetin revaloritzar-lo arquitectònicament, o bé, millorar-ne els acabats arquitectònics per reduir-ne l'impacte visual. També pot ser un element a tenir en compte per a una possible prova pilot de creació artística utilitzant les façanes de les granges de més impacte a les Garrigues Altes.
Façanes de totxana i mitgeres visualment predominants a la primera línia de cases del sud del nucli urbà.	Tot i que les façanes descobertes de totxana es presenten en menor mesura que a altres pobles de les Garrigues Altes, l'impacte visual de les que es localitzen a la línia exterior sud és elevat. Com també succeeix en les diferents poblacions analitzades, aquestes edificacions es beneficiarien d'una actuació sobre les façanes que, alhora, resultaria en una millora estètica del perfil urbà.
Accés pel poble pel Passeig de les Garrigues (accés des de la L-701) i solar de l'era del Batlle.	L'accés al poble per la seva part est (Passeig de les Garrigues) té una qualitat paisatgística / arquitectònica millorable. En destaquen els contenidors de deixalles i el paviment en mal estat, resultant en un nivell de qualitat visual i paisatgística baix. Una actuació que millorés el paviment, amb un possible projecte de plataforma única i estructurés els elements urbans d'aquest espai, en milloraria el seu atractiu. També, cal remarcar el solar adjacent a l'entrada i que, actualment, no aporta cap valor paisatgístic. Aquest espai, juntament amb el Passeig de les Garrigues, podria formar part d'una actuació integral conjunta.
Jardí dels Olivers.	Aquest espai amb fort potencial natural, social i paisatgístic a escala local, es troba en un estat avançat d'abandó. Tot i tenir una sèrie de valors paisatgístics importants, cal obrir-lo al visitant i als veïns de forma clara. L'espai no convida a entrar-hi i la falta de manteniment no permet distingir si es tracta d'un espai públic, un solar abandonat o un espai en estat de reforma temporal. Té el potencial per esdevenir un petit parc urbà de referència, però cal invertir en el seu manteniment i millorar-ne les condicions actuals per tal que desprengui identitat i caràcter propis.
Cal Monfà.	És l'edifici d'arquitectura noucentista representatiu al poble. Tot i aquest fet, l'edifici presenta un abandó significatiu i es beneficiaria d'una actuació per revalorar la seva identitat i el seu valor estètic. No és l'únic element d'estil noucentista a les Garrigues Altes i es pot integrar en una xarxa conformada per tot el patrimoni modernista i noucentista.
Mirador / belvedere del carrer del Portal.	Aquest punt del nucli urbà gaudeix d'una vista magnífica sobre la vall Major i la zona periurbana sud de Granyena. No obstant això, actualment és només un mirador informal que actua com un petit belvedere i en manca una identitat pròpia i una falta de definició com a lloc. Seria convenient estructurar aquest punt com un espai de referència al poble dotant-lo d'una major qualitat arquitectònica.
Millora de la Connexió Granyena – Vall Major.	Es fa evident una connexió clara de l'espai urbà amb l'exterior del nucli i en especial a la zona sud del nucli, amb potencial de millora en aquest sentit. Cal acostar la vall Major i el seu patrimoni natural a l'interior dels pobles de les Garrigues i fer sentir que el poble és part de la vall i que n'ha marcat el caràcter. En el cas concret de Granyena, hi ha una manca de senyalització dels elements amb més valor que envolten el municipi i els localitzats a la vall Major. En general, el nucli es beneficiaria d'una estratègia en l'àmbit regional que acosti la vall als pobles de les Garrigues.
Mirador del Calvari.	El mirador es va inaugurar l'any 2020 amb una senyalització adequada dels elements que es poden observar des del mateix mirador. Per altra banda, la plataforma que s'ha construït i la petita rampa de terra que hi dona accés s'han deteriorat en poc temps i l'espai podria disposar d'una millor qualitat constructiva. També sorprèn la manca de senyalització al poble per aquest mirador, tenint en compte que és un dels més destacats de la regió.

Element	Descripció
Evitar la construcció de cases unifamiliars aïllades dissonants.	<p>Granyena té un caràcter de nucli de Garrigues Altes compacte. El seu valor ve donat, en part, per aquesta estructura urbana concentrada. Per evitar un canvi en el caràcter que atorga valor a Granyena, és recomanable no potenciar en cap cas la construcció de cases aïllades sense identitat pròpia.</p> <p>Les edificacions ja construïdes, independentment de l'estructura urbana, situades a l'oest del poble, tenen una identitat dissonant i es desmarquen clarament dels materials de construcció propis de les Garrigues.</p>
Accés a l'ermita de la Mare de Déu del Roser / magatzems de la zona de la bàscula.	<p>Els magatzems de façana descoberta de totxana a la zona d'accés a l'Ermida de la Mare de Déu del Roser tenen un valor paisatgístic i visual baix. En aquesta zona, on també es localitza la bàscula del poble, podria incloure's en una actuació de millora constructiva on també en formés part la granja del Boli. Aquestes construccions són especialment visibles pels receptors de la zona de l'Ermida.</p>
Molí de la Societat.	<p>És l'element patrimonial més destacat de la zona periurbana sud de Granyena. Actualment, es troba en un estat d'abandó i cal revalorar-lo i obrir-lo als visitants que s'acosten a les Garrigues Altes. És important que es promocióni de forma clara i ha d'incloure's en les xarxes d'itineraris de la vall Major i del mateix poble de Granyena.</p>

Font: Elaboració pròpia.

6.12.7 Límits de creixement

El centre històric de Granyena (subàrea A1) només té capacitat per acollir reformes d'estructures existents i seguint les recomanacions que preservin el caràcter identitari del nucli antic. Pel que fa a la subàrea A2, la zona est de l'era del Batlle i l'entrada del Passeig de les Garrigues té una certa capacitat per encabir nous habitatges, a condició que aquests segueixin una ordenança arquitectònica homogènia que no difereixi, en essència, del caràcter compacte i arquitectònic de la subàrea A1. La zona A3 d'equipaments públics localitzada a la zona periurbana del nucli té una fragilitat moderada. Pel fet que el seu ús està destinat a equipaments, però també per mantenir el poble cohesionat i compacte, no s'hi recomanen noves edificacions d'ús privat. Una situació similar succeeix a la subàrea A4. Es tracta d'una zona limítrofa amb una fragilitat paisatgística moderada. Tot i que hi trobem edificacions existents i en alguns casos abandonades, es recomana trobar nous usos per aquestes construccions, o bé, pensar com obtenir-ne un rendiment alternatiu en comptes de planificar-hi possibles nous habitatges.

6.12.8 Fragilitat

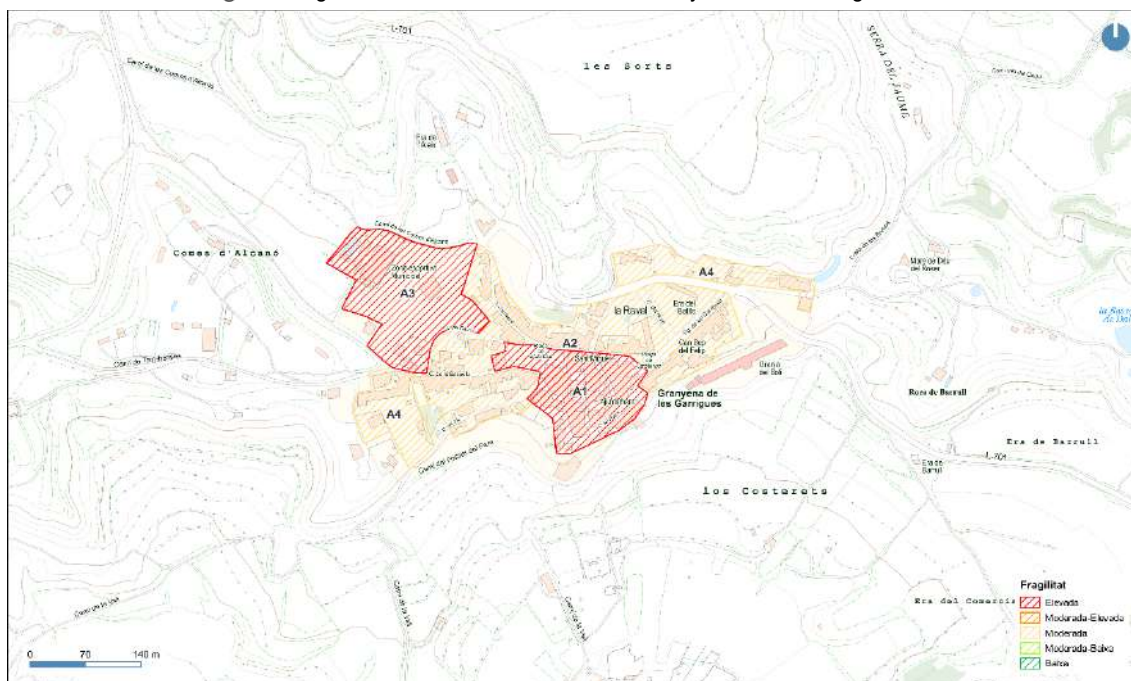
A la taula següent es descriu el grau de fragilitat de cadascuna de les quatre subàrees que caracteritzen el nucli urbà de Granyena de les Garrigues:

Taula 37. Grau de fragilitat de les quatre subàrees que caracteritzen el nucli urbà de Granyena de les Garrigues.

Subàrea	Fragilitat (baixa / moderada / elevada)
A1	Elevada. El centre històric té una fragilitat elevada a causa del valor històric i patrimonial del nucli compacte de Granyena. Les actuacions de millora que s'hi realitzin han de tenir present els aspectes constructius característics que donen valor al paisatge urbà i seguir la línia arquitectònica dels elements existents. No es recomanen actuacions que visualment trenquin amb el caràcter existent.
A2	Moderada. La segona corona, d'edificacions més noves, té uns valors paisatgístics menys destacables. Tot i això, cal tenir sempre present seguir una volumetria, arquitectura i paleta de colors homogènia. En la seva part est (zona Era del Batlle i Passeig de les Garrigues) pot acomodar un petit nombre de possibles noves construccions, però sempre amb consonància amb el paisatge urbà de la zona A1, que no difereix en essència del nucli antic.
A3	Elevada. Tot i que es tracta de la zona d'equipaments, el paisatge de la subàrea A3 té una fragilitat elevada en tractar-se d'una zona periurbana i limítrof del poble. Es recomana no planificar més actuacions que alterin aquesta zona periurbana i es recomana mantenir-la compacte i sense extensions.
A4	Moderada. Com succeeix amb la subàrea A3, aquesta zona també limita directament amb el paisatge periurbà i en cas d'actuar-hi, cal fer-ho de forma que s'aporti valor als elements arquitectònics, millorant-ne la qualitat visual i constructiva.

Font: Elaboració pròpia.

Fig. 38. Fragilitat de les subàrees del nucli de Granyena de les Garrigues.

Font: Elaboració pròpia.

6.12.9 Principals directrius d'intervenció proposades per Granyena de les Garrigues

A la taula següent es descriuen les principals propostes d'intervenció proposades pel municipi de Granyena de les Garrigues:

Taula 38. Principals propostes d'intervenció pel nucli urbà de Granyena de les Garrigues.

1. Àrea urbana de Granyena
1.1. Millora dels accessos al poble i connexions interior-exterior.
<ul style="list-style-type: none"> • Millora de l'accés est des de la carretera L-701. Es recomana una actuació de millora al Passeig de les Garrigues, principal entrada per la zona oriental de Granyena. Entre d'altres, es proposa un projecte de plataforma única, estructurar els elements urbans existents, potenciar la vegetació existent i donar un valor paisatgístic d'entrada destacable al poble amb caràcter únic. • En la mesura que sigui possible, es recomana incloure el solar de l'Era del Batlle per un projecte conjunt i definir un espai urbà + accés amb caràcter propi.
1.2. Minimitzar la dissonància de la qualitat constructiva del perfil urbà del poble i cohesionar-ne la qualitat constructiva.
<ul style="list-style-type: none"> • Es recomana una actuació de millora del perfil urbà del poble per a les edificacions encarades a la vall Major (perímetre sud del nucli urbà) i des d'on es fa més evident l'impacte visual. Es recomanen les següents actuacions: <ul style="list-style-type: none"> - Actuació sobre les façanes de totxana descobertes. - Actuació sobre les mitgeres més predominants. - Acordar una paleta de colors que evidencii el caràcter constructiu i cromàtic específic de les Garrigues Altes i que desprengui un caràcter harmoniós amb la subàrea A1 (nucli antic).
1.3. Actuació de millora dels elements arquitectònics i paisatgístics representatius del nucli urbà.
<ul style="list-style-type: none"> • Cal Monfà: l'únic exemple d'arquitectura modernista al poble es beneficiaria d'una millora arquitectònica i d'una major promoció. Aquesta millora permetria, alhora, incloure l'edifici de cal Monfà en una ruta modernista d'àmbit regional, juntament amb la resta de patrimoni noucentista de les Garrigues Altes. • Jardí dels Olivers: millorar-ne el manteniment i transformar en un espai verd urbà més accessible, fer-ho més evident pel poble i integrar-ho de millor manera al teixit urbà.
1.4. Actuacions de millora específiques pels miradors interiors.
<ul style="list-style-type: none"> • Es recomana una actuació per cohesionar els miradors interiors del poble en una petita xarxa de rutes de miradors, que, alhora, estarien connectats amb l'exterior del nucli de Granyena. Són especialment rellevants els miradors del Calvari i el mirador al carrer del Portal. • Es recomana millorar arquitectònicament el mirador del carrer del Portal i estructurar-lo com un espai ben definit. • L'espai del mirador del Calvari ha patit una deterioració des de la seva obertura i degut a la seva rellevància convé una millora arquitectònica d'aquest espai. Tanmateix, cal senyalar millor la seva ubicació dins el propi poble de Granyena.
2. Espai periurbà de Granyena
2.1 Revaloritzar la vall del riu Major.
<ul style="list-style-type: none"> • Preservar la vall del riu Major com a actiu paisatgístic i potenciar-la com a espai natural ben connectat i accessible des del poble. Cal facilitar l'accés a la vall des de la part sud del poble, però al mateix temps pensar a cohesionar i estructurar la vall en àmbit regional. Algunes directrius que poden beneficiar aquesta estratègia passen per:

- Una xarxa de camins ben definida i cohesionada amb l'entorn urbà present a la vall.
- Promocionar els actius naturals d'arquitectura vernacular i de patrimoni històric al llarg de la vall.
- Utilitzar la nomenclatura de 'Vall Major' com a denominació pròpia dels pobles de Granyena, el Soleràs, els Torms i Juncosa.
- Interconnectar la Vall Major amb les zones que la rodegen per crear una zona natural de major entitat.

2.2 Disseny d'una xarxa de rutes de miradors exteriors-interior del poble i cohesionada amb els elements de valor del nucli urbà.

- Estructurar una xarxa de rutes de miradors tant interiors com exteriors al nucli. La ruta pot definir un circuit que, al mateix temps, es pot emmarcar dins una estratègia de millora de la qualitat paisatgística dels miradors.

3. Construccions aïllades específiques del paisatge de Granyena

3.1. Elements especialment dissonants. Granja del Boli.

- Es recomana una actuació específica per la granja del Boli a la zona sud-est del poble. L'edifici té unes dimensions desproporcionades i una arquitectura de molt baixa qualitat que s'ha deteriorat encara més amb el pas del temps. Amb tot això, és el principal element dissonant del poble i una actuació s'hauria de tractar com a prioritat.

3.2. Molí de la Societat.

- Cal reformar el Molí de la Societat i potenciar-lo com un dels actius més importants de Granyena. És un element patrimonial únic a la regió i cal promocionar-lo com a tal. A més, la seva posició, al bell mig de la vall Major, permet que sigui un element de referència cabdal per una xarxa d'itineraris que connecti el paisatge urbà-periurbà de Granyena.

Font: Elaboració pròpia.

5. La Granadella

La Granadella es troba al sud de la comarca de les Garrigues i al centre del sistema Garrigues Altes. El poble està situat sobre la plana de la vall Major (no confondre amb la vall paral·lela i del mateix nom on s'assenten Granyena, els Torms, el Soleràs i Juncosa). Està delimitat per les serres de Sant Antoni i de Torroja en la seva part nord i pel coll de Bovera al sud. Es troba a una altitud de 525 m i amb 705 habitants (Idescat, 2022) i és la capital de les Garrigues Altes i el municipi de major població.

El poble es posiciona sobre la confluència de dos dels principals eixos viaris de les Garrigues Altes, la carretera C-242 (eix est-oest) i la carretera C-233 (eix nord-sud). El paisatge en què s'ubica la Granadella està ocupat en la seva majoria pels conreus de secà (oliveres, ametllers i cereals), però també pels aerogeneradors del parc eòlic de Sant Antoni, visualment molt predominants.

El nucli antic se situa a la zona més elevada, a l'extrem nord-oest i baixa fins a la plaça de la Vila. Els creixements posteriors es fan en sentit est i al llarg del carrer de la Poble (eix viari C-242).

6.13 La Granadella. Vistes i vores del nucli urbà

6.13.1 Vistes i miradors predominants (plànol D08.02.)

Els següents punts detallen les principals vistes i miradors predominants de la Granadella i les seves característiques:

- A causa de la seva importància com a eix de comunicació, les zones amb un major nombre de receptors visuals sobre el nucli de la Granadella se situen sobre l'eix viari C-242. No obstant això, els receptors que s'aproximin al nucli, tant per la seva part est, com per la seva part oest, veuran vistes molt contingudes del perfil urbà. Aquest fet es deu a la topografia que cobreix la major part del perfil urbà pels receptors visuals que s'aproximin utilitzant aquesta carretera.
- Per altra banda, i com a causa del relleu més elevat de la zona periurbana nord, els receptors visuals d'aquesta zona sí que tindran una visió panoràmica del perfil en horitzó de la Granadella i del seu entorn. Els receptors visuals procedents del Soleràs (a través de l'eix viari C-233) seran els que obtindran una vista completa del nucli urbà a partir de la zona de l'Ermita de Sant Antoni.
- La zona periurbana sud i fins al coll de Bovera, els receptors visuals d'aquesta zona també gaudiran de vistes panoràmiques de l'estructura urbana i del seu paisatge més proper. Cal destacar que des d'aquesta mateixa zona periurbana sud, les vistes sobre el poble també inclouran panoràmiques sobre el parc eòlic de Sant Antoni. En aquest sentit, els aerogeneradors se situaran directament darrere el perfil urbà de la Granadella.
- Resumint, a causa de les característiques geogràfiques de l'entorn de la Granadella, on les zones periurbanes nord i sud tenen més elevació, els receptors situats en aquests punts tindran les vistes més detallades sobre el poble. En concret, destaquen per la seva especial rellevància els següents miradors:
 - Mirador dels Pirineus situat a la serra de Sant Antoni. Punt privilegiat a les Garrigues per tenir vistes de 360 graus.
 - Mirador de les Terres de l'Ebre situat al coll de Bovera.

Fig. 39. Vista de la Granadella des de la Serra de Sant Antoni (Mirador dels Pirineus).

Font: Quim Vilar, 2022.

Fig. 40. Vista de la Granadella des de la zona del mirador de les Terres de l'Ebre.

Font: Quim Vilar, 2022.

- Des del mateix nucli de la Granadella destaquen les vistes de 360 graus que s'obtenen des de la part nord-oest. Es tracta de la zona més elevada del poble i a on encara es conserven les restes de l'antic Castell. Les vistes des d'aquest punt sobre la Vall Major i la Serra de Sant Antoni amb el parc eòlic del mateix nom són especialment dominants.

Fig. 41. Vista de la vall Major i la serra de Sant Antoni des de la zona del Castell de la Granadella.

Font: Quim Vilar, 2022.

El perfil en horitzó del nucli urbà de la Granadella està marcat per les característiques següents:

- Predomini de l'església de Santa Maria de Gràcia, visible tant des de la zona nord, com la zona sud.
- El convent de Santa Maria de Gràcia i el turó del Castell i l'antic dipòsit.
- L'edifici de l'Ametllera Industrial Catalana localitzat a la part est i a la confluència entre les carreteres C-233 i C-242.
- Les edificacions de paret descoberta de totxana situades al vessant nord del poble i a tocar de la carretera C-233, molt evidents pels receptors al nord del poble i situats a la Serra de Sant Antoni.
- El predomini visual dels aerogeneradors del parc de Sant Antoni com a elements que es localitzen directament darrere el perfil en horitzó del poble de la Granadella. Aquestes vistes es faran evidents pels receptors localitzats a la zona periurbana sud.

6.14 Principals elements del paisatge urbà dissonants a escala perceptiva

Els principals elements del paisatge urbà dissonants són:

- La baixa qualitat de les façanes d'algunes edificacions que se situen al vessant nord de la Granadella.
- El magatzem municipal de proporcions considerables i parets grises situat al costat de la sala de Vetlla i visible des d'espai periurbà al sud del poble.
- Cal destacar de nou els aerogeneradors com a elements visualment dissonants del paisatge periurbà, però que també tenen afectació al perfil urbà a escala perceptiva.

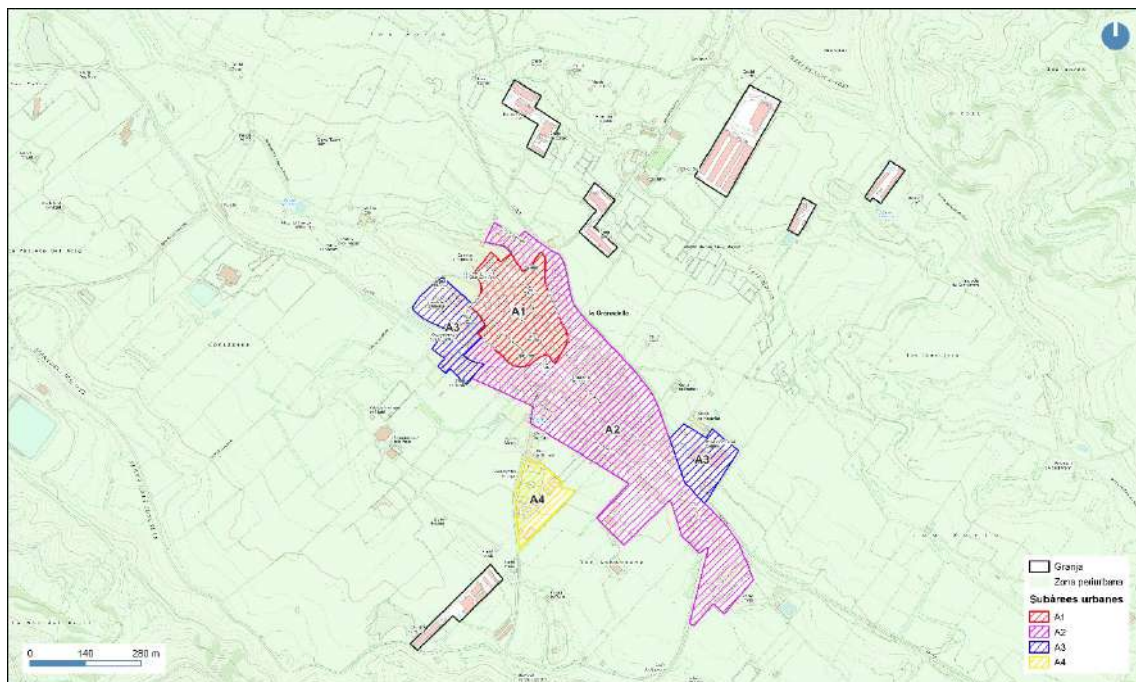
6.15 La Granadella. Anàlisi detallat del nucli urbà i les seves característiques

6.15.1 Principals subàrees del poble (plànol D08.01.)

El nucli urbà de la Granadella es defineix per quatre subàrees amb característiques úniques que s'han representat a la imatge següent:

Fig. 42. Vista de les subàrees del nucli de la Granadella.

La Granadella. Mapa de les subàrees del poble amb característiques pròpies.

Font: Elaboració pròpia.

6.15.2 Característiques principals de les subàrees i tipologia de les construccions

A continuació es descriuen les principals subàrees i la tipologia de les seves construccions:

- **Subàrea A1.** És la part més antiga i on es va fundar el poble de la Granadella. Té un caràcter marcadament històric. Es tracta d'un nucli antic compacte format per illes irregulars, petites i de carrers molt estrets amb les cases alineades. Les alçades varien entre dues plantes i sota coberta o tres. Els materials de les façanes varien entre la pedra, el morter, els arrebossats i la totxana assolint una paleta de colors poc homogènia. En aquesta subàrea s'hi localitzen diverses cases en mal estat de conservació o en ruïna i alguns fragments d'illes que han estat ja enderrocats i precintats o tapiats per evitar-ne l'entrada.
- **Subàrea A2.** Les construccions dels creixements posteriors s'han assentat a l'entorn de la plaça de la Vila, on se situa l'església, i s'han anat prolongant al llarg del carrer de la Pobla. Això dibuixa una morfologia urbana per aquesta zona més lineal. Les illes tenen formes més regulars i més grans i els carrers es mantenen estrets, amb les cases alineades. Les alçades augmenten fins a tres, quatre i sota coberta en els fronts principals, la plaça i el carrer de la Pobla. Els acabats també varien entre la pedra, el morter, els arrebossats i la totxana.
- **Subàrea A3.** Aquesta zona, situada a l'extrem oest, és la dedicada als equipaments públics. S'hi troba l'institut i el Museu Nacional de l'oli i la Cooperativa Agrícola. El caràcter d'equipament més modern i zona semi industrial que li atorga la cooperativa i el museu de l'Oli també es troba a l'entrada est del poble, a la confluència entre les carreteres C-233 i C-242.
- **Subàrea A4.** Es tracta de la zona esportiva i de piscines municipals. Es localitza pràcticament a la zona periurbana i la cohesió amb el centre del poble és millorable. Tot i que té un caràcter de zona esportiva, destaca per tenir una qualitat visual i arquitectònica molt poc destacable. El camp de futbol ha quedat en desús, però com a causa de la manca d'espai municipal per a equipaments, s'utilitza el seu espai interior per a altres usos. Actualment, s'hi poden trobar unes pistes de pàdel.

6.15.3 Elements patrimonials i arquitectònics del nucli de la Granadella

A la taula següent es descriuen els elements patrimonials i arquitectònics del nucli de la Granadella:

Taula 39. Elements patrimonials i arquitectònics del nucli de la Granadella.

Subàrea	Element patrimonial
A1	Castell de la Granadella. Declarat Bé Cultural d'Interès Local (BCIL) són les restes d'una fortalesa que apareix documentada a partir del segle XI i que se situa a l'extrem oest del nucli. Actualment, només queden algunes restes. També es conserven un conjunt de sitges, excavades a la roca calcària i de dimensions variables, que es relacionen amb diverses activitats de producció econòmica realitzades al castell.
A1	Casino. L'edifici havia estat la Casa de l'Almoïna on des del segle XIII s'auxiliava als pobres. A partir dels anys 30 del segle XX, passa a ser el Casal del Centre d'Esquerres "Francesc Macià" i esdevé un lloc de reunió, cafè, cinema i ball que va evolucionar com a lloc d'activitats lúdiques i de balls a partir dels anys 50. Va passar a ser la llar de jubilats fins al 2001 i, actualment, es troba en desús.
A1	Convent de la Mare de Déu de Gràcia. Situat a la zona més alta del poble i, actualment, és el Centre de la Cultura de l'Oli de Catalunya. El convent va ser edificat al segle XVIII aprofitant les restes de l'estructura de l'església més primitiva de la localitat. Està declarat com a Bé Cultural d'Interès Local (BCIL).
A1	Cal Valentí. Antic hostel del segle XVI. La planta baixa és la part més ben conservada, mentre que els pisos superiors han sofert reformes importants que n'han desvirtuat la volumetria i el seu caràcter original.
A2	Casa Colau. Edifici d'estil noucentista construït a principis del segle XX. La seva façana està dissenyada sobre un eix simètric central amb tres obertures per pis. A la planta baixa s'hi troben dues portalades que s'havien destinat fins fa poc a negocis.
A2	Església Parroquial de Santa Maria de Gràcia. D'estil barroc i construïda al segle XVIII, també se l'anomena 'la catedral de les Garrigues'. Consta d'una sola nau central i la façana es denota una grandesa que la fa digna del sobrenom pel que es coneix l'edifici. L'església ha estat declarada Bé Cultural d'Interès Nacional (BCIN).
A2	Pou de la Cometa. Pou d'estil barroc situat al centre del poble amb acabats de pedra excel·lents. Va subministrar aigua des del segle XVIII fins a inicis del segle XX.
A2	Portalada de Cal Balons del Pla. És un portal adovellat del segle XV-XVII, però de l'edifici original només es conserva la portalada de la planta baixa. La resta de l'edificació és de nova planta.
A3	Cooperativa Agrícola. Sindicat Agrícola. És un edifici d'estil noucentista i on s'ubica el sindicat agrícola i el Museu de l'Oli de Catalunya. L'ampliació de la façana principal ha estat decorada amb un mural de l'artista Lily Brick. És un edifici declarat Bé Cultural d'Interès Local.
A3	Escola Pública Nostra Senyora de Gràcia. Edifici d'imatge noucentista construït al 1949. L'any 1996 es construeix un nou edifici al costat nord per a l'ensenyament primari i l'edifici original, es va convertir en l'Institut de Secundària IES La Granadella. Actualment, rep el nom d'Institut l'Olivera.
Àrea periurbana	Pou de la Vila. Pou del segle XIII que inclús podria tenir origen àrab. Està situat als afores del poble i està format per una base rectangular i un arc de pedra.
Àrea periurbana	Ermita de Sant Antoni. La construcció actual de l'Ermita data dels segles XVII-XVIII, però s'assenta sobre un anterior temple dels segles XIII-XIV. La zona de l'ermita s'utilitza com a espai i aixopluc per a la festa de Sant Antoni i altres celebracions de grups.

Font: Elaboració pròpia.

6.15.4 Espais públics i de trobada destacables

A la taula següent es descriuen els espais públics i de trobada destacables del nucli de la Granadella:

Taula 40. Espais públics i de trobada del nucli de la Granadella.

Subàrea	Espai	Principals característiques i percepcions	Fotografia
A1	Plaça de la Independència.	És la plaça just davant el Centre de Cultura de l'Oli de Catalunya. Es tracta d'una plaça renovada i moderna, però conservant materials tradicionals com la pedra i referents del paisatge de les Garrigues com les oliveres que s'hi ubiquen.	
A1	Dipòsit d'aigua.	És un edifici amb pati interior accessible al públic i on s'hi organitzen diferents esdeveniments. Les línies simètriques i geomètriques del dipòsit fan d'aquest un espai molt interessant visualment.	
A1	Plaça de Vicenç Blanc.	Petita plaça dins el casc antic i propera a la Plaça de la Vila. Denota un caràcter històric i s'hi localitzen alguns negocis que la fan concorreguda.	-
A2	Pati del local jove.	És el punt de trobada dels joves de la Granadella, però també de tot el sistema Garrigues Altes quan s'hi organitzen activitats.	

Subàrea	Espai	Principals característiques i percepcions	Fotografia
A2	Plaça de Gabriel Escola.	Plaça de forma triangular situada al costat de la C-242, però a un nivell superior a la carretera. En destaca la pedra com a material més utilitzat per a la seva construcció.	
A2	Plaça de la Vila.	És el centre social del poble i l'espai urbà més ampli. S'utilitza com a terrassa pels bars que es localitzen a la mateixa plaça, però el fet que la carretera passi pel mig d'aquest espai en disminueix l'atractiu.	
A3	Plaça de Joan Perucho.	És la plaça entre les escoles i les 'Cases dels Mestres'. Davant les cases s'hi ubica un petit espai verd amb plataners, però la plaça s'utilitza principalment com a aparcament.	-
Àrea periurbana	Mirador de les Terres de l'Ebre.	A més del mirador, aquest espai s'ha transformat en un petit passeig artístic amb escultures. És un dels referents per a les caminades dels veïns i veïnes del poble. És fàcilment accessible des del poble i compta amb una petita àrea de descans. No obstant això, la ruta circular per tornar al centre del poble des d'aquest punt i passant pel coll de Bovera no està ben definida.	

Font: Elaboració pròpia.

6.15.5 Principals valors paisatgístics de la Granadella (plànol D08.03.)

A la taula següent es descriuen els principals valors paisatgístics de la Granadella:

Taula 41. Principals valors paisatgístics del nucli de la Granadella.

Subàrea	Element	Descripció	Tipus de valor
A1	Restes del Castell.	Tot i que només es conserven les ruïnes del castell, la seva importància històrica és rellevant. Tot aquest espai del castell i el dipòsit té, alhora, un valor identitari i visual destacat pel poble i ofereix un potencial interessant per una millora paisatgística.	Identitari, social, històric i arquitectònic.
A1	Antic dipòsit.	Es tracta d'una construcció d'arquitectura molt atractiva i de formes molt simètriques. És un dels elements amb més valor de la zona antiga de la Granadella. S'utilitza el pati per a actes a l'aire lliure.	Identitari, social i arquitectònic.
A1	Convent de Santa Maria de Gràcia i plaça de la Independència.	Actualment, és el Centre de la Cultura de l'Oli de Catalunya (CCOC) i és un espai municipal amb un fort valor social, on s'organitzen diferents activitats relacionades o no amb l'oli. La plaça independència, situada al davant del Convent, representa un important espai públic amb un valor social i identitari destacable.	Històric, social i arquitectònic.
A1	Nucli antic de la Granadella.	El nucli antic desprèn un caràcter únic que cal preservar. La rehabilitació d'alguns edificis abandonats i dels elements patrimonials més destacats n'incrementarien, encara més, el seu valor.	Històric, social i arquitectònic.
A1	Edifici del Casino.	El Casino és precisament un dels elements del centre històric que més destaca per la seva rellevància social i històrica.	Històric, social i arquitectònic.
A2	Farinera Sancho.	És un dels elements patrimonials més ben conservats de la regió i es podria tractar d'un museu pel bon estat de conservació en què es troba d'ençà que va deixar de ser utilitzat. Una obertura d'aquest espai al públic i una bona promoció pot aportar un valor significatiu a la Granadella.	Històric, social i productiu.
A2	Cooperativa de Sant Antoni Abat i Museu Nacional de l'Oli.	El museu Nacional de l'Oli és, sens dubte, un atractiu turístic. Al mateix temps, l'edifici és també la cooperativa de la Granadella i ofereix un important valor productiu.	Identitari, social i estètic.
A2	Mural de l'Oli.	És un mural que cobreix tota la paret de la Cooperativa i dedicat a la collita i elaboració de l'oli. El mural és obra de l'artista lleidatana Lily Brick, igual que el mural del Pastor de Juncosa.	Identitari, social i històric.

Subàrea	Element	Descripció	Tipus de valor
A2	Escola Nostra de Senyora de Gràcia .	És un element de valor social innegable, però també destaca pel seu valor arquitectònic (edifici de l'any 1945).	Identitari, històric, social i arquitectònic.
A2	Plaça de la Vila.	És el centre de la vida al poble i és l'espai públic i de trobada principal de la Granadella. Els bars que s'hi troben utilitzen l'espai públic del centre de la plaça per les seves terrasses i els desplaçaments d'un costat a l'altre de carrer són constants. Aquest fet xoca amb el fet que la carretera C-242 que hi passa pel mig sigui bastant transitada. Una possible pacificació de la plaça li donaria un valor social i un atractiu paisatgístic encara més elevat.	Identitari i social.
A2	Església de Santa Maria de Gràcia.	És l'element arquitectònic més identificable del poble, també conegut popularment com la catedral de les Garrigues.	Identitari, històric, social i arquitectònic.
A2	Refugi del Molí de la Vila.	Actualment, s'està transformant en un espai de memòria visitable. Té un valor històric, social i identitari notable i hauria de formar part d'una possible xarxa del patrimoni visitable de la Granadella.	Identitari, històric i social.
A2	Local jove.	Es tracta d'un espai amb valor social essencial pel poble. Al pati del local s'hi celebren activitats pel jovent que atrauen públic de tots els nuclis del Sistema Garrigues	Identitari i social.
Àrea periurbana	Mirador de les Terres de l'Ebre i coll de Bovera.	Juntament amb el mirador dels Pirineus és el punt amb les vistes més privilegiades de la Granadella i possiblement de tot el sistema Garrigues Altes. És un atractiu que ha de figurar en tots els materials de promoció del poble de la Granadella.	Social, natural i estètic.
Àrea periurbana	Ermita de Sant Antoni i Bassa de Sant Antoni.	No només es tracta d'un patrimoni històric, sinó que també és un espai per a trobades i reunions per a la gent del poble. Té un històric, però també social significatiu. Presideix l'entrada a la Serra de Sant Antoni. A uns metres de l'Ermita s'hi troba la Bassa de Sant Antoni. La Bassa està construïda amb el sistema de pedra seca i proveïa d'aigua al poble.	Social, històric i arquitectònic.
Àrea periurbana	Mirador dels Pirineus.	Situat damunt la Serra de Sant Antoni i al costat dels aerogeneradors del parc eòlic, gaudeix d'unes vistes igual de privilegiades que les del mirador de les Terres de l'Ebre. Estructurar i promocionar un itinerari entre aquests dos miradors hauria de ser una de les prioritats per a la zona periurbana.	Social, natural i estètic.

Font: Elaboració pròpia.

6.15.6 Elements amb potencial de millora (plànol D08.03.)

A la taula següent es descriuen els elements paisatgístics amb potencial de millora del municipi de la Granadella:

Taula 42. Elements amb potencial de millora del nucli de la Granadella.

Element	Descripció
Façanes de totxana i mitgeres visualment predominants al vessant sud de la Granadella.	Tot i que les façanes descobertes de totxana es presenten en menor mesura que en altres pobles de les Garrigues Altes, l'impacte visual de les que es localitzen a la línia exterior sud és elevat. Com també succeeix en les diferents poblacions analitzades, aquestes edificacions es beneficiarien d'una actuació sobre les façanes que, alhora, resultaria en una millora estètica del perfil urbà.
Edifici del Casino.	És tot un referent històric al poble que ha quedat en desús i en mal estat de conservació. El que havia estat el centre social, sala de ball, cinema i cafè es troba abandonat. L'edifici de titularitat municipal es beneficiaria d'una reforma, tot i que caldria executar-la tenint en compte el caràcter del mateix edifici i de la seva ubicació, al centre històric de la Granadella.
Farinera Sancho.	Condicionar l'edifici de la farinera i fer-ne promoció hauria de ser una de les actuacions principals a realitzar a la Granadella. L'interior d'aquesta farinera és ja pràcticament un museu esperant per ser obert al públic. Ha preservat el caràcter d'un temps passat entre les seves parets.
Zona del Castell i sitges.	La zona del Castell és el mirador interior principal del poble. A més de les ruïnes de l'antic Castell també s'hi localitzen un nombre molt important de sitges excavades a la roca. Tot i que aquest patrimoni queda al costat de nucli antic, falta una clara promoció d'aquest espai i requereix una actuació de millora que n'accentuï els seus valors i n'augmenti l'atractiu, tant pels mateixos habitants de la Granadella com pels visitants.
Pacificació del carrer de la Pobla.	El carrer de la Pobla és el nom que pren la carretera C-242 des de la plaça de la Vila fins a l'accés est de la Granadella. Es tracta d'un carrer estret i sovint s'hi circula a una velocitat massa elevada per ser l'interior del nucli urbà rodejat de cases. En la seva part més propera a la plaça de la Vila es fa encara més estret i al seu pas pel costat de l'església només hi ha amplada per un sol vehicle. Seria molt recomanable pacificar-lo i integrar-lo en una actuació conjunta que també inclogui la plaça de la Vila.
Pavimentació / pacificació de Plaça de la Vila i carrers adjacents.	La carretera C-242 al seu pas per la plaça de la Vila és un element poc agradable i, fins i tot, pot resultar perillós pels veïns i veïnes que gaudeixen d'aquest espai públic tan concorregut. Per tal de millorar-ne l'atractiu seria positiu plantejar-hi una actuació que, igual que al carrer de la Pobla, pacifiqués l'espai o el convertís en zona per als vianants.
Accés est i confluència entre C-233 i la C-242.	És un accés poc ben resolt i perillós, on conflueixen els dos eixos de comunicació principals de les Garrigues Altes. És l'inici del carrer de la Pobla, fet que el pot integrar en un projecte de més envergadura que englobi, aquest accés, el carrer de la Pobla i la plaça de la Vila. Els accessos poc estructurats, poc planificats i poc atractius resulta un tema recurrent a les zones urbanes del sistema Garrigues Altes i cal tractar-los com a una actuació de prioritat elevada.
Reutilitzar el camp de futbol per a nous usos.	L'espai interior del camp de futbol ja s'està utilitzant com a sòl per a altres usos, en concret les pistes de pàdel. Però aquest espai municipal pot aportar encara més valor fent servir tota la zona que ha quedat en desús. Al mateix temps, aquest lloc té unes deficiències arquitectòniques i estètiques destacables i es podria usar com a espai creatiu, com per exemple promocionar de forma clara els murals urbans per tal de millorar-ne l'atractiu visual.

Element	Descripció
Itineraris periurbans i connexions interior-exterior de la Granadella.	Els atractius que ofereix l'entorn de la Granadella són únics al sistema Garrigues Altes i a escala regional. No obstant aquest fet, les connexions i accessos interiors del nucli – exterior no estan ben definits. Hi ha una clara manca de senyalització i hi manca un condicionament dels camins que permeti cohesionar els diferents atractius en una xarxa ben estructurada i que se'n pugui fer promoció.

Font: Elaboració pròpia.

6.15.7 Límits de creixement

El nucli antic de la Granadella (subàrea A1) té capacitat per acollir un cert creixement si es té en compte la reforma de l'important nombre d'habitatges abandonats. L'escassetat d'habitatge que té el poble podria beneficiar-se de les reformes d'aquests edificis que es troben en ruïnes o deserts. En qualsevol cas, una actuació de rehabilitació només podria fer-se seguint el caràcter del mateix barri vell, amb materials i acabats coherents amb el valor històric del lloc.

La zona que connecta la plaça de la Vila amb la subàrea A4 (zona esportiva) podria incorporar un reduït nombre d'habitatges que, a més, actuessin com a element per articular o cohesionar l'espai urbà amb la zona d'activitats esportives i el camp de futbol. Caldria seguir un model arquitectònic característic de les construccions que desprenen caràcter Garrigues Altes i caldria fer una actuació en aquesta zona que respectés el paisatge pràcticament periurbà en què es troba.

Per altra banda, la zona on no és gens convenient plantejar un possible creixement és el vessant nord del poble, en la zona de la vall Major a causa dels seus valors naturals i paisatgístics. Es recomana contenir el poble en el seu model compacte i no planificar possibles creixements en les zones exteriors al mateix teixit urbà.

6.15.8 Fragilitat

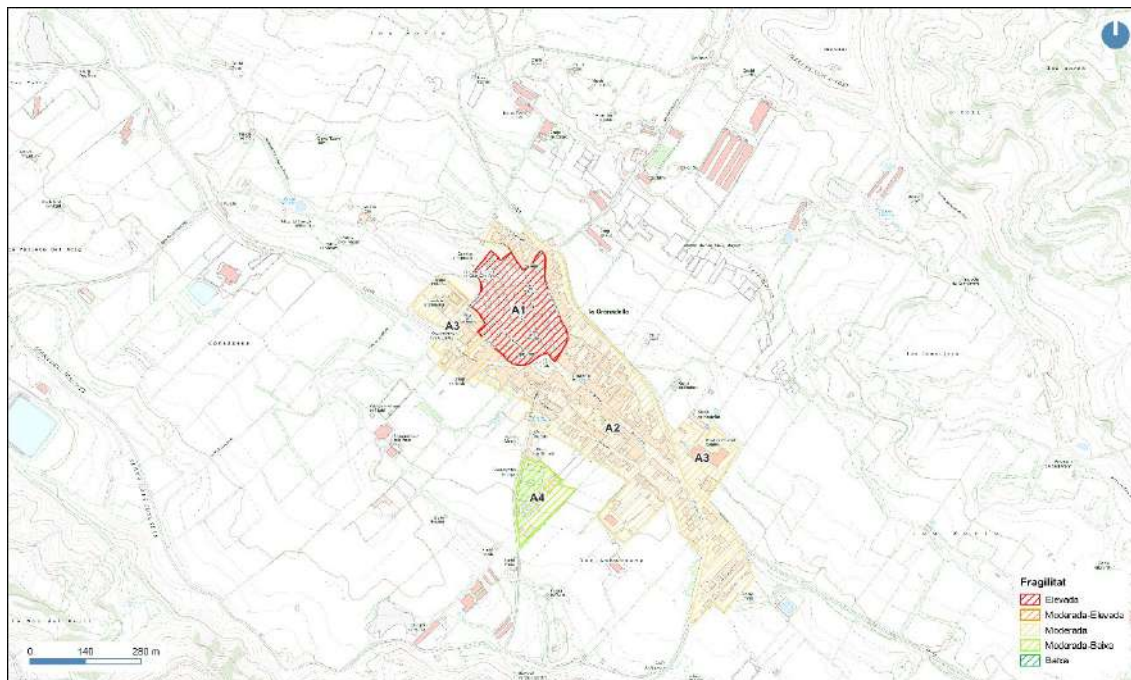
A la taula següent es descriu el grau de fragilitat de cadascuna de les quatre subàrees que caracteritzen el nucli urbà de la Granadella:

Taula 43. Grau de fragilitat de les quatre subàrees que caracteritzen el nucli urbà de la Granadella.

Subàrea	Fragilitat (baixa / moderada / elevada)
A1	Elevada. El centre històric té una fragilitat elevada a causa del valor històric i patrimonial del nucli antic. Les actuacions de millora que s'hi realitzin han de tenir presents els aspectes constructius característics que donen valor al paisatge urbà i seguir la línia arquitectònica dels elements existents. No es recomanen actuacions que visualment trenquin amb el caràcter existent.
A2	Moderada. La segona corona, d'edificacions més nova, té uns valors paisatgístics menys destacables. Tot i això, cal tenir sempre present seguir una volumetria, arquitectura i paleta de colors homogènia. En la seva part sud (carrer del pou de la Cometa) podria encabir un petit nombre de possibles noves construccions que seguissin el caràcter tradicional de les Garrigues. En la part nord d'aquesta subàrea, les construccions encarades a la vall Major tenen una fragilitat moderada-alta a causa del seu predomini visual sobre la vall. Cal ser molt curós amb qualsevol intervenció futura. Cal dir, però, que molts d'aquests edificis compten a hores d'ara amb un nivell constructiu baix i uns acabats poc homogènis entre ells.
A3	Moderada. La zona d'equipaments, del museu i de la cooperativa no té una fragilitat especialment rellevant; tot i això, sí que les possibles actuacions que s'hi puguin fer han de respectar els valors arquitectònics i el caràcter existent, sense permetre-hi elements especialment dissonants.
A4	Moderada-baixa. La zona esportiva té una fragilitat baixa pel que fa a les actuacions internes que s'hi puguin fer, ja que l'arquitectura d'aquest espai no és remarcable. Per altra banda, s'hauria de considerar com a paisatge de fragilitat moderada si s'executen actuacions que també integrin part de la zona que l'envolta. Aquest fet es deu a la qualitat paisatgística del voltant d'aquesta subàrea és destacable (zona periurbana de la Granadella).

Font: Elaboració pròpia.

Fig. 43. Fragilitat de les subàrees del nucli de la Granadella.

Font: Elaboració pròpia.

6.15.9 Principals directrius d'intervenció proposades per La Granadella

A la taula següent es descriuen les principals propostes d'intervenció proposades pel municipi de La Granadella:

Taula 44. Principals propostes d'intervenció pel nucli urbà de la Granadella.

1. Àrea urbana de la Granadella
1.1. Millora del nucli antic a través d'una actuació estratègica per rehabilitar els edificis abandonats.
<ul style="list-style-type: none"> • Com passa a tots els pobles del sistema Garrigues Altes, el barri antic de la Granadella compta amb diversos edificis abandonats que potencialment poden utilitzar-se com a habitatge. Com que aquests edificis són de titularitat privada, es fa molt difícil actuar-hi. En aquest sentit, la problemàtica de la falta d'habitatge a la Granadella és una de les problemàtiques més destacables. Hi ha demanda per viure al poble, però no hi ha oferta d'habitatge al nucli urbà més compacte, que dona el caràcter a la Granadella. • Cal repensar una actuació estratègica de millora del casc antic, que hauria d'incloure, no només la Granadella, sinó tot el sistema Garrigues Altes. • Utilitzar part dels solars buits del casc antic per cohesionar una sèrie d'espais públics.
1.2. Minimitzar la dissonància de la qualitat constructiva del perfil urbà en el seu vessant nord i cohesionar-ne la qualitat constructiva.
<ul style="list-style-type: none"> • Es recomana una actuació de millora del perfil urbà del poble per a les edificacions encarades a la vall Major (cara nord del nucli urbà) i des d'on es fa més evident l'impacte visual. Es recomanen les següents actuacions: <ul style="list-style-type: none"> - Actuació sobre les façanes de totxana descobertes. - Actuació sobre les mitgeres més predominants. - Acordar una paleta de colors que evidencii el caràcter constructiu i cromàtic específic de les Garrigues Altes i que desprengui un caràcter harmoniós amb la subàrea A1 (nucli antic).
1.3. Actuació sobre l'accés est de la Granadella.
<ul style="list-style-type: none"> • Accés est del poble i encreuament dels dos eixos viaris (nord i sud): cal millorar l'encreuament entre la carretera provinent del Soleràs i que continua a Bovera (eix nord-sud) i la carretera de Lleida a Bellaguarda (eix est-oest). Es tracta d'una confluència transitada i actualment poc ben resolta. A més a més, aquest punt és l'inici de la trama urbana de la Granadella i del carrer de la Pobla, i es podria aprofitar una actuació en aquest punt per fer una pacificació de tot el carrer, molt prioritari pel poble.
1.4. Actuació de millora dels elements arquitectònics i paisatgístics representatius del nucli urbà.
<ul style="list-style-type: none"> • Els següents elements destaquen com a principals valors de la Granadella i es recomana una actuació que en millori el seu estat: <ul style="list-style-type: none"> - Edifici de la Farinera. - Zona del castell i antic dipòsit. - Casino. <p>En el cas de l'edifici de la Farinera i el Casino, es recomana una adequació per tal d'obrir-los al públic i que formin part del llistat de valor patrimonials visitables del poble.</p>
2. Espai periurbà de la Granadella
2.1 Disseny d'una xarxa d'itineraris interior-exterior del poble, no només pel visitant, sinó pels veïns i veïnes de la Granadella.
<ul style="list-style-type: none"> • Millora la ruta circular que neix al centre del poble i continua al camp de futbol, passa pel mirador de les Terres de l'Ebre i Coll de Bovera i arriba fins a l'inici de la carretera del Soleràs utilitzant la carretera C-233.

Aquest itinerari cobreix diferents atractius urbans, com són el refugi i el pou de la Cometa. Al mateix temps inclou elements paisatgístics destacats de l'espai periurbà, però cal una actuació que senyalitzi aquest itinerari i el millori, en especial des del coll de Bovera fins a l'accés est de poble on no hi ha cap voral ni espai per vianants. A més a més, aquest itinerari es pot connectar fàcilment amb el GR65 que passa pel mateix coll de Bovera i que circula d'est a oest.

- El mateix succeeix a la zona periurbana nord de la Granadella. Es recomana estructurar i preparar un itinerari ben senyalitzat que surti del nucli urbà i arribi fins a l'Ermida i Bassa de Sant Antoni i d'allà pugi al mirador dels Pirineus.

Font: Elaboració pròpia.

6. Bellaguarda

Bellaguarda se situa al sud de la comarca de les Garrigues i al sud-est del sistema urbà Garrigues Altes. El terme municipal de Bellaguarda fa frontera amb la comarca del Priorat (sud-oest) i la Ribera d'Ebre (sud). Limita amb la Granadella a l'oest i amb els Torms i Juncosa al nord i al nord-est respectivament.

Tal com també succeeix amb la Granadella, el nucli de Bellaguarda a 640 m d'altitud es troba sobre una plana rodejada de Serres al nord i al sud. En aquest cas, les valls dels Horts i de Sant Pere són les depressions est-oest principals que continuen paral·leles a la carretera longitudinal de les Garrigues Altes C-242.

Segons dades del 2021, la població de Bellaguarda és de 292 habitants (Idescat, 2021) i l'activitat econòmica principal és l'agricultura i la ramaderia intensiva. Pel que fa a les activitats agrícoles, els principals conreus són les oliveres i els ametllers i les instal·lacions agroramaderes es troben disperses a la zona periurbana del nucli de Bellaguarda.

La morfologia urbana ve definida per un centre històric clarament distingible, de forma compacta i allargassada que s'agrupa al llarg del carrer Major. Els creixements posteriors es van localitzar al llarg dels principals camins del poble, actualment el carrer de la Bassa, el carrer de les Eres i el carrer del Pou. La zona de creixement més recent, de cases unifamiliars, se situa a la zona est, on també es localitzen els principals equipaments.

6.16 Bellaguarda. Vistes i vores del nucli urbà

6.16.1 Vistes i miradors predominants (plànol D01.02.)

Els següents punts detallen les principals vistes i miradors predominants de Bellaguarda i les seves característiques:

- La majoria de receptors visuals s'ubiquen a la zona perifèrica occidental i oriental seguint l'eix C-242. Els receptors visuals situats al llarg d'aquesta carretera, tant en la seva part est com oest, tindran les vistes més predominants del poble. Des de la mateixa carretera, s'observa una vista panoràmica de Bellaguarda que inclou la totalitat del seu perfil en horitzó i la zona periurbana. Els receptors visuals situats a la zona periurbana est i oest també tindran vistes molt definides dels aerogeneradors dels parcs eòlics de Sant Antoni (al nord del nucli) i de les Rotes (al sud de Bellaguarda).
- Des de la zona periurbana nord-est també s'obté una perspectiva àmplia del perfil urbà. Des d'aquest punt, la majoria de receptors visuals se situen al llarg de la carretera de Bellaguarda als Torms.
- En la part sud de Bellaguarda destaquen les vistes des del camí de la Costa del Pou. Aquesta pista surt directament del nucli urbà i travessa la vall dels Horts per enfilar-se lleugerament i deixar pas a panoràmiques de la vall i de Bellaguarda. No obstant això, aquestes vistes queden limitades a la zona periurbana més propera al poble i a mesura que s'agafa distància queden tapades per la geografia de petits turons de la zona.
- Els punts des d'on s'aconsegueixen les vistes del nucli urbà més predominants es poden obtenir en les següents àrees:
 - Zona oest: zona periurbana oest al llarg de l'eix C-242 i accés oest al poble.
 - Zona est: zona periurbana est al llarg de la carretera C-242 des del cementiri i fins a l'accés al poble.
 - Zona nord: inici de la carretera d'accés als Torms.
 - Zona sud: vessant sud de la vall dels Horts, accessible des del camí de la Costa del Pou.
- És destacable el fet que des de l'exterior de nucli urbà no hi hagi cap mirador senyalitzat, tot i que des de diferents punts periurbans les vistes sobre Bellaguarda són panoràmiques.

Fig. 44. Vista de Bellaguarda des de la carretera dels Torms.

Font: Quim Vilar, 2022.

Fig. 45. Vista de Bellaguarda des de la zona sud, camí de la Costa del Pou.

Font: Quim Vilar, 2022.

- A l'interior del mateix nucli destaquen dos punts importants des d'on s'obtenen àmplies vistes del paisatge que envolta Bellaguarda:
 - El mirador i creu del Calvari situat a la zona oest del nucli urbà, amb vistes al poble i a tot l'espai natural de la vall de Sant Pere, al nord de Bellaguarda.
 - El carrer del Pou al sud del nucli urbà i amb vistes a tota la vall dels Horts.

Fig. 46. Vista de la vall dels Horts des del capdamunt del carrer del Pou.

Font: Quim Vilar, 2022.

El perfil en horitzó del nucli urbà de Bellaguarda està marcat per les característiques següents:

- Predomini de l'església de Sant Antoni, visible tant des de la zona est com oest.
- El magatzem i les sitges de la Cooperativa a l'entrada oest del poble.
- Les edificacions de paret descoberta de totxana situades al vessant oest del poble, molt evidents pels receptors que s'apropen al poble des de la Granadella.
- El predomini visual dels aerogeneradors del parc eòlic de les Rotes com a elements que es localitzen directament darrere el perfil en horitzó del poble de Bellaguarda. Aquestes vistes es faran evidents pels receptors que arribin al nucli de població des de la zona est i oest.

6.17 Principals elements del paisatge urbà dissonants a escala perceptiva

Els principals elements del paisatge urbà dissonants són:

- La baixa qualitat de les façanes descobertes de totxana, moltes d'elles situades a l'oest i sud-est del poble i que es fan evidents des de l'accés oest per la carretera C-242.
- El magatzem de la Cooperativa i les sitges a l'entrada oest de Bellaguarda (carrer de les Eres) que trenquen visualment amb el perfil urbà del poble en tenir un caràcter semi industrial i uns acabats constructius de qualitat visual i arquitectònica baixa.
- Les granges (algunes en ruïnes) i magatzems situats a la zona sud del poble sobre la vall dels Horts. La seva qualitat visual i arquitectònica és molt baixa i el seu estat d'abandonament impacta molt negativament.
- Els aerogeneradors com a elements visualment dissonants de la zona periurbana i que també tenen impacte al paisatge urbà a escala perceptiva.

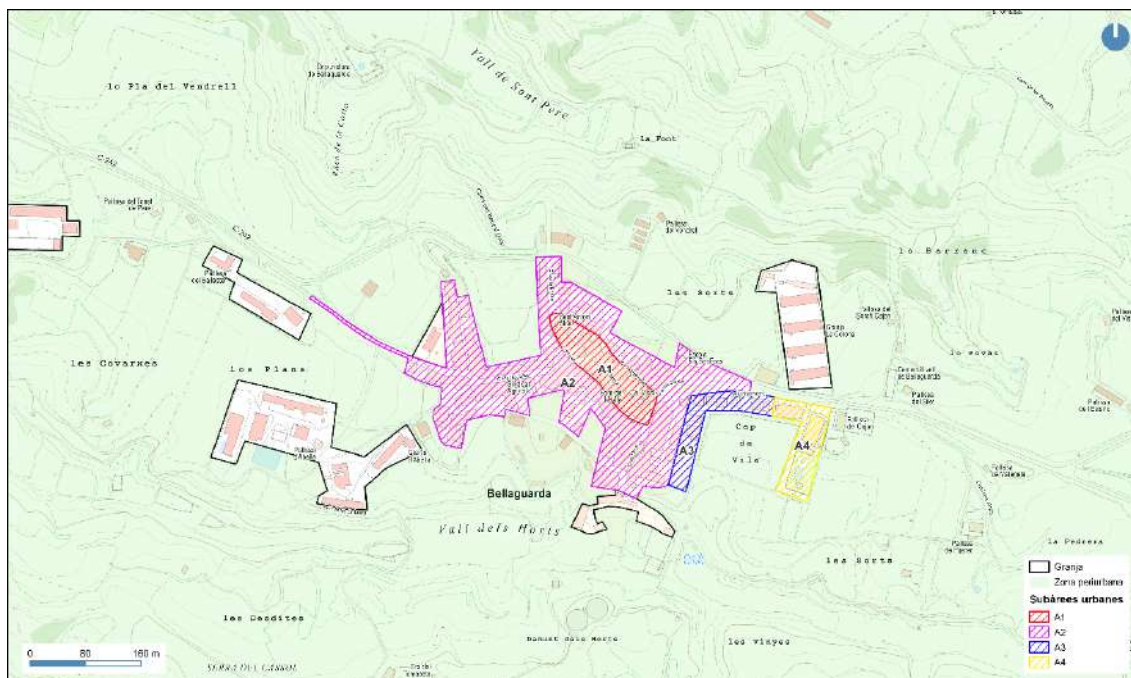
6.18 Bellaguarda. Anàlisi detallat del nucli urbà i les seves característiques

6.18.1 Principals subàrees del poble (plànol D01.01.)

El nucli urbà de la Bellaguarda es defineix per quatre subàrees amb característiques úniques que s'han representat a la imatge següent:

Fig. 47. Vista de les subàrees del nucli de Bellaguarda.

Bellaguarda. Mapa de les subàrees del poble amb característiques pròpies.

Font: Elaboració pròpia.

6.18.2 Característiques principals de les subàrees i tipologia de les construccions

A continuació es descriuen les principals subàrees i la tipologia de les seves construccions:

- **Subàrea A1.** És el barri vell situat sobre un llarg desnivell que ve presidit per l'església de Sant Antoni Abat, i que alhora, és la part més elevada del poble. El carrer Major és l'artèria principal del nucli antic que queda ben delimitat pel carrer Vallvedat al nord i el carrer Ball al sud. Les construccions més antigues destaquen per l'ús de la pedra en la seva construcció. El nucli fundacional de Bellaguarda està format per illes allargades que segueixen l'orientació del carrer Major, on es van alineant les edificacions. La majoria de les construccions tenen alçades que varien entre dues plantes i sota coberta o tres plantes. Com a causa del desnivell entre el carrer Major i el de Vallvedat i del Ball, en aquests dos últims s'hi troben habitatges d'alçades superiors. També s'hi localitzen diversos portals adovellats, construïts als segles XVIII i XIX, preservats fins a dia d'avui i que aporten un caràcter històric a tot el nucli més cèntric del poble.
- **Subàrea A2.** Les construccions dels creixements posteriors han anat assentant-se al voltant d'aquest nucli antic i al llarg dels camins rurals que sortien del poble. Els principals carrers d'aquest segon creixement són el carrer de les Eres, el carrer de la Bassa i el carrer del Pou. La majoria de les alçades són de dues plantes i sota coberta. Els acabats arquitectònics varien entre morter, pedra, totxana i arrebossats amb poca homogeneïtzació cromàtica i, destaquen el nombre important de mitgeres de totxana descoberta. Al nord-oest d'aquesta subàrea (i al nord del carrer de les Eres) trobem un dels valors paisatgístics més notables del poble. Tot i que ja fora del nucli urbà pròpiament dit, està directament lligat a aquesta subàrea. Es tracta d'un camp d'ametllers i oliveres que aporta un valor paisatgístic i natural molt elevat pel teixit urbà de Bellaguarda.
- **Subàrea A3.** Aquesta petita zona situada a l'entrada est té un caràcter clarament diferenciat respecte a la resta de subàrees pel fet que es tracta d'una zona d'habitatges unifamiliars de construcció més recent. El carrer de darrere de l'Ajuntament ha estat objecte d'una remodelació recent i té un caràcter completament modern.
- **Subàrea A4.** És la zona esportiva i de piscines municipals. Es localitza a l'est de Bellaguarda i es troba pràcticament en la zona periurbana del poble.

6.18.3 Elements patrimonials i arquitectònics del nucli de Bellaguarda

A la taula següent es descriuen els elements patrimonials i arquitectònics del nucli de Bellaguarda:

Taula 45. Elements patrimonials i arquitectònics del nucli de Bellaguarda.

Subàrea	Element patrimonial
A1	Església Parroquial de Sant Antoni Abat. Edifici del segle XVIII d'estil neoclàssic i elements barrocs. El temple consta de tres naus, la central coberta amb volta de canó amb llunetes i les laterals amb volta d'aresta. L'església compta amb un campanar de planta quadrada, amb els dos trams superiors octogonals. El campanar va ser acabat l'any 1800. Forma part del llistat de béns culturals d'interès local (BCIL).
A1	Cal Mitjanot. És una casa edificada directament sobre la roca conglomerada. Cal Mitjanot presenta la façana principal al carrer Major i per darrere, sustentada sobre el cingle, dona amb el carrer del Ball. Per la part del carrer Major consta de planta baixa i pis, mentre que pel carrer del Ball, hi afegeix una planta inferior amb un petit accés. La casa s'ha destinat a segona residència.
A1	Creu de Terme de la plaça de l'Església. Creu de pedra situada al centre de la plaça de l'Església, construïda després de la guerra civil. El conjunt és format per peanya, base, fust i la creu pròpiament dita alçada sobre un pedestal. Té un original capitell ornamentat amb grans fulles.
A1	Forn de la Vila. Antic forn que data del segle XVIII i que es conserva íntegrament tot i que l'edifici es destina a habitatges. El forn té una cúpula interior de mitja taronja rebaixada, feta de rajol refractari blocs regulars de pedra, disposats uniformement en fileres, tancats el cercle.
A1	Fortificació de Cal Vidal. Es tractaria d'una antiga torre de vigilància del segle XIII en ple nucli antic. Actualment, la cambra original de la torre ha quedat envoltada per altres estances.
A2	Sindicat Agrícola. És un edifici de pedra i maó amb dues portalades a la planta baixa. Data del 1921 i forma part del pla de modernització de les instal·lacions agrícoles impulsat per la Mancomunitat de Catalunya. L'ús original combinava l'ús social i de trobada i l'espai productiu com a sindicat. Avui dia l'edifici s'ha ampliat en la seva part esquerra i conserva l'ús productiu com a Cooperativa. Forma part del llistat de béns culturals d'interès local (BCIL).
Àrea periurbana	Magatzem del Basilio. Es tracta d'un magatzem construït els anys 30 del segle XX ubicat a l'entrada est de la població. S'estructura en un gros cos central i unes obertures simètriques. L'edifici té una arquitectura visualment particular i desprèn un caràcter històric. Actualment, es troba en un estat de semi abandonat.

Font: Elaboració pròpia.

6.18.4 Espais públics i de trobada destacables

A la taula següent es descriuen els espais públics i de trobada destacables del nucli de Bellaguarda:

Taula 46. Espais públics i de trobada del nucli de Bellaguarda.

Subàrea	Espai	Principals característiques i percepcions	Fotografia
A1	Plaça de l'Església.	<p>És l'espai del centre antic més representatiu i des d'on s'inicia el carrer Major. Hi predomina la creu de Terme situada a un dels laterals de la plaça. La plaça és el punt més elevat del poble.</p>	
A1	Plaça de Sant Marc.	<p>Antiga parcel·la d'un edifici situat al centre històric i que s'ha convertit en un espai públic amb diferents elements de mobiliari urbà per a fer exercici a l'aire lliure. Desprèn un caràcter més modern i de construcció recent. La mitgera lateral d'uns acabats arquitectònics poc atractius hi té un fort predomini.</p>	
A2	Plaça de les Escoles.	<p>És la plaça amb més activitat social del poble. De forma allargada i arbrada, es podria qualificar com un passeig. Té una àrea de jocs al centre i la terrassa del bar cal Ros hi aporta vida social. Té un valor paisatgístic i arquitectònic atractiu i resulta una entrada molt encertada al poble per la zona est de Bellaguarda.</p>	

Subàrea	Espai	Principals característiques i percepcions	Fotografia
A2	Plaça al carrer de les Eres.	La plaça se situa al darrera del magatzem de la Cooperativa del carrer de les Eres. És de forma circular, disposa d'un bon nombre de bancs i d'una àrea de jocs infantil. És l'espai públic principal a la zona oest de Bellguarda.	
Àrea periurbana	Mirador del Calvari.	El mirador s'ha convertit recentment en un petit espai públic amb una zona per descansar i admirar les vistes.	 <p data-bbox="1209 1055 1410 1077"><i>Font: Google Maps, 2023</i></p>
Àrea periurbana	Pou de la Vila.	Situat a la zona periurbana sud del poble, és un punt de partida de diferents rutes i un espai històric situat directament sobre la vall dels Horts. L'actuació de millora que s'ha realitzat recentment per donar a conèixer el valor del pou ha transformat aquesta localització en un petit espai públic. Tot i això, la falta d'arbres i de mobiliari per a descansar no permet gaudir de l'espai durant estones llargues, sobretot durant les hores centrals del dia.	

Font: Elaboració pròpia.

6.18.5 Principals valors paisatgístics de Bellaguarda (plànol D01.03.)

A la taula següent es descriuen els principals valors paisatgístics de Bellaguarda:

Taula 47. Principals valors paisatgístics del nucli de Bellaguarda.

Subàrea	Element	Descripció	Tipus de valor
A1	Església de Sant Antoni Abat i plaça de l'Església.	L'Església més important de Bellaguarda d'un valor històric, social i arquitectònic pel poble molt destacat.	Social, històric i arquitectònic.
A1	Petits espais públics al barri vell.	A més de la plaça de l'Església, al barri vell s'hi troba la plaça de Sant Marc i la petita plaça entre els números 8 i 10 del carrer Major. Aquestes parcel·les havien estat edificacions que actualment s'han transformat en espais urbans. Aquest fet ha creat un valor pel casc antic i pel poble en general i és una estratègia traslladable a la resta de pobles de les Garrigues Altes.	Social, paisatgístic i estètic.
A1	Cal Mitjanot i cal Majordom.	Aquests edificis es troben al carrer Major. Les dues cases són considerades com les més antigues del poble i del segle XVIII. Aporten caràcter i valor històric al nucli antic i en són el referent més destacable.	Històric i arquitectònic.
A1	Forn de la Vila.	Actualment, l'edifici s'ha reformat per part dels nous propietaris, però l'antic forn continua ben conservat. Data del segle XVIII i l'arquitectura interior conserva la característica cúpula interior de mitja taronja feta de rajol.	Històric, social i arquitectònic.
A2	Plaça de les Escoles.	A més de ser l'entrada al nucli urbà per la zona est, és l'espai social més important del poble. A part de les escoles, també s'hi troba l'edifici de l'Ajuntament i el bar Cal Ros, punt de socialització essencial per Bellaguarda.	Social, identitari i arquitectònic.
A2	Sindicat Agrícola.	Construït l'any 1921 va ser un dels centres socials del poble amb cafè, sala de ball i cinema. L'any 2010, l'edifici i la façana van ser remodelats i, actualment, és un magatzem i botiga.	Històric, social, identitari i arquitectònic.
A2	Magatzem del Basilio.	Aquest magatzem ben visible, situat a l'accés est del poble, va ser construït els anys trenta i és d'arquitectura noucentista. Ara per ara, està en desús, tot i el seu destacat valor estètic i arquitectònic.	Històric i arquitectònic.
A2	Mirador del Calvari.	És el punt de vista més notable a l'interior del nucli urbà de Bellaguarda. Des d'aquest espai/mirador, s'aconsegueixen panoràmiques de la Vall de Sant Pere i del mateix poble de Bellaguarda. És un petit espai de trobada i parada obligada pels veïns i veïnes que passen pel poble.	Històric, social i productiu.

Subàrea	Element	Descripció	Tipus de valor
A2	Camp de conreu espai obert entre els carrers del Calvari, de la Bassa i de les Eres.	És una zona de conreu i espai verd que s'endinsa en la trama urbana. Representa un clar exemple de com el paisatge de les Garrigues Altes pot incorporar-se al caràcter urbà i donar-hi valor. Aquests espais annexos al teixit urbà aporten una qualitat paisatgística molt elevada i són molt rellevants per les connexions interior-exterior del nucli.	Natural i estètic.
Àrea periurbana	Pou de la Vila.	És un dels llocs més singulars de la Vall dels Horts i un exemple de la riquesa de les aigües subterrànies d'aquest espai. L'aspecte actual data dels segles XIII–XIV. Actualment, també representa un espai públic important sobre la vall dels Horts i punt de partida de diferents rutes al sud de Bellaguarda.	Històric, social, natural i arquitectònic.
Àrea periurbana	Cementiri.	Situat a la zona periurbana est de Bellaguarda. Data de l'any 1921 i representa una construcció arquitectònica molt interessant. En destaca el portal monumental d'entrada. A part de la importància estètica i social, és un punt de referència pels itineraris periurbans, tot i que la connexió amb el poble pot millorar-se, ja que no hi ha encara cap camí definit des del centre urbà.	Històric, social i arquitectònic.

Font: Elaboració pròpia.

6.18.6 Elements amb potencial de millora (plànol D01.03.)

A la taula següent es descriuen els elements paisatgístics amb potencial de millora del municipi de Bellaguarda:

Taula 48. Elements amb potencial de millora del nucli de Bellaguarda.

Element	Descripció
Construccions d'acabats poc homogenis, paleta cromàtica diversa i mitgeres visualment predominants.	El perfil urbà de Bellaguarda es veu negativament afectat per les diferents volumetries i els acabats poc homogenis de les edificacions. En especial a la zona oest i nord del nucli. Es fa necessari una regularització de l'ús de materials similars per garantir una imatge més uniforme del conjunt. Les mitgeres més predominants són de paret descoberta, de baixa qualitat i dissonants amb el caràcter de nucli compacte i històric del centre de Bellaguarda. També resulta essencial aplicar una paleta de colors pels edificis que sigui coherent amb el paisatge, la seva història i aplicar-la a tot el sistema Garrigues Altes.
Accés est.	És el principal accés al poble a la zona est de Bellaguarda. No està ben resolt i pot resultar perillós. A més, és un accés molt utilitzat a causa de la presència de les escoles i del Bar Cal Ros, punt de trobada diari per a molta gent. Un possible projecte que incorporés la millora d'aquest espai i la revalorització del magatzem del Basilio (situat en aquest mateix indret) incrementaria la qualitat del paisatge urbà de forma significativa.
Magatzem del Basilio.	Aquest edifici, molt prominent a la zona est d'accés al poble, té un valor arquitectònic important, però es troba en desús i en un estat pràcticament d'abandó. Per la seva importància estètica i com a punt de referència d'accés al poble es beneficiaria d'una actuació, que també inclogués l'accés est.
Accés oest i passeig del carrer de les Eres.	L'accés oest al poble condueix al passeig arbrat d'entrada al poble. Tant l'accés com el passeig tenen un atractiu baix, d'una qualitat constructiva millorable. Tenen un potencial de millora arquitectònica i visual important.
Magatzem de la Cooperativa i sitges.	És l'element del paisatge urbà situat a l'entrada oest més dissonant, tant visualment com arquitectònicament. S'ha fet un esforç per pintar les sitges de color verd per aconseguir una millor integració. No obstant, el magatzem té un volum desproporcionat comparat amb el perfil urbà de Bellaguarda.
Millora de la senyalització a l'interior del poble.	Es fa difícil tenir una visió dels elements de més valor de Bellaguarda pel visitant que arriba al poble per primera vegada. Falta una senyalització clara dels elements que aporten més valor al poble. En aquest aspecte, falta informació de com accedir al mirador del Calvari, al pou de la Vila, de les mateixes rutes que surten del nucli i, inclús, manca informació de com accedir a l'església del poble.
Connexió Bellaguarda - vall dels Horts i vall de Sant Pere.	Les dues valls poden oferir un valor molt més elevat del que tenen actualment. Es tracta d'espais naturals molt rellevants per Bellaguarda i per tota la regió. No obstant això, les seves potencialitats no es manifesten de manera clara des del mateix interior del poble.
Cementiri i connexió a l'est del poble.	La manca de connexions del nucli amb la zona periurbana també es fa evident a la zona est. Actualment, no hi ha cap itinerari o camí per arribar des del poble al cementiri. No només caldria una millora de la connexió amb el cementiri, sinó també una integració d'aquesta connexió amb els itineraris d'àmbit regional.
Granges abandonades / en ruïnes a la vall dels Horts.	Aquests edificis situats damunt la vall dels Horts i a la zona del pou de la Vila tenen una qualitat paisatgística molt baixa. Tenen una estètica molt dissonant amb el paisatge periurbà en què es troben i desprenen un valor molt regressiu a l'espai natural de la vall dels Horts.

Font: Elaboració pròpia.

6.18.7 Límits de creixement

Per tal de mantenir el caràcter cohesionat i compacte del nucli, es recomana mantenir possibles creixements dins el teixit urbà ja existent. El nucli antic de Bellaguarda (subàrea A1) i la segona corona de creixement (subàrea A2) només tenen capacitat per acollir un cert creixement si és en forma de rehabilitació d'habitatges abandonats o solars buits. En aquests casos, cal que les possibles actuacions preservin, en tot moment, el caràcter històric de Bellaguarda. És necessari utilitzar una paleta de materials arquitectònics i de cromatismes en consonància amb el caràcter de les edificacions tradicionals de les Garrigues Altes.

És important conservar els espais naturals periurbans de la zona oest del poble i en cap cas considerar aquest paisatge de valor natural destacat per a un creixement.

Recentment, s'ha urbanitzat el carrer de darrere l'Ajuntament i proper als equipaments esportius. Aquest espai se situa al llindar de la zona periurbana i té una fragilitat paisatgística moderada-elevada. En cas de plantejar-se una nova etapa de creixement en aquesta zona, cal, imperativament, que sigui en forma de cases entre mitgeres i que es torni al caràcter de les cases tradicionals del poble, sense intensificar el model de cases aïllades unifamiliars.

Per últim, també cal evitar la construcció de noves cases aïllades poc cohesionades entre elles i sense cap homogeneïtzació en la seva qualitat arquitectònica.

6.18.8 Fragilitat

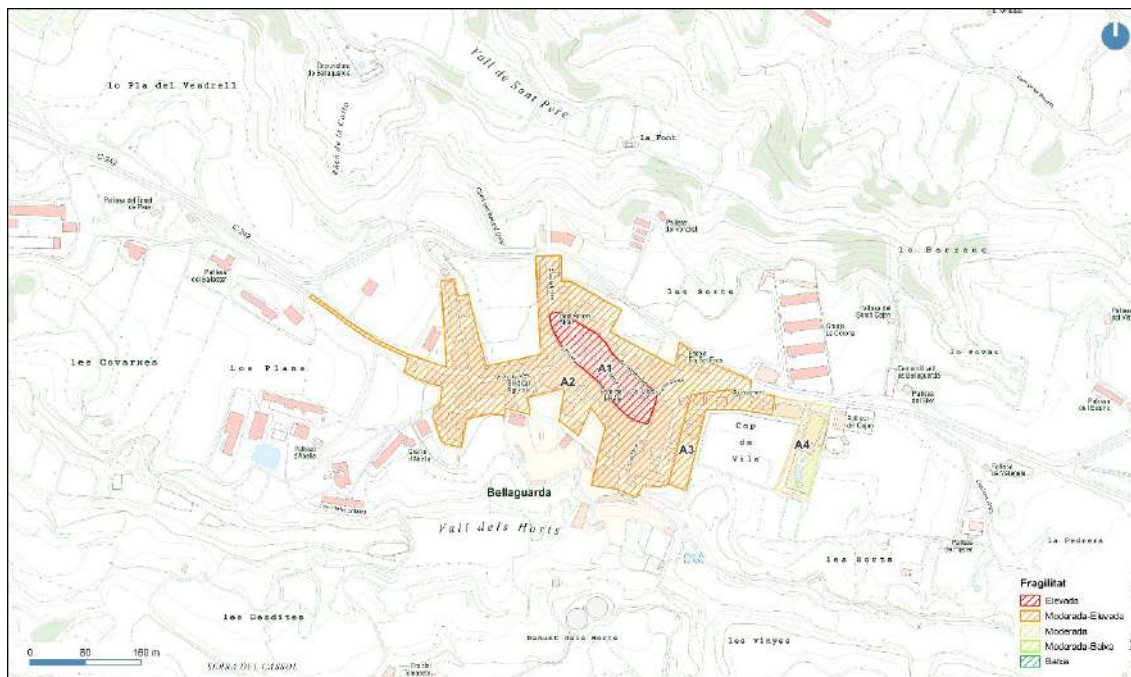
A la taula següent es descriu el grau de fragilitat de cadascuna de les quatre subàrees que caracteritzen el nucli urbà de Bellaguarda:

Taula 49. Grau de fragilitat de les quatre subàrees que caracteritzen el nucli urbà de Bellaguarda.

Subàrea	Fragilitat (baixa / moderada / elevada)
A1	Elevada. El nucli antic té una fragilitat elevada a causa del valor històric i patrimonial del nucli antic. Les actuacions de millora que s'hi realitzin han de tenir presents els aspectes constructius característics que donen valor al paisatge urbà i seguir la línia arquitectònica dels elements existents. No es recomanen actuacions que visualment trenquin amb el caràcter existent. El creixement en aquesta zona només serà possible a través de rehabilitacions de cases o solars existents.
A2	Moderada-Elevada. El segon creixement urbà de Bellaguarda té uns valors paisatgístics menys destacables, però és essencial per mantenir el caràcter compacte de la trama urbana. És fonamental preservar la volumetria, arquitectura i paleta de colors homogènia en les diferents actuacions que es facin en aquesta subàrea. La fragilitat del paisatge és especialment destacable en els punts de connexió directa amb l'espai periurbà. Concretament, els camps de la zona nord del carrer de les Eres i de la zona directament en contacte amb la vall dels Horts.
A3	Moderada-Elevada. La zona es troba en contacte directe amb l'espai periurbà i amb un camp d'ametllers. Aquesta zona ja es desvia de la qualitat constructiva més tradicional del poble i s'allunya del model compacte recomanat per Bellaguarda. Es recomana no estendre aquest model de construccions unifamiliars i modernes a la zona periurbana.
A4	Moderada. La zona esportiva té una fragilitat moderada pel fet que també es localitza entre la zona urbana i periurbana. Cal no actuar-hi amb construccions desproporcionades i dissonants respecte al paisatge que envolta aquesta zona.

Font: Elaboració pròpia.

Fig. 48. Fragilitat de les subàrees del nucli de Bellaguarda.

Font: Elaboració pròpia.

6.18.9 Principals directrius d'intervenció proposades per Bellaguarda

A la taula següent es descriuen les principals propostes d'intervenció proposades pel municipi de Bellaguarda:

Taula 50. Principals propostes d'intervenció pel nucli urbà de Bellaguarda.

1. Àrea urbana de Bellaguarda
1.1. Actuació de millora dels accessos est i oest de poble.
<ul style="list-style-type: none"> • Es recomana una actuació de millora, tant a l'accés est com oest del poble, que en millori la qualitat paisatgística. Actualment, estan mal resolts i compten amb un atractiu visual i arquitectònic de baixa qualitat: <ul style="list-style-type: none"> - Accés est: aprofitar l'actuació de millora per integrar el magatzem del Basilio a la trama urbana i estructurar aquest espai com una entrada amb un atractiu paisatgístic per Bellaguarda. - Accés oest: actuar a l'entrada del passeig del carrer de les Eres, augmentar el seu valor arquitectònic i revaloritzar l'espai com a entrada referent del poble.
1.2. Connexió entre els dos accessos per la part exterior del nucli urbà.
<ul style="list-style-type: none"> • Bellaguarda es beneficiaria d'un passeig / itinerari que connectés les dues entrades per la seva part nord. Els veïns i veïnes utilitzen sovint la mateixa carretera C-242 per desplaçar-se a peu d'un extrem a l'altre del poble. La connexió a través d'un passeig exterior al poble permetria, a més, millorar la connexió amb la vall de Sant Pere. Aquesta ruta exterior al poble asseguraria la connexió est-oest i passaria pel mirador del Calvari, un actiu visual i paisatgístic destacat.
1.3. Minimitzar la dissonància de la qualitat constructiva del perfil urbà en el seu vessant sud i oest i cohesionar-ne la qualitat constructiva.
<ul style="list-style-type: none"> • Es recomana una actuació de millora del perfil urbà del poble per a les edificacions encarades a la vall dels Horts (sud del nucli urbà) i les disposades en sentit oest, visibles en arribar de la Granadella. Es recomanen les següents actuacions: <ul style="list-style-type: none"> - Actuació sobre les façanes de totxana descobertes. - Actuació sobre les mitgeres més predominants. - Acordar una paleta de colors que evidencii el caràcter constructiu i cromàtic específic de les Garrigues Altes i que desprengui un caràcter harmoniós amb la subàrea A1 (nucli antic).
1.4. Millorar la senyalització dels principals actius del poble.
<ul style="list-style-type: none"> • Preparar una senyalització que destaquï els principals elements de valor del poble, indicar-ne les potencialitats pels visitants i la seva ubicació de forma clara.
1.5. Millora visual dels elements més dissonants del nucli de Bellaguarda. Magatzem de la Cooperativa i sitges
<ul style="list-style-type: none"> • Tot i que s'han repintat les sitges per un color cromàticament més proper al paisatge periurbà, les dimensions del magatzem i el material de la seva construcció continua sent el principal element dissonant de l'est de Bellaguarda, juntament amb la baixa qualitat arquitectònica dels acabats de moltes façanes. Es recomana dissenyar més filtres visuals o actuar directament sobre els acabats del magatzem.
1.6. Millora del parc d'habitatges al centre del poble a través d'una actuació estratègica per rehabilitar els edificis abandonats.
<ul style="list-style-type: none"> • Bellaguarda compta amb diversos edificis abandonats que potencialment poden utilitzar-se com a habitatges. Cal repensar una actuació estratègica de rehabilitació dels edificis abandonats per crear oferta al centre del poble, que alhora, evitaria un creixement de les cases unifamiliars a les zones exteriors.

2. Espai periurbà de Bellaguarda

2.1 Disseny d'una xarxa d'itineraris interior-exterior del poble que connecti el cementiri i la vall de Sant Pere de forma clara.

- Es recomana usar la proposta de connectar els dos extrems del poble a través d'un passeig per continuar-la en la seva part est fins al cementiri. Actualment, no compta amb cap connexió a peu des de l'interior del poble, tot i representar un valor social i històric important.

2.2. Actuació sobre les granges i magatzems abandonats sobre la vall dels Horts.

- Aquests elements són especialment dissonants pel seu estat d'abandó en què es troben i pel fet que es localitzen directament sobre l'espai natural de la vall dels Horts. Una de les prioritats de la zona periurbana de Bellaguarda seria la retirada d'aquestes edificacions per augmentar el valor de la mateixa vall.

Font: Elaboració pròpia.

7. Bovera

Bovera es troba a l'extrem sud-oest de la comarca de les Garrigues i és el poble més al sud del sistema Garrigues Altes. Se situa al fons de la vall del mateix nom, a 297 m d'altitud. Limita amb la comarca de la Ribera d'Ebre al sud i amb el municipi de la Granadella al nord.

Tot i que Bovera pertany a la comarca de les Garrigues, presenta un caràcter paisatgístic singular i és l'únic nucli del sistema Garrigues Altes que pertany a una unitat de paisatge diferent, en aquest cas la unitat de paisatge Costers de l'Ebre. El paisatge que envolta Bovera té una major presència de boscos que es barregen amb els relleus ondulats de patrons d'oliveres disposades geomètricament sobre el territori. És un paisatge amb vistes expansives i que sovint abasten grans distàncies.

L'accés des del nord es fa pel coll de Bovera i l'eix viari nord-sud C-233, salvant 250 m de desnivell. Aquest segment de la carretera C-233 és el més panoràmic i espectacular de tot el sistema Garrigues Altes i és un dels trams més emocionants del Rally RACC Catalunya-Costa Daurada. L'itinerari Granadella-Bovera és d'un valor paisatgístic molt elevat.

El poble de Bovera té una població de 261 habitants (Idescat, 2021). És un nucli agrícola amb gairebé un 60% de la població activa ocupada en aquest sector, on destaquen els conreus d'oliveres i ametllers.

El traçat històric del nucli de Bovera es localitza sobre un petit turó i s'identifica ràpidament per posicionar-se de forma més elevada que la resta del poble.

6.19 Bovera. Vistes i vores del nucli urbà

6.19.1 Vistes i miradors predominants (plànol D02.02.)

Els següents punts detallen les principals vistes i miradors predominants de Bovera i les seves característiques:

- Des de la zona perifèrica de Bovera, el major nombre de receptors visuals es localitzen a l'eix C-233, tant pels provinents del nord com del sud. Els receptors visuals que s'aproximin a Bovera des del nord utilitzant aquest eix de comunicació, observaran vistes panoràmiques de la totalitat del nucli urbà, ja des del coll de Bovera mateix. Aquestes vistes també abasten un paisatge molt ampli en sentit sud (Terres de l'Ebre).
- Pels receptors que s'acostin des de la zona sud del poble obtindran vistes panoràmiques de Bovera i la seva vall a partir de la zona de la Cooperativa, a uns 800 m al sud del poble. Abans d'arribar a aquest punt, les vistes són menys panoràmiques amb predomini de vistes més tancades sobre la vall de Bovera.
- Des de la totalitat de la zona periurbana sud de Bovera, els receptors visuals tindran en tot moment vistes distants dels parcs eòlics dels Solans i de les Rotes. Les vistes seran igualment importants pels receptors que continuïn en sentit nord fins al coll de Bovera.
- Els punts des d'on s'obtenen les vistes del nucli urbà més predominants es poden observar en les següents àrees:
 - Zona nord: al llarg de la carretera de la Granadella a Bovera (C-233) i des del dipòsit d'aigua situat al nord-oest del poble.
 - Zona sud: des de la pista de Bovera a Palma d'Ebre, a la zona periurbana de los Obacs i des del vessant sud de lo Coll Roig, a l'altre costat de la vall de Bovera.
 - Zona sud-oest: al llarg de la carretera C-233 a partir de la zona de la Cooperativa de Bovera.

Fig. 49. Vista de Bovera des de la pista de Bovera a la Palma d'Ebre (zona periurbana sud).

Font: Quim Vilar, 2022.

Fig. 50. Vista de Bovera des de C-233 al sud-oest del poble.

Font: Quim Vilar, 2022.

- A l'interior del nucli urbà de Bovera no s'hi localitza cap espai públic dissenyat pròpiament com a mirador. No obstant això, destaquen els principals carrers o punts des d'on s'observen les vistes de més qualitat paisatgística:
 - El carrer de l'Esport i la zona d'equipaments esportius al sud del poble. Des d'aquest s'obté una panoràmica de la vall de Bovera.
 - El carrer de les Escoles i les vistes panoràmiques de la vall de Bovera i del seu paisatge en sentit sud.

Fig. 51. Vista de la vall de Bovera des de la zona esportiva del poble.

Font: Quim Vilar, 2022.

El perfil en horitzó del nucli urbà de Bovera ve definit per les característiques següents:

- El caràcter compacte de Bovera assentat pràcticament del tot damunt el turó que sobresurt de la vall que porta el mateix nom.
- Predomini de l'església de Sant Josep, visible tant des de la zona nord com la zona sud.
- L'edifici casa de colònies 'El Trossalet' i el xalet de cal Vilà.
- El magatzem de dimensions destacables i baixa qualitat arquitectònica a l'extrem est del nucli urbà, a la confluència dels carrers Flix i de les Escoles.
- Les granges de paret descoberta de totxana situades a la zona oest i al peu de la carretera C-233.
- El predomini visual dels aerogeneradors del parc de Solans com a elements que es localitzen directament darrere el perfil en horitzó del poble de Bovera. Aquestes vistes es faran evidents pels receptors localitzats a la zona periurbana sud i oest.

6.20 Principals elements del paisatge urbà dissonants a escala perceptiva

Els següents elements del paisatge urbà de Bovera són els més dissonants a escala perceptiva:

- La volumetria molt variable de les edificacions.
- La important quantitat de mitgeres que es poden observar a bona part del nucli urbà, tant a la zona antiga com a la zona més moderna del poble.
- El nombre significatiu d'edificacions de paret descoberta existents fora de la zona antiga. S'identifiquen poques façanes amb parets acabades de forma qualitativa i sense cap homogeneïtzació a escala cromàtica.
- El magatzem de dimensions considerables i molt dissonant per la seva baixa qualitat arquitectònica situat a la confluència entre el carrer de Flix i el carrer de les Escoles.
- Les granges situades a la zona periurbana oest del poble i a tocar de la C-233. La seva qualitat visual i arquitectònica (de paret descoberta de totxana) és molt baixa. Les vistes sobre aquestes edificacions són especialment dominants des del sud i sud-oest de Bovera.
- Els aerogeneradors com a elements visualment dissonants del paisatge periurbà i que també tenen un impacte visual al paisatge urbà a escala perceptiva.

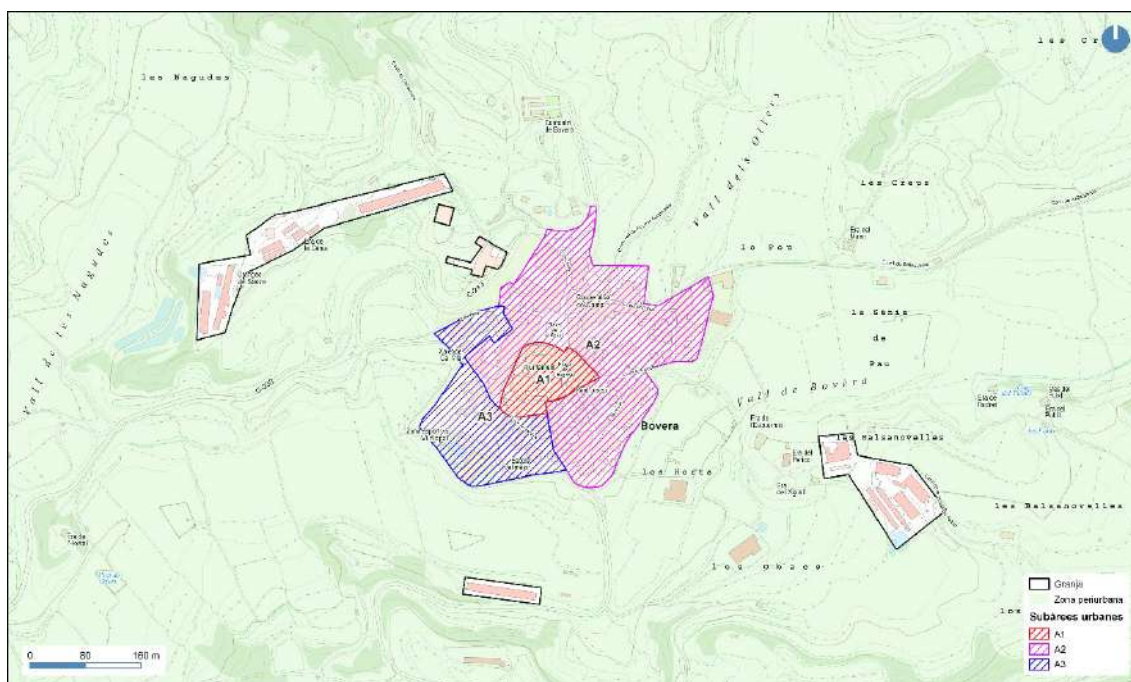
6.21 Bovera. Anàlisi detallat del nucli urbà i les seves característiques

6.21.1 Principals subàrees del poble (plànol D02.01.)

El nucli urbà de Bovera es defineix per tres subàrees amb característiques úniques que s'han representat a la imatge següent:

Fig. 52. Vista de les subàrees del nucli de Bovera.

Bovera. Mapa de les subàrees del poble amb característiques pròpies.

Font: Elaboració pròpia.

6.21.2 Característiques principals de les subàrees i tipologia de les construccions

A continuació es descriuen les subàrees urbanes de Bovera, tenint en compte el seu caràcter i la tipologia de les seves construccions:

- **Subàrea A1.** És el cas antic en forma de nucli compacte i agrupat al voltant de l'església de Sant Josep i la seva plaça. La tipologia de les edificacions es basa en les cases de cos, entre mitgeres i alineades als carrers, amb alçades de dos pisos i sota coberta com a més predominants. El caràcter d'aquesta zona és clarament el d'una estructura urbana amb més història i on encara destaquen els arrebossats i la pedra com a principal acabat arquitectònic a les façanes dels edificis.
- **Subàrea A2.** La zona de creixement del poble fora del nucli antic té com a eix central la plaça de la Bassa des d'on surten els principals antics del poble. Les façanes conformen un ritme repetitiu al llarg dels límits dels carrers, marcat per les obertures rectangulars i els materials constructius passen a ser d'una qualitat menys destacada. Destaquen els carrers de Flix, de Lleida, de la Palma i el de la Pobla. Sorprèn la gran quantitat de façanes de paret descoberta i de mitgeres per una zona urbana tan petita. Sens dubte, aquesta baixa qualitat arquitectònica desvirtua el caràcter d'aquesta subàrea i en redueix el seu valor paisatgístic i visual.
- **Subàrea A3.** Aquesta zona d'equipaments destaca per ser la principal zona de lleure de Bovera. S'hi ubiquen les piscines, el camp de futbol, una zona de pícnic i un aparcament per autocaravanes. A més, té bona connexió amb els itineraris exteriors del poble per la seva part sud. Té un caràcter que es troba al límit entre zona urbana i espai periurbà. Dins d'aquesta mateixa subàrea es localitza una franja d'edificacions, situades al carrer de les Escoles, amb uns trets distintius que s'apropen al caràcter de les zones periurbanes. En aquest sentit, trobem edificacions com les mateixes escoles, la casa de colònies i les cases unifamiliars aïllades de nova construcció que formen part d'aquesta subàrea.

6.21.3 Elements patrimonials i arquitectònics del nucli de Bovera

A la taula següent es descriuen els elements patrimonials i arquitectònics del nucli de Bovera:

Taula 51. Elements patrimonials i arquitectònics del nucli de Bovera.

Subàrea	Element patrimonial
A1	<p>Església Parroquial de Sant Josep. L'església actual del segle XVIII se situa sobre el temple original romànic del segle XIII. El temple és d'una nau central, coberta de volta de canó i d'estil neoclàssic. El campanar es va construir ja a finals del segle XIX i és de base quadrada passant a tenir forma octogonal a la part superior.</p>
A2	<p>Xalet de cal Vilà. Habitatge de planta baixa i pis que manté l'aspecte modernista de les construccions de principis de segle XX. La casa també està envoltada d'un petit jardí. La seva bellesa destaca en especial degut al fet que els edificis que se situen a ambdós costats del carrer són d'una baixa qualitat constructiva.</p>

Font: Elaboració pròpia.

6.21.4 Espais públics i de trobada destacables

A la taula següent es descriuen els espais públics i de trobada destacables del nucli de Bovera:

Taula 52. Espais públics i de trobada del nucli de Bovera.

Subàrea	Espai	Principals característiques i percepcions	Fotografia
A1	Plaça de l'Església.	Destaca per la reforma que s'hi està portant a terme i que millora la part lateral de l'Església del poble donant major importància a l'arc romànic que encara s'hi conserva.	
A2	Plaça de la Bassa.	És la plaça central de Bovera i l'espai públic més destacable per a la vida del poble. S'ha realitzat una petita actuació per a condicionar-hi una àrea de jocs infantils, però la plaça té potencial de millora a escala arquitectònica per tal d'augmentar-ne el valor paisatgístic del centre.	
A2	Accés al poble pel carrer de Lleida.	L'accés al poble pel carrer de Lleida deixa un petit espai de repòs i d'entrada al poble. S'hi localitza un monument en forma d'arc i uns bancs pels veïns i veïnes.	
A3	Zona esportiva municipal.	La zona esportiva compta amb una àrea de pícnic que també serveix d'espai de trobada per a grups. Tota la zona esportiva municipal destaca per la connexió amb la vall de Bovera.	

Font: Elaboració pròpia.

6.21.5 Principals valors paisatgístics de Bovera (plànol D02.03.)

A la taula següent es descriuen els principals valors paisatgístics de Bovera:

Taula 53. Principals valors paisatgístics del nucli de Bovera.

Subàrea	Element	Descripció	Tipus de valor
A1	Església de Sant Josep i portal romànic lateral.	L'església més important de Bovera amb un valor històric, social i arquitectònic cabdal pel poble. És la imatge més visible del perfil urbà del poble i l'element més destacat del centre històric. El seu portal romànic lateral data del segle XIII. L'espai ha estat rehabilitat per acollir un petit espai públic.	Social, històric i arquitectònic.
A2	Plaça de la Bassa.	És la plaça central del poble de Bovera i on es desenvolupa tota la vida social dels veïns i veïnes. Té un valor social únic pel poble. No destaca per tenir un valor arquitectònic elevat i l'ordenació de la plaça i el paviment n'incrementaria el valor estètic i paisatgístic.	Social, històric i estètic.
A2	Accés nord.	És un accés recentment remodelat amb un petit espai públic i que aporta una identitat i valor social per Bovera. És un exemple de com es poden aprofitar els petits espais del poble per generar 'llocs' amb identitat.	Social i identitari.
A2	Casal.	El Bar Casal del poble té un valor essencial pels pobles amb pocs habitants i sovint és crucial per la vida dels habitants. A Bovera el Casal té un pes social significatiu i és el punt de trobada per a molts veïns i veïnes.	Social i identitari.
A2	Casa de Colònies 'El Trosalet'.	La casa de colònies té un valor social i arquitectònic destacat per Bovera. És un edifici reformat que data del 1917. A més, té un valor turístic potencialment important. Cal millorar-ne la promoció i aprofitar la ubicació privilegiada de Bovera i el seu entorn per generar-hi activitat. És un actiu que pot aportar rendiment econòmic pel poble.	Social, històric, identitari i econòmic.
A2	Xalet de cal Vilà.	Es tracta, sens dubte, de l'edifici de més valor arquitectònic del nucli de Bovera (juntament amb l'església). És d'estil noucentista i forma part de l'inventari del Patrimoni Arquitectònic de Catalunya.	Històric i arquitectònic.
A2	Zona esportiva.	És la zona de lleure de Bovera, però a més del valor social que té pel poble, actua com a zona limítrofa entre el nucli urbà i l'espai periurbà. Per aquest fet té una importància paisatgística i natural destacable. També és una zona que es caracteritza per ser el punt de partida o d'arribada de diferents itineraris que envolten Bovera.	Social, identitària i paisatgística.

Subàrea	Element	Descripció	Tipus de valor
Àrea Periurbana	Dipòsit / Mirador.	A la zona periurbana nord s'hi localitza l'espai del dipòsit des d'on es pot gaudir d'una de les vistes més panoràmiques del poble. Ofereix un valor pel poble rellevant i és un dels punts que hauria de figurar en els itineraris perifèrics que es promocionessin a Bovera.	Paisatgístic i natural.
Àrea Periurbana	Vall de Bovera.	L'actiu natural amb més valor per Bovera. La qualitat del poble i del teixit urbà dependrà, en gran part, en assegurar la connexió amb aquest espai i el valor que se li atorga. La connexió amb la vall i el fet de revalorar-la és el primer pas per assegurar la connexió del poble als actius que se situen a escala regional.	Social i natural i paisatgístic.

Font: Elaboració pròpia.

6.21.6 Elements amb potencial de millora (plànol D02.03.)

A la taula següent es descriuen els elements paisatgístics amb potencial de millora del municipi de Bovera:

Taula 54. Elements amb potencial de millora del nucli de Bovera.

Element	Descripció
Construccions d'acabats poc homogenis, paleta cromàtica diversa i mitgeres visualment predominants.	El perfil urbà de Bovera es veu negativament afectat per les diferents volumetries i els acabats poc homogenis de les edificacions. Aquest impacte visual de la baixa qualitat arquitectònica es percep, especialment, en arribar al poble des del sud i sud-oest. Es fa necessari una regularització de la utilització de materials per garantir una imatge més uniforme del caràcter del poble. Es recomana actuar sobre les mitgeres més predominants i els edificis fortament dissonants com la mitgera de la casa de colònies i el magatzem situat a l'est del nucli urbà. Resulta essencial aplicar una paleta cromàtica per les façanes dels edificis que sigui coherent amb el paisatge, la seva història i aplicar-la de forma persistent a tot el sistema Garrigues Altes.
Plaça de la Bassa.	La plaça principal i central del poble és el valor social més important del poble, però no en destaca el seu valor arquitectònic i es beneficiaria d'una reforma integral per incrementar-ne el valor paisatgístic. Seria bo estructurar-ne els usos, incrementar la qualitat de la pavimentació i/o transformar-la en plataforma única amb materials i textures que evoquessin el paisatge de l'entorn de Bovera.
Carrer de l'Esport (Accés a les piscines).	Es tracta d'un carrer / passeig amb un paviment molt deteriorat i amb baixa valor arquitectònic. Es tracta d'un punt que gaudeix d'una posició privilegiada sobre la vall de Bovera i que ja consta d'una fila d'arbres a cada lateral.
Accés oest.	Aquest accés al poble de Bovera (pel carrer de Flix) té un atractiu visual poc inspirador i una qualitat constructiva insuficient per representar l'entrada al poble. L'accés no ofereix cap valor i només s'hi troba l'enllumenat, directament situat sobre el camp de conreu / solar. Aquesta zona és un punt clau per connectar el nucli amb la zona sud-oest de Bovera. No obstant això, no hi ha un accés a peu ben definit.
Connexió oest del poble amb itineraris de la vall de Bovera i paisatges de l'Oli.	Caldria millorar la connexió del nucli urbà amb els itineraris dels 'Paisatges de l'Oli' i els elements de pedra en sec de la zona sud-oest de Bovera. Aquesta connexió és millorable i no queda ben estructurada des del mateix teixit urbà. Cal passar per l'accés del carrer de Flix (adaptat només per a vehicles) i caminar per la carretera C-233 per arribar als camins periurbans.
Promoció de la casa de Colònies 'El Trosalet'.	El Sistema Garrigues Altes no té una oferta d'allotjament turístic elevada. Revaloritzar i fer una forta promoció de la casa de Colònies seria una bona oportunitat per atraure visitants i grups que vulguin gaudir de Bovera i el seu entorn.
Mitgeres / mitgera de la casa de Colònies.	Aquesta mitgera és possiblement la més predominant de Bovera i visualment desvirtua part del perfil del poble amb la baixa qualitat arquitectònica que desprèn. Cal una actuació per aconseguir reduir-ne l'impacte i transformar-la en un valor pel poble. Una actuació artística sobre la mitgera o una actuació expressiva lligada amb el caràcter de la mateixa casa de colònies podria ser una de les moltes possibilitats per disminuir-ne la incoherència visual.
Actuacions sobre les granges amb fort impacte visual i paisatgístic.	En particular destaquen visualment les granges i magatzems situats a l'oest del poble i al costat esquerre de la C-233 (en sentit al coll de Bovera). El magatzem / granja situat entre els dos accessos del poble és un dels elements més dissonants en l'aproximació a Bovera.
Millora de la senyalització a l'interior del poble.	Es fa difícil tenir una visió dels elements de més valor de Bovera pel visitant que arriba al poble per primera vegada. Falta una senyalització clara dels

Element	Descripció
	elements que aporten valor, tant per l'interior del nucli com per a la zona periurbana. Des del mateix centre urbà, falta informació de com accedir a l'espai natural de la vall de Bovera, les piscines, la casa de colònies o els itineraris que comencen al poble.
Zona del dipòsit / mirador.	Aquest punt, a la zona periurbana nord, destaca per tenir les millors vistes de Bovera i el seu entorn. Tot i que és un espai clarament periurbà i lligat al poble, no disposa de cap accés ben definit des del centre.
Assegurar la connexió amb la vall de Bovera.	La vall de Bovera i els seus itineraris són d'un valor paisatgístic i natural únic i que cal remarcar com a actius únics pel poble. Cal millorar-ne els accessos i promocionar-los com a clar patrimoni natural i actuar des del mateix teixit urbà, evidenciant-ne les connexions i millorant-ne la senyalització.

Font: Elaboració pròpia.

6.21.7 Límits de creixement

Es recomana mantenir el caràcter cohesionat i compacte del nucli i mantenir els possibles creixements del poble continguts dins el teixit urbà ja existent de Bovera. El nucli amb caràcter històric (subàrea A1) i la zona de creixement posterior (subàrea A2) només tenen capacitat per acollir un cert creixement si és en forma de rehabilitació d'habitatges abandonats o solars buits. Tot i això, cal que les possibles reformes o noves edificacions preservin, en tot moment, el caràcter històric de Bovera. Cal respectar una paleta de materials arquitectònics i de cromatismes coherent amb el caràcter de les edificacions tradicionals de les Garrigues Altes i la resta de nuclis del sistema urbà.

És important conservar el valor natural i paisatgístic de la vall de Bovera i en cap cas es recomana planificar actuacions urbanístiques a la zona limítrofa entre el poble i la vall i que en comprometin aquests valors. Només petites àrees de les sortides nord-est de Bovera tindrien certa capacitat per acollir un molt limitat nombre d'habitatges, concretament al carrer de la Pobla o al camí vell de Flix a la Granadella. Tot i això, cal evitar-hi la construcció de cases aïllades poc cohesionades entre elles i sense cap homogeneïtzació en la seva qualitat arquitectònica. Aquest criteri s'hauria d'aplicar per la zona nord-est, com també arreu del poble, i resulta essencial per tal de preservar el caràcter que fa distintiu el poble de Bovera.

6.21.8 Fragilitat

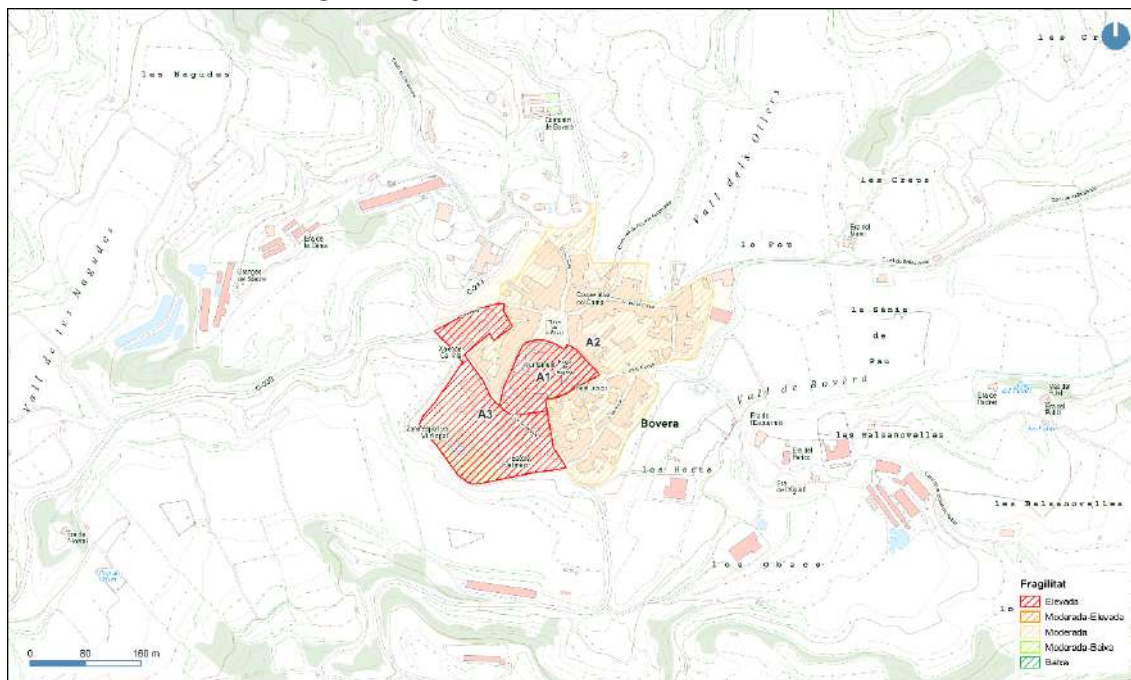
A la taula següent es descriu el grau de fragilitat de cadascuna de les tres subàrees que caracteritzen el nucli urbà de Bovera:

Taula 55. Grau de fragilitat de les tres subàrees que caracteritzen el nucli urbà de Bovera.

Subàrea	Fragilitat (baixa / moderada / elevada)
A1	Elevada. El nucli antic té una fragilitat elevada a causa del valor històric i patrimonial de què consta. Les actuacions de millora que s'hi realitzin han de tenir present els aspectes constructius característics que donen valor al paisatge urbà i seguir la línia arquitectònica dels elements existents. No es recomanen actuacions que visualment trenquin amb el caràcter existent. El creixement en aquesta zona només seria possible a través de rehabilitacions de cases o solars existents, a condició que segueixin uns criteris constructius coherents amb el paisatge urbà que defineix el sistema Garrigues Altes.
A2	Moderada. El segon creixement urbà de Bovera té uns valors paisatgístics menys destacables, però resulta essencial per mantenir el caràcter compacte de la trama urbana. En moltes edificacions, l'arquitectura de les façanes i els seus acabats és molt millorable. Aquest fet hi permet un marge en les actuacions de millora, sempre que n'incrementin la qualitat. Malgrat això, és essencial preservar-ne uns acabats, una volumetria i una paleta de colors homogènia en les actuacions que s'hi portin a terme. La franja limítrofa entre la zona urbana i la periurbana a l'est d'aquesta subàrea és especialment crítica i es considera com a paisatge de fragilitat alta.
A3	Elevada. La zona es troba en contacte directe amb la vall de Bovera i, per tant, és especialment sensible. Es recomana actuar-hi només considerant-la com a paisatge vulnerable, amb actuacions puntuals i limitades que han d'anar acompanyades de mesures integradores coherents amb l'espai natural de la vall de Bovera.

Font: Elaboració pròpia.

Fig. 53. Fragilitat de les subàrees del nucli de Bovera.

Font: Elaboració pròpia.

6.21.9 Principals directrius d'intervenció proposades per Bovera

A la taula següent es descriuen les principals propostes d'intervenció proposades pel municipi de Bovera:

Taula 56. Principals propostes d'intervenció pel nucli urbà de Bovera.

1. Àrea urbana de Bovera
1.1. Millora de l'accés oest. Entrada pel carrer de Flix.
<ul style="list-style-type: none"> Una actuació i millora a l'entrada oest de Bovera s'emmarca dins l'estratègia d'intervencions proposades a diversos accessos dels nuclis de les Garrigues Altes. Es tracta d'una intervenció que es podria estructurar a través d'un programa de millora específic pels accessos a escala regional.
1.2. Minimitzar la dissonància de la qualitat constructiva del perfil urbà en el seu vessant sud-oest i cohesionar-ne la qualitat constructiva.
<ul style="list-style-type: none"> Es recomana una actuació de millora del perfil urbà del poble per a les edificacions encarades a la vall de Bovera i a l'eix C-233, visibles en arribar al poble en sentit nord. Es recomanen les següents actuacions: <ul style="list-style-type: none"> - Actuació sobre les façanes de totxana descobertes. - Actuació sobre les mitgeres més predominants. - Acordar una paleta de colors que evidencii el caràcter constructiu i cromàtic específic de les Garrigues Altes i que desprengui un caràcter harmoniós amb la subàrea A1 (nucli antic).
1.3. Actuació de millora la plaça de la Bassa, centre social del poble.
<ul style="list-style-type: none"> Una de les actuacions prioritàries a Bovera. L'actuació a la plaça implica reordenar-la i adaptar-la als nous usos d'aquest l'espai públic. Té una importància històrica i social cabdal, però la seva qualitat arquitectònica i paisatgística té un marge de millora important. Un projecte d'actuació d'arquitectura paisatgística d'aquest tipus ha de recollir el caràcter històric i tenir en compte les necessitats dels veïns i veïnes. L'elecció dels materials hauria de ser coherent amb el paisatge de Bovera i seria part de l'èxit de la transformació d'aquest espai públic.
1.4. Millora del carrer de l'Esport.
<ul style="list-style-type: none"> Es recomana una millora d'aquest passeig, que connecta la trama urbana més elevada amb la zona esportiva i les piscines, i que, alhora, és un passeig visualment prominent des de la vall de Bovera. En especial cal una actuació en la pavimentació i valorar de forma clara la línia de moreres que es troben a cada costat del passeig.
1.5. Promoció dels actius turístics del poble.
<ul style="list-style-type: none"> En especial la casa de Colònies 'El Trosalet' i el seu potencial turístic i com a referent per l'allotjament de visitants a les Garrigues Altes. La manca d'oferta d'allotjament turístic i per a grups de la regió, és una oportunitat per promocionar la casa de colònies i de retruc el poble de Bovera. Promocionar el Xalet de cal Vilà com a patrimoni arquitectònic dins una ruta d'escala modernista a les Garrigues Altes.
1.6. Millora visual dels elements més dissonants del nucli de Bovera. Mitgeres més predominants i magatzems de façana descoberta de totxana.
<ul style="list-style-type: none"> Es recomana fer una actuació específica per les mitgeres predominants per tal de minimitzar-ne els impactes visuals. En concret, es tracta de les mitgeres de la casa de colònies 'El Trosalet' i les principals situades al carrer de les Escoles, visualment molt dominants pels receptors del sud-oest del poble.

- També s'aconsella actuar sobre les granges / magatzems situades a la cantonada entre el carrer de Flix i el carrer de les Escoles i a l'esquerra de la carretera C-233 en sentit nord. Aquesta última és especialment dissonant visualment en trobar-se sobre un petit turó.

2. Espai periurbà de Bovera

2.1 Estructurar una connexió amb la zona periurbana del dipòsit.

- La zona del dipòsit i les antenes situada a l'espai periurbà al nord de Bovera és una zona que té unes vistes panoràmiques sobre el poble i les valls del voltant. Tot i això, la connexió amb el nucli urbà a peu és pràcticament inexistent. Aquesta connexió podria seguir en la seva part nord i oest, i, fins i tot, assegurar una connexió que enllacés amb l'oest del poble, cohesionant una xarxa d'itineraris que abastés la zona periurbana nord, oest i sud.

2.2. Connexió entre els dos accessos per la part exterior del nucli urbà i definir uns millors accessos als itineraris al sud-oest del poble.

- Seria recomanable articular un itinerari per l'exterior del poble i paral·lel a la C-233 que connectés l'entrada nord amb l'entrada oest del poble per la zona periurbana. S'aconsella articular aquesta actuació amb l'interior del poble i amb les rutes dels 'paisatges de l'oli' del sud-oest de Bovera. Actualment, l'accés a l'inici d'aquestes rutes s'ha de fer caminant per la C-233 i resulta poc clara des del mateix nucli.

Font: Elaboració pròpia.

Font: Ajuntament del Cogul

8. El Cogul

El Cogul es troba a l'est de la comarca de les Garrigues, a 22 km de Lleida i al nord de la Unitat de Paisatge 'Garrigues Altes'. Limita amb Granyena de les Garrigues al sud-oest, amb l'Albagés a l'est i amb Aspa al nord, ja a la comarca del Segrià.

El nucli es localitza a 279 m d'altitud, a la vall del riu Set, però en una posició elevada respecte al riu, fet que permet gaudir d'unes vistes excepcionals de la vall des del mateix interior del poble. L'entorn de la vall del Set és rocós i ondulat i hi predominen els conreus d'oliveres i ametllers.

La població del Cogul té 151 habitants (Idescat, 2.021) i ha mantingut un teixit urbà compacte. Històricament, el nucli central s'ha desenvolupat al voltant de l'església de l'Assumpció de la Mare de Déu i la plaça de la Vila.

La carretera LV-7021 és l'eix de comunicació més important pel Cogul en la seva part nord-oest. La comunicació Casteldans, a l'est de la població es fa a través d'una pista asfaltada. A causa d'aquesta orientació de les millors connexions, el nucli del Cogul té una major vinculació i associació amb les poblacions septentrionals.

L'activitat principal del poble és l'agricultura. No obstant això, el Cogul té un valuós patrimoni històric que el fa distingir respecte a la resta de nuclis del Sistema Garrigues Altes. Es tracta de les pintures rupestres de la Roca dels Moros, situades a l'est del nucli urbà i declarades patrimoni de la humanitat per la UNESCO. A un quilòmetre de les pintures, s'hi troben les tombes del Saladar, d'origen tardo romà i reutilització àrab i també d'un valor històric rellevant pel Cogul.

6.22 El Cogul. Vistes i vores del nucli urbà

6.22.1 Vistes i miradors predominants (plànol D03.02.)

Els següents punts detallen les principals vistes i miradors predominants del Cogul i les seves característiques:

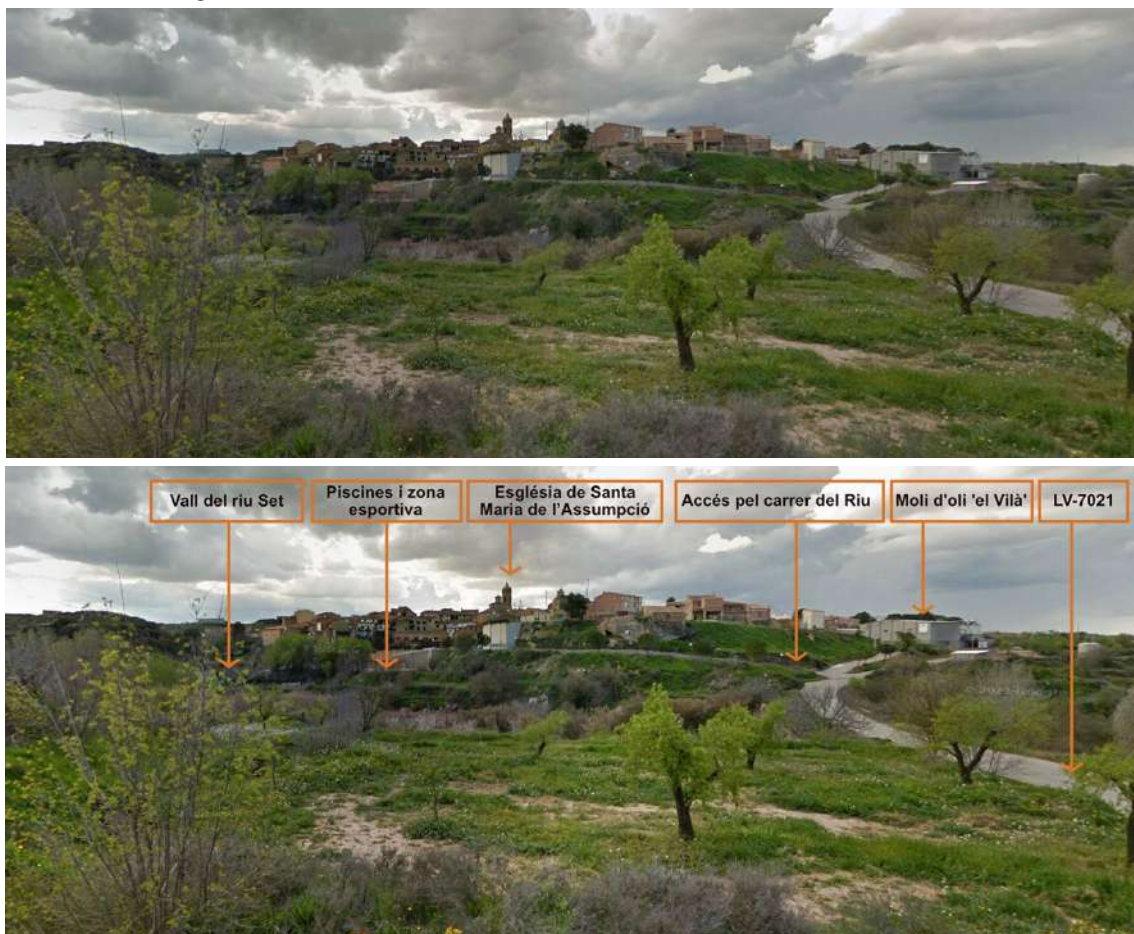
- Des de la zona nord-est del Cogul i en l'aproximació al poble a través de la LV-7021 s'ubicaran el nombre més elevat de receptors visuals. A causa de la posició més elevada d'aquesta via de comunicació, a l'altre costat del riu Set, s'observaran vistes panoràmiques de la totalitat del nucli urbà i del seu entorn més immediat.
- Cal destacar tot l'entorn natural de relleus ondulats comprès entre la Punta del Sacarrenyo i el Tossal de les Forques, als afores del poble. Des d'aquests punts més elevats s'obtiniran vistes especialment expansives del nucli urbà i del paisatge de l'entorn. Es tracta, però, d'una zona només accessible a través de camins i senders.
- Els receptors que s'ubiquin damunt la vall del riu Set també tindran vistes de la totalitat del poble ben definides. En aquest sentit, des de la pista paral·lela al riu Set que transcorre des de l'Albagés al Cogul, es tindrà un vista del perfil del poble molt clara a partir de la zona de les pintures rupestres de la Roca dels Moros.
- Pel que fa als receptors visuals que s'aproximin des de la zona oest (des d'Aspa) i sud (des de Granyena) tindran una bona percepció del paisatge de la zona periurbana del Cogul, però no en destacaran les vistes sobre el perfil urbà, obstruïdes per la topografia de la zona.
- Els punts des d'on s'obtenen les vistes del nucli urbà més predominants es poden observar en les següents àrees:
 - Zona nord-est: des de Casteldans, utilitzant la pista asfaltada i des dels itineraris o camins localitzats a la franja nord i est geogràficament més elevada.
 - Zona est: des de la pista de l'Albagés al Cogul, passada la zona de la Roca dels Moros.

Fig. 54. Vista del Cogul des de la pista de la Roca dels Moros al poble (zona periurbana est).

Font: Quim Vilar, 2022.

Fig. 55. Vista del Cogul des de la LV-7021 arribant al poble des de Castellans.

Font: Google Maps i Quim Vilar, 2022.

- A l'interior del Cogul podem trobar diferents punts que destaquen per les vistes sobre la vall del riu Set:
 - Carrer Vileta i mirador / espai públic situat en aquest mateix carrer. És un balcó natural sobre la vall i des d'on es poden gaudir de les vistes de més qualitat.
 - El tram exterior del carrer del Raval, on s'aprecien vistes del relleu de turons ondulats situats al nord de la vall del riu Set.
 - Des de la part més elevada del poble i del dipòsit d'aigua, amb vistes predominants dels turons localitzats al nord i est del Cogul. Tot i ser un punt elevat del poble, no s'aprecien vistes especialment importants del perfil del nucli, ja que aquestes queden obstaculitzades pel desnivell topogràfic.

Fig. 56. Vista de la vall del Set des del mirador interior del carrer de la Vileta.

Font: Quim Vilar, 2022.

El perfil en horitzó del nucli urbà del Cogul ve definit per les característiques següents:

- El caràcter compacte i elevat del nucli principal respecte a la vall del riu Set.
- Els diferents nivells en què es localitza el nucli principal i que es posicionen seguint la topografia del turó en què s'assenta el poble.
- Les diferents volumetries dels edificis localitzats en primer terme i encarats a la vall del Set.
- El magatzem i el molí de l'oli a l'accés nord del poble, que té un predomini en el perfil en horitzó del poble destacat si s'observa des de la zona nord.

6.23 Principals elements del paisatge urbà dissonants a escala perceptiva

Els següents elements del paisatge urbà del Cogul són els més dissonants a escala perceptiva:

- La volumetria variable i la construcció de baixa qualitat d'algunes edificacions en primer terme del nucli i que són les més exposades a la vall del Set.
- El mural 'Mares de la Terra' que ocupa tota l'extensió d'una paret de dimensions considerables i encarat a la vall del riu Set i a la zona de la Roca dels Moros. No es pot considerar en cap cas un element dissonant, però sí que és convenient mencionar que és un element que ressalta visualment l'aproximar-se al poble.
- Les mitgeres de paret descoberta de totxana que es poden observar a bona part del nucli.
- L'edifici i magatzem del molí de l'oli del Vilà situat a l'accés nord del Cogul, dissonant tan pel que fa al material constructiu, com els acabats cromàtics grisos de l'edifici.
- La granja i magatzem ubicats entre la Roca dels Moros i el poble, paral·lels a la pista de l'Albagés al Cogul, posicionats pràcticament sobre la vall del riu Set. Són construccions notablement dissonants, tot i disposar d'una filera d'arbres que intenten filtrar les vistes.

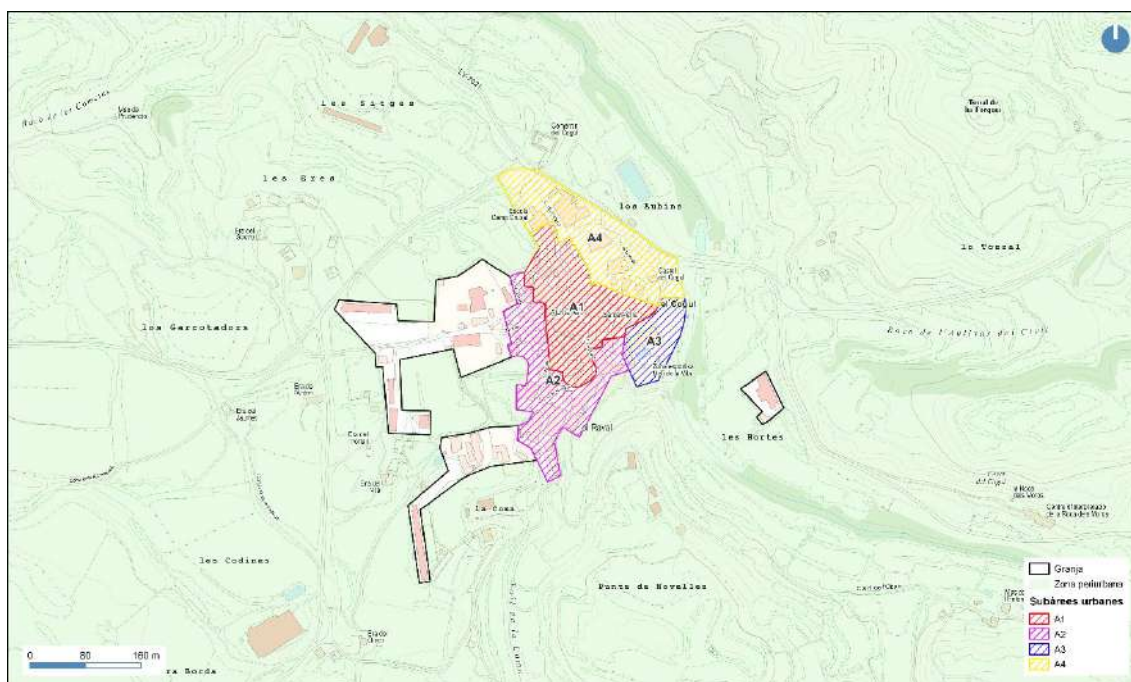
6.24 El Cogul. Anàlisi detallat del nucli urbà i les seves característiques

6.24.1 Principals subàrees del poble (plànol D03.01.)

El nucli urbà del Cogul es defineix per quatre subàrees amb característiques úniques que s'han representat a la imatge següent:

Fig. 57. Vista de les subàrees del nucli del Cogul.

El Cogul. Mapa de les subàrees del poble amb característiques pròpies.

Font: Elaboració pròpia.

6.24.2 Característiques principals de les subàrees i tipologia de les construccions.

A continuació es descriuen les subàrees urbanes del Cogul, tenint en compte el seu caràcter i la tipologia de les seves construccions:

- **Subàrea A1.** És la zona amb caràcter de casc antic, compacte i agrupat al voltant de la plaça de la Vila i l'església. Hi predominen les edificacions entre mitgeres i alineades als carrers, amb alçades de dos pisos i sota coberta com a més predominants. Les particularitats d'aquesta subàrea són les d'una estructura urbana amb més història. Els carrers són estrets i irregulars, predominen les cases amb façanes de pedra i l'arrebossat com a material arquitectònic. La presència d'alguns portals adovellats afegeix encara més identitat històrica en el nucli antic. No obstant això, també hi destaquen alguns edificis abandonats o solars buits. És el cas de la zona del carrer de la Llebre i el carrer Magi.
- **Subàrea A2.** Aquesta zona al sud i a l'est del nucli antic és de creixement posterior i es distingeix per les edificacions construïdes en una posició geogràfica lleugerament superior i inferior al centre històric. Com és el cas dels altres nuclis de les Garrigues Altes, el creixement del Cogul va fer-se seguint els principals camins que partien del centre del poble. Les façanes d'aquesta subàrea tenen formes més repetitives de materials constructius d'una qualitat menys destacada. El carrer del Raval i el carrer Civit són els principals eixos d'aquesta subàrea.
- **Subàrea A3.** És la zona esportiva i de les piscines del poble del Cogul. És una àrea situada pràcticament al mateix nivell del riu Set i es troba envoltada de la vegetació predominant a la llera del riu. Al situar-se a l'espai natural de la llera del riu Set, aquesta subàrea té una funció destacable pel que fa a connexions interior-exterior del nucli del Cogul i amb el riu Set. En situar-se en aquesta posició inferior respecte al poble, suposa que l'impacte visual que despèn és pràcticament nul, ja que la vegetació de la vall filtra les vistes sobre aquesta subàrea des de l'exterior del Cogul.
- **Subàrea A4.** És la zona d'entrada al poble per l'accés nord (carrer de l'Apere) i el carrer de la Vileta. És una zona que presenta un caràcter semi industrial. En aquesta zona s'hi ubiquen petites naus, el molí de l'oli del Vilà, a més de la cooperativa del Cogul. Els edificis d'aquesta subàrea s'ubiquen a primera línia del poble per la seva part nord i nord-est. És a dir, els receptors visuals de la zona perifèrica del Cogul en la seva part nord en tindran vistes predominants. No obstant això, les edificacions tenen poc atractiu arquitectònic i un interès visual baix i desvirtuen el caràcter del casc antic.

6.24.3 Elements patrimonials i arquitectònics del nucli del Cogul

A la taula següent es descriuen els elements patrimonials i arquitectònics del nucli del Cogul:

Taula 57. Elements patrimonials i arquitectònics del nucli del Cogul.

Subàrea	Element patrimonial
A1	<p>Església Parroquial de l'Assumpció de la Mare de Déu. L'actual església de la Mare de Déu de l'Assumpció és un temple d'estil entre neoclàssic i barroc construït entre finals del segle XVIII i principis del XIX. Va ser construïda sobre l'antiga església d'origen romànic. És part de l'inventari de béns culturals d'interès local.</p>
A1	<p>Castell del Cogul. Al punt més alt del poble se situen unes poques restes del castell del segle XII. El turó es va anar envoltant d'edificacions i es fa pràcticament impossible veure com era la seva estructura original. Des de la plaça / mirador del carrer Vileta es poden observar algunes restes, així com la roca sobra la que es consolidava el castell. Les poques restes del castell formen part de l'inventari de béns culturals d'interès nacional.</p>
A1	<p>Murs de La Vila del Cogul. Al peu de l'actual cooperativa agrícola, resten alguns fragments de mur del que sembla haver estat part de la muralla primitiva. Es tracta de blocs de pedra de mitjana dimensió, poc escairats i units amb morter. Els murs formen part de l'inventari de béns culturals d'interès nacional.</p>
A1	<p>Cal Xony. És una casa senyorial construïda entre els segles XVI i XVII al costat de l'església. S'estructura en una planta irregular amb un edifici de planta baixa, primer i segon pis. La planta baixa ha estat força modificada i no presenta ja l'estructura original. A la segona planta de l'edifici, s'hi alça un terrat balustrat de pedra amb quatre florons. En algun moment posterior, s'han edificat pilars de maó per sustentar-hi una coberta de fusta de poca qualitat arquitectònica que en desmereix el conjunt.</p>

Font: Elaboració pròpia.

6.24.4 Espais públics i de trobada destacables

A la taula següent es descriuen els espais públics i de trobada destacables del nucli del Cogul:

Taula 58. Espais públics i de trobada del nucli del Cogul.

Subàrea	Espai	Principals característiques i percepcions	Fotografia
A1	Plaça de la Vila.	La plaça central i espai públic més important del Cogul. Tot i la importància que té, la seva qualitat arquitectònica no és destacable i li caldria una reforma per augmentar-ne el valor com a espai públic tan destacat que representa pel poble.	
A1	Plaça / mirador del Carrer Vileta.	És el mirador i àrea de jocs infantils amb vistes a la vall del Set. Aquest espai presenta una imatge endreçada i ben acabada, amb actuacions de millora fetes recentment.	
A1	Petit espai públic al carrer Vileta.	Destaca per les plantes que els veïns i veïnes han aportat a aquest petit espai. Aquest fet en millora molt la imatge i hi atorga un caràcter viu i ben condicionat a aquesta zona.	
A2	Accés al poble pel carrer del Raval.	A l'entrada al poble per la zona sud (carrer del Raval) no compta amb cap atractiu especial, però s'hi ubica un petit espai de trobada i descans que la gent del poble utilitza durant les estones de passeig.	

Subàrea	Espai	Principals característiques i percepcions	Fotografia
Àrea periurbana	Zona del dipòsit d'aigües.	<p>És la zona més elevada del poble i es tracta d'un espai de dimensions considerables. Té un potencial de millora com a mirador i com a espai públic, però avui dia no ofereix cap valor destacat.</p>	

Font: Elaboració pròpia.

6.24.5 Principals valors paisatgístics del Cogul (plànol D03.03.)

A la taula següent es descriuen els principals valors paisatgístics del Cogul:

Taula 59. Principals valors paisatgístics del nucli del Cogul.

Subàrea	Element	Descripció	Tipus de valor
A1	Església de Santa Maria de l'Assumpció	L'edifici actual de l'església, construït entre els segles XVIII i XIX, és de tres naus i de façana d'estil barroc. És l'edifici de valor arquitectònic més important del poble i és un bé cultural d'interès local (BCIL).	Social, històric i arquitectònic.
A1	Plaça de la Vila	La plaça central del Cogul, principal espai públic i on es localitza l'Ajuntament, el Casal i l'edifici de cal Xony. A la part oest s'hi troba una font que data de l'any 1.900. La plaça de la Vila és l'element social, històric i identitari essencial del Cogul.	Social, històric i identitari.
A1	Cal Xony	És un edifici senyorial del segle XVIII adossat a l'església i té una de les arquitectures més interessants del poble. La planta baixa ha patit una reforma que trenca amb el caràcter històric d'aquesta casa, però el primer pis conserva la galeria d'arcades de mig punt. El terrat, antigament obert, s'ha convertit en unes golfes cobertes.	Històric i arquitectònic.
A1	Bar Centre recreatiu	L'edifici del Bar Centre recreatiu i la llar de jubilats és un centre social del poble. Els pobles del sistema de les Garrigues Altes es beneficien d'aquests establiments, ja que aporten vida al poble, i són el punt de trobada per a molts veïns i veïnes. Tenen un valor social i identitari cabdal.	Social i identitari.
A1	Sala de Ball	Juntament amb el Bar Centre Recreatiu és l'edifici de més valor social amb capacitat per organitzar actes, balls i altres esdeveniments per a grups. La seva reforma data de l'any 2018 i és un actiu social molt destacable.	Social i identitari.
A2	Cal Sardà	És un edifici residencial d'entre els segles XIII i XV. Manté el caràcter històric i els trets singulars d'arquitectura medieval on destaca el porxo d'entrada i el portal adovellat.	Històric i arquitectònic.
A2	Pintura mural 'Mares de la Terra'	El mural, que ocupa una gran paret a primera línia del poble, és visible des de l'entorn del Cogul. És de l'artista lleidatana Lily Brick i data del 2018. Suposa una actuació positiva per millorar l'aspecte del mur original de paret grisa.	Identitari i estètic.
A2	Mirador de la vall del Set	És l'espai públic situat al carrer Vileta i des d'on es poden gaudir les millors	Identitari, social i estètic.

Subàrea	Element	Descripció	Tipus de valor
		vistes de la vall. Aquest espai ja ha estat part d'una rehabilitació com a mirador. A més, s'hi ubica un petit parc infantil. És la zona on antigament s'hi alçava el Castell del Cogul i que avui dia no en queda cap resta.	
A2	Zona esportiva	És la zona de lleure del Cogul i a més es caracteritza per ser el punt de partida o arribada d'itineraris que segueixen la vall del Set. Se situa al mateix nivell que la llera del riu i també ve acompanyat d'un valor natural i paisatgístic important.	Social, identitari i paisatgístic.
Àrea Periurbana	Plaça del Dipòsit	S'ubica a la zona periurbana directament a l'oest del teixit urbà. És un lloc elevat i amb un valor potencialment interessant si s'estructura com a espai públic / mirador. A més, per la seva localització, fent de nexa entre el poble i la perifèria, és un punt d'inici per algunes rutes periurbanes.	Identitari i estètic.
Àrea Periurbana	Vall del riu Set	L'actiu natural per excel·lència del Cogul. Cal aprofitar el seu patrimoni paisatgístic, natural i històric per tal que sigui un actiu referent pels veïns i veïnes i pels visitants.	Històric, natural i paisatgístic.
Àrea Periurbana	Pintures rupestres de la Roca dels Moros	Es tracta del patrimoni històric més rellevant del poble i un dels més importants de tot el sistema Garrigues Altes. La zona de les pintures té un valor històric crucial a més de gaudir d'un centre d'interpretació amb una arquitectura d'un alt valor. Cada any les pintures reben milers de visitants i és, amb diferència, el patrimoni més visitat de les Garrigues Altes.	Històric, arquitectònic, identitari i econòmic.
Àrea Periurbana	Tombes del Saladar	Aquesta necròpolis és un conjunt de 37 tombes excavades a la roca a uns 1.500 m de la Roca dels Moros. Aquest jaciment arqueològic representa un valor molt destacable per la vall del Set i pel Cogul.	Històric, arquitectònic, identitari i econòmic.

Font: Elaboració pròpia.

6.24.6 Elements amb potencial de millora (plànol D03.03.)

A la taula següent es descriuen els elements paisatgístics amb potencial de millora del municipi del Cogul:

Taula 60. Elements amb potencial de millora del nucli del Cogul.

Element	Descripció
<p>Construccions d'acabats poc homogenis, paleta cromàtica diversa i mitgeres visualment predominants.</p>	<p>El perfil urbà del Cogul té una afectació negativa per part de les diferents volumetries i els acabats poc homogenis de les edificacions. Aquest impacte visual de la baixa qualitat arquitectònica es percep, especialment, a la primera línia del poble, la que mira i s'orienta a la vall del riu Set. A més, és aquesta zona la més fràgil pel que fa a vistes i paisatge.</p> <p>Es recomana actuar sobre les mitgeres més predominants i els edificis fortament dissonants com l'edifici del molí d'oli del Vilà o algunes edificacions inacabades i dissonants a la primera línia de façanes del poble. Resulta essencial aplicar una paleta cromàtica per les façanes dels edificis que sigui coherent amb el paisatge, la seva història i aplicar-la de forma persistent a tot el sistema Garrigues Altes.</p>
<p>Plaça de la Vila i millora dels carrers de l'entorn.</p>	<p>Actualment, no s'estableix com l'espai important que representa pel poble i té les propietats d'un 'carrer ample' més del poble. Es pot repensar una actuació de millora que n'augmenti l'atractiu. Seria molt positiu estructurar-ne els usos, incrementar la qualitat de la pavimentació o transformar-la en plataforma única amb materials i textures que evocuessin el paisatge característic de l'entorn del Cogul.</p> <p>Aquesta actuació podria ser l'inici d'una possible rehabilitació i millora de tres dels carrers més representatius del centre històric del poble. L'actuació implicaria ampliar les reformes al carrer del Raval fins al carrer Magi i les seves escales i el carrer de la Llebre, finalitzant de nou a la plaça de la Vila.</p> <p>Al mateix temps, la reforma podria incloure la revaloració de les edificacions concretes pel poble, com la millora de la casa de cal Xony i cal Sardà. Dins d'aquest mateix àmbit d'actuació a la plaça de la Vila, s'hi podria incloure la del mateix edifici de l'Ajuntament, amb un caràcter arquitectònic poc encertat per situar-se al centre històric. La seva qualitat visual desnaturalitza el caràcter imponent que desprèn l'església, pràcticament a tocar de l'edifici del consistori.</p>
<p>Solar buit al Carrer de la Llebre.</p>	<p>El solar que ha deixat un habitatge enderrocat desfigura l'atractiu del carrer de la Llebre, pel seu abandonament i la seva pobra qualitat paisatgística. Una actuació dins un possible programa de recuperació d'espais buits del centre del nucli urbà podria actuar en aquest terreny abandonat per fer-lo de nou productiu i atractiu pel centre històric. Es pot considerar l'opció de crear un nou espai públic o un petit jardí i punt de trobada que, a més, seria coherent amb la reforma de la plaça de la Vila i els carrers més significatius del nucli antic.</p>
<p>Cal Xony.</p>	<p>L'edifici de cal Xony és, juntament amb cal Sardà, una de les cases que ofereix una arquitectura més interessant i és d'un valor històric destacable. La seva façana té una qualitat constructiva poc ajustada al valor de l'edifici, sobretot després de la rehabilitació de la planta baixa. A causa de la importància d'aquesta finca caldria rehabilitar-la ajustant-la de la millor forma possible al seu estat original. En tractar-se d'un immoble al costat mateix de l'església del poble, aquesta actuació encara pren més significat.</p>
<p>Cal Sardà.</p>	<p>Manté l'estructura medieval i un valor històric destacat, però no presenta cap informació addicional, ni figura en cap llistat de béns del poble. Seria positiu pel Cogul revaloritzar-lo i atorgar-li la importància que li pertoca i promocionar-lo com a patrimoni distingit.</p>
<p>Accés nord pel carrer Apere.</p>	<p>És l'accés principal al poble i en l'estat actual en què es troba és d'una baixa qualitat arquitectònica i visual. Les naus que hi donen un caràcter industrial són l'element més prominent. La millora aprofitaria el solar municipal que hi</p>

Element	Descripció
	ha just a l'entrada del carrer Apere per dissenyar un espai urbà que estructurés l'accés i fos coherent amb el caràcter històric del poble.
Accés est pel carrer del Riu.	El segon accés amb potencial de millora és el de la zona est pel carrer del Riu. L'actual talús que s'hi troba a causa del desnivell existent, desprèn una baixa qualitat paisatgística i visual. És una situació topogràfica similar a l'accés al nucli de Juncosa per la seva part oest. En el cas del Cogul també es podria actuar en aquest espai dissenyant un petit espai de bancals o feixes i potencialment incorporar escales entre els dos nivells.
Actuacions sobre les granges de més impacte visual i paisatgístic.	En el cas del Cogul la granja amb més impacte visual es localitza entre la Roca dels Moros i el poble, sobre la vall del Set i al costat esquerre de la pista. Aquesta granja altera la percepció visual del poble des d'una zona on es localitzen un gran nombre de receptors visuals.
Zona del dipòsit.	Aquest punt, a la zona periurbana oest, destaca per unes bones vistes de l'entorn del poble, però també per un petit espai públic. Addicionalment, és la zona que connecta el poble amb tot l'entorn oest del poble. Es troba en un estat poc endreçat i pot aportar un major valor del que representa actualment. Es beneficiaria d'una major adequació com a espai públic i una millora de senyalització de les possibilitats que ofereix l'entorn oest del Cogul.
Connexió amb la Roca dels Moros i les tombes del Saladar.	Tot i que la Roca dels Moros rep la visita de milers de persones cada any, la connexió amb el poble del Cogul a tot aquest públic és mínima. La majoria dels visitants no entren al poble i no hi ha un benefici directe. La millora de la connexió Cogul - Roca dels Moros és imprescindible per tal de revaloritzar els actius del poble. És important definir clarament un itinerari entre aquests dos punts, promocionar-lo i informar dels valors que també ofereix el poble. Aquesta estratègia ha d'incloure, també, les tombes del Saladar.

Font: Elaboració pròpia.

6.24.7 Límits de creixement

Tenint en compte el caràcter actual de l'estructura urbana del Cogul, es recomana mantenir la morfologia del poble cohesionada i compacte. Alhora, cal mantenir els possibles creixements del poble continguts dins el mateix nucli urbà. Tan pel que fa a la subàrea amb caràcter de centre històric (subàrea A1) i la zona de creixement posterior (subàrea A2) tenen certa capacitat per acollir un increment de població si aquesta es fa en forma de rehabilitació d'habitatges abandonats o solars buits.

Les reformes o noves edificacions cal que preservin, en tot moment, el caràcter històric que desprèn el poble. Això és especialment important per les edificacions encarades a la vall del Set, amb un alt valor paisatgístic i natural. Cal respectar una paleta de materials arquitectònics i de cromatismes coherent amb el caràcter de les edificacions tradicionals de les Garrigues Altes i la resta de nuclis del sistema urbà.

Una petita zona al voltant del dipòsit d'aigua i l'extrem oest del poble té una mínima capacitat per acollir un reduït nombre de possibles noves edificacions. Aquesta zona queda relativament obstruïda des de la vall del Set i l'impacte visual des de la vall seria mínim. No obstant això, des dels punts elevats dels turons que envolten el poble sí que tindrien un impacte visual que caldria analitzar amb més detall. En qualsevol cas, cal evitar-hi la construcció de cases aïllades de més de dos pisos d'alçada i poc cohesionades entre elles i sense cap homogeneïtzació en la seva qualitat arquitectònica.

6.24.8 Fragilitat

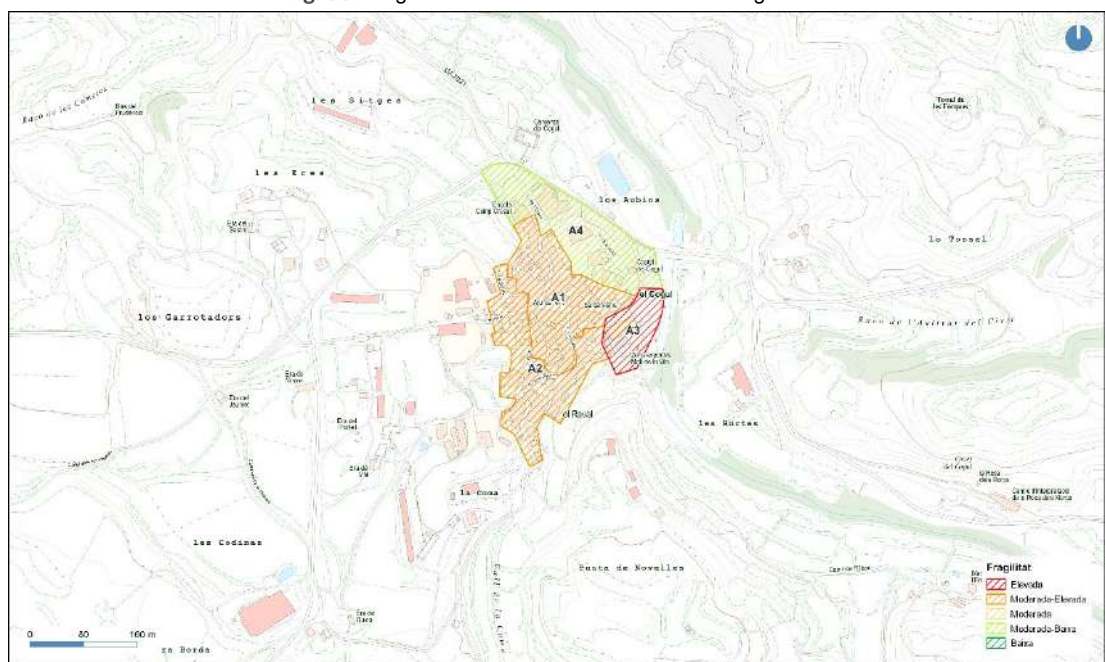
A la taula següent es descriu el grau de fragilitat de cadascuna de les subàrees que caracteritzen el nucli urbà del Cogul:

Taula 61. Grau de fragilitat de les tres subàrees que caracteritzen el nucli urbà del Cogul.

Subàrea	Fragilitat (baixa / moderada / elevada)
A1	Moderada-Elevada. El caràcter que desprèn el centre del poble té una fragilitat paisatgística elevada a causa del valor històric de què consta. Tot i això, en certs punts del centre és necessari actuar-hi per tal d'incrementar-ne el valor arquitectònic i paisatgístic del poble. Cal seguir una línia d'actuació coherent amb el caràcter històric. Les actuacions de millora que s'hi realitzin han de tenir present els aspectes constructius característics que donen valor al paisatge urbà i seguir la línia arquitectònica dels elements existents. No es recomanen actuacions que visualment trenquin amb el caràcter existent. El creixement en aquesta zona seria només possible a través de rehabilitacions de cases o solars existents, a condició que segueixin uns criteris constructius coherents amb el paisatge urbà que defineix el sistema Garrigues Altes.
A2	Moderada- Elevada. La fragilitat és moderada al nord del carrer de Civit i part del carrer de la Llebre i en molts casos s'hi pot actuar sense comprometre'n el caràcter. En aquestes zones, l'arquitectura de les façanes i els seus acabats és molt millorable. Aquest fet hi permet un marge en les actuacions, sempre que n'incrementin la qualitat paisatgística. No obstant això, és essencial preservar-ne uns acabats, una volumetria i una paleta de colors homogènia en les actuacions que s'hi portin a terme. Aquesta subàrea té franja especialment fràgil (alta) en la part encarada a la vall del riu Set. Les actuacions que s'hi portin a terme seran especialment crítiques i cal que es facin sense comprometre'n la qualitat visual i sense afegir elements dissonants al paisatge natural de la vall.
A3	Elevada. La zona es troba en contacte directe amb la vall del Set i, per tant, especialment fràgil. Es recomana actuar-hi només considerant-la com a paisatge vulnerable, amb intervencions puntuals i limitades que han d'anar acompanyades de mesures integradores coherents amb l'espai natural de la vall.
A4	Moderada-Baixa. Aquesta zona té un marge de millora i s'hi pot actuar sense comprometre'n el caràcter, a causa de l'actual poc valor paisatgístic i visual que se'n desprèn. És més, es recomana una intervenció en termes d'accessos i millora dels acabats de les naus existents. Això sí, és important tenir present que qualsevol canvi en aquesta franja afectarà les vistes des de l'entorn del Cogul en la seva part nord i cal ser coherent amb la volumetria proposada i amb la paleta de materials i de colors utilitzada.

Font: Elaboració pròpia.

Fig. 58. Fragilitat de les subàrees del nucli del Cogul.

Font: Elaboració pròpia.

6.24.9 Principals directrius d'intervenció proposades pel Cogul

A la taula següent es descriuen les principals propostes d'intervenció proposades pel municipi de Cogul:

Taula 62. Principals propostes d'intervenció pel nucli urbà del Cogul.

1. Àrea urbana del Cogul
1.1. Millora dels accessos. Entrada nord (carrer de l'Apere) i entrada est (carrer del Riu).
<ul style="list-style-type: none"> • Es recomana una actuació de millora de l'accés al poble pel carrer de l'Apere que inclogui també el solar municipal de forma triangular que s'hi ubica. Cal revaloritzar i estructurar el carrer i el solar com a espais importants pel Cogul i transformar-los en llocs amb caràcter propi. • Com segona prioritat pel Cogul en terme d'accessos, caldria adequar l'entrada i talús pel carrer del Riu que en millorés l'aspecte i n'incrementés el valor paisatgístic.
1.2. Minimitzar la dissonància de la qualitat constructiva del perfil urbà en el sector encarat a la vall del Set.
<ul style="list-style-type: none"> • Es recomana una actuació de millora per a les principals edificacions encarades a la vall del riu Set i visibles per un gran nombre de receptors visuals que s'aproximen al poble. Es recomanen les següents actuacions: <ul style="list-style-type: none"> - Actuació sobre les façanes de totxana descobertes. - Actuació sobre les mitgeres més predominants. - Acordar una paleta de colors que evidencii el caràcter constructiu i cromàtic específic de les Garrigues Altes i que desprengui un caràcter harmoniós amb la subàrea A1 (caràcter de nucli antic).
1.3. Actuació de millora la plaça de la Vila i el triangle de carrers Raval, Magi i Llebre.
<ul style="list-style-type: none"> • Possiblement sigui l'actuació més prioritària al teixit urbà del Cogul. Cal reformar la plaça i revaloritzar-la arquitectònicament. L'actuació ha de respectar el caràcter històric del poble, però incorporar millores en la pavimentació, estructurar-ne els espais i reordenar-la. Té una importància històrica i social cabdal, però la seva qualitat arquitectònica i paisatgística té un potencial de millora important. • Es recomana no pensar aquesta actuació com una millora aïllada, sinó també incorporar una remodelació del triangle dels carrers Raval, Magi i Llebre. És especialment crític el carrer Magi i la millora de les escales, que actualment es troben en molt mal estat. • Un projecte d'actuació d'arquitectura paisatgística d'aquesta envergadura al nucli més cèntric del Cogul ha de recollir el caràcter històric i tenir en compte les necessitats dels veïns i veïnes. L'elecció dels materials hauria de ser coherent amb el paisatge de l'entorn. Aquests fets són cabdals per l'èxit d'una transformació d'aquest estil.
1.4. Revaloritzar el solar al carrer de la Llebre.
<ul style="list-style-type: none"> • El solar que ha quedat buit als números 12, 14 i 16 del carrer de la Llebre és una oportunitat única per a integrar-lo a la possible reforma dels principals històrics proposada al punt anterior. Es recomana tractar-lo com a espai públic obert als veïns i veïnes i productiu. A més permetria disposar d'un nou espai obert a la zona cèntrica.
2. Espai periurbà del Cogul
2.1 Estructurar i millorar l'espai de la zona del dipòsit.
<ul style="list-style-type: none"> • És un dels accessos del poble i un dels punts de partida potencialment importants pels itineraris de la zona oest del Cogul. Actualment, poc estructurat, l'espai es beneficiaria d'una millora com a espai públic i una millor definició del seu ús, tenint en compte la rellevància de la seva situació limítrofa.

2.2. Connexió entre el Cogul i la vall del Set.

- Cal obrir la vall del Set de forma clara i evident al nucli del Cogul. La vall té una riquesa natural i paisatgística molt elevada pel poble. És important potenciar-ne els accessos, donar a conèixer els seus itineraris i promocionar-ne els valors pels veïns i veïnes, però també pels visitants.

2.3. Connexió entre el Cogul, la Roca dels Moros i les tombes del Saladar.

- Tot i ser els principals actius de la regió, hi ha un vincle poc desenvolupat entre la Roca dels Moros, les tombes del Saladar i el poble. El visitant sovint té poc coneixement dels valors de poble i rarament hi té relació. S'ha de promocionar el Cogul des de la mateixa zona de la Roca dels Moros i el Saladar i cohesionar una xarxa d'itineraris ben estructurada i ben senyalitzada. Al mateix temps, aquest vincle ha de ser recíproc. Des del mateix nucli del Cogul s'ha d'articular un itinerari ben senyalitzat i que aportí valor al visitant. Aquest itinerari ja compta amb diversos punts d'interès a part de la Roca dels Moros i el Saladar: el mateix nucli, la vall del Set i els miradors de l'entorn. És recomanable cohesionar-los, revaloritzar-los i fer-ne promoció.

Font: Elaboració pròpia.

6.25 Taula resum dels criteris d'actuació segons els àmbits territorials

A continuació, es resumeixen els criteris d'actuació en tres àmbits: estratègic, urbà i de projecte. Els criteris descrits s'integren dins les recomanacions del Catàleg de Paisatge de les Terres de Lleida per la unitat de paisatge de les Garrigues Altes.

A la taula següent es resumeixen els criteris d'actuació a escala territorial.

Taula 63. Criteris d'Actuació a escala Territorial Garrigues Altes (CATGA).

Criteris d'Actuació a escala Territorial Garrigues Altes (CATGA) – Estratègies supramunicipals	
Criteris	Mesures
CATGA-1. Definició i promoció d'una connexió entre els vuit nuclis urbans a través d'una xarxa de rutes clarament identificada com a itineraris.	Crear una xarxa d'itineraris específics per a les Garrigues Altes, que en destaquï els valors paisatgístics, els miradors i el patrimoni històric, tant urbà com periurbà.
	El Sistema Garrigues Altes té les característiques perfectes per connectar els nuclis a través d'itineraris en bicicleta o bicicleta elèctrica. La multitud de camins i pistes que s'utilitzen per a explotacions agràries poden utilitzar-se per vertebrar aquest tipus de mobilitat entre els nuclis del Sistema.
	Apostar per un cicloturisme actiu coordinat que permeti desplaçar-se pels diferents nuclis i visitar els principals valors de cada poble.
CATGA-2. Promoció de les cooperatives existents com a patrimoni del Sistema Garrigues Altes.	<p>Incentivar les rutes entre les cooperatives existents i activar-les com a elements patrimonials significatius.</p> <p>Organitzar una estratègia per tot el Sistema Garrigues Altes que les activi com a actius turístics i en destaquï la seva història i importància social i històrica.</p>
CATGA-3. Promoció i difusió de l'inventari d'elements d'arquitectura modernista i noucentista.	<p>Fer evident l'existència d'aquest patrimoni a través de la promoció conjunta i estructurar el patrimoni modernista / noucentista a través d'una ruta a escala de sistema.</p> <p>Destacar aquest patrimoni com a valor a escala Garrigues Altes i no només com a patrimoni específic d'un sol nucli.</p>
CATGA-4. Actuació sobre el fort impacte visual de les granges a escala de Garrigues Altes i utilitzar-les com a una oportunitat pel territori.	Promoure, en primer lloc, un inventari / anàlisi exhaustiu de les granges existents per conèixer-ne l'estat en què es troben. Valorar si cal actuar-hi per millorar-ne l'atractiu arquitectònic o bé enderrocar-la si es troba en desús o el seu estat suposa un perill.
	Fer ús de la superfície que ofereixen les façanes de les granges per la creació visual o experimentació artística o per expressar la història de cada lloc i dels seus habitants.
	<p>Potenciar les diferents actuacions prenent com a exemples els murals que es poden trobar a Juncosa, la Granadella i al Cogul.</p> <p>Possibilitat d'organitzar jornades i/o festivals de creació artística que també involucri els veïns i veïnes.</p>

Criteris d'Actuació a escala Territorial Garrigues Altes (CATGA) – Estratègies supramunicipals	
Criteris	Mesures
	<p>Incorporar la presència de vegetació que filtri les vistes a les granges des dels principals punts receptoris. Utilització de pantalles arbrades.</p> <p>Utilització de la pintura de sulfat de ferro com a tractament per minimitzar la baixa qualitat arquitectònica de les façanes que més desvirtuen el caràcter del poble. Fer servir aquest tipus de mesura a escala regional (sistema de Garrigues Altes), que en permeti una actuació generalitzada a un cost relativament baix.</p>
<p>CATGA-5. Enfortir les connexions entre nuclis urbans – perifèria com a catalitzador del paisatge de primera categoria del que gaudeix el Sistema i, en especial, millorar la relació amb les valls i els miradors.</p>	<p>Promocionar les rutes de miradors (tant interiors com exteriors) que es poden trobar a cada un dels nuclis. Acompanyar aquestes rutes d'una bona connexió amb el centre del poble i els seus principals actius.</p>
	<p>Millorar la qualitat paisatgística dels espais on es localitzen aquests miradors, tant al centre del nucli urbà com als miradors perifèrics.</p>
<p>CATGA-6. Definició d'una ordenança supramunicipal per actuar sobre les façanes de paret descoberta de totxana i baixa qualitat arquitectònica. Assegurar-ne l'aplicació arreu del territori de forma coherent on l'impacte visual sigui més significatiu i desvirtui el caràcter essencial de la zona urbana. Aplicació d'una paleta de materials constructius i d'una paleta cromàtica comuna per a tots els nuclis.</p>	<p>Activar una estratègia conjunta a escala de Garrigues Altes per tal de recuperar les façanes amb més mal estat utilitzant uns materials i una paleta de colors consensuada.</p>
	<p>Evitar les construccions amb volumetria desproporcionada, que sobresurti en excés al perfil urbà del poble.</p>
	<p>Fer servir les façanes i les mitgeres com a un dels elements principals de creació artística.</p>
	<p>Consensuar i aplicar una paleta de materials i una paleta cromàtica que posi èmfasi en el caràcter del paisatge regional de les Garrigues Altes. Alhora, prioritzar l'ús dels materials específics que s'han utilitzat tradicionalment a les Garrigues.</p>
<p>CATGA-7. Acordar una paleta de materials comuna pel mobiliari urbà i per la senyalització dels principals valors paisatgístics del sistema Garrigues Altes.</p>	<p>Pactar una estratègia comuna que defineixi com han de ser les actuacions a escala de mobiliari urbà i aplicar un programa d'actuació pactat a tots els pobles.</p>
	<p>És necessari una unificació de criteris de disseny per tal de fer evident a la població local i al visitant que un mobiliari urbà distintiu i una senyalització característica aporta sentit de cohesió.</p> <p>Una estratègia en aquest sentit deixa clar que els valors paisatgístics i urbans formen part d'un sistema urbà supramunicipal connectat i amb estratègies comunes.</p>
<p>CATGA-8. Definició d'una estratègia que cohesioni i homogeneïtzi la qualitat constructiva als centres històrics de tots els nuclis de les Garrigues Altes.</p>	<p>Formular un seguit de criteris arquitectònics comuns per a les actuacions que es realitzin als centres històrics dels nuclis del sistema Garrigues Altes. Representar el paisatge regional també als centres històrics en les actuacions futures que s'hi realitzin.</p>

Críteris d'Actuació a escala Territorial Garrigues Altes (CATGA) – Estratègies supramunicipals	
Críteris	Mesures
<p>CATGA-9. Recuperació dels paisatges identitaris que es localitzen a la zona immediatament exterior al nucli urbà com són el paisatge de terrasses i de pedra en sec.</p>	<p>Recuperar el paisatge de bancals i pedra en sec de les zones periurbanes per incrementar-ne l'atractiu paisatgístic i el valor natural.</p> <p>Reintegrar aquests espais als valors paisatgístics i d'espais oberts ben connectats amb el poble.</p>
<p>CATGA-10. Promoció del territori = èxit.</p>	<p>Cal definir una estratègia coordinada de promoció del territori. Donar a conèixer els valors de les Garrigues Altes.</p> <p>Fer servir tots els canals de promoció possibles per arribar als públics de totes les edats: xarxes socials, històries de primera mà i butlletins d'informació mensuals o trimestrals de les activitats o esdeveniments. La inversió en promoció és vital per fer arribar la gran quantitat de valors que ofereix el paisatge de les Garrigues Altes.</p>

A la taula següent es resumeixen els criteris d'actuació a escala urbana.

Taula 64. Criteris d'Actuació a escala Urbana Garrigues Altes (CAUGA).

Criteris d'Actuació a escala Urbana Garrigues Altes (CAUGA) – Programes a escala urbana	
Criteris	Mesures
<p>CAUGA-1. Millora dels accessos als pobles.</p> <p>Principals nuclis potencialment beneficiats:</p> <p>Bellaguarda, Bovera, El Cogul, El Soleràs, Els Torms, Granyena de les Garrigues, Juncosa i La Granadella.</p>	<p>Revaloritzar els accessos als nuclis plantejant un disseny característic de les Garrigues Altes i que s'adaptin al caràcter particular de cada un dels pobles.</p> <p>Aprofitar els espais buits o solars de propietat municipal al costat dels accessos per planificar un millor paisatge.</p>
<p>CAUGA-2. Vertebració de connexions pel perímetre extern dels nuclis urbans.</p> <p>Principals nuclis potencialment beneficiats:</p> <p>Bellaguarda, Bovera, El Soleràs i La Granadella.</p>	<p>Estructurar una connexió per a vianants a través de camins o passeigs de circumval·lació entre els principals accessos. Minimitzar l'ús de les carreteres principals com a única forma de desplaçament a peu entre els extrems del nucli urbà.</p>
<p>CAUGA-3. Actuació sobre les mitgeres més predominants de cada nucli de les Garrigues Altes.</p> <p>Principals nuclis potencialment beneficiats:</p> <p>Bellaguarda, Bovera, El Cogul, El Soleràs, Els Torms, Granyena de les Garrigues, Juncosa i La Granadella.</p>	<p>Seleccionar les mitgeres que desvirtuen de forma significativa el caràcter del poble i establir una sèrie de propostes per a reduir-ne l'impacte.</p>
<p>CAUGA-4. Reutilització dels solars buits per a crear valor al teixit urbà més cèntric.</p> <p>Principals nuclis potencialment beneficiats:</p> <p>Bellaguarda, Bovera, El Cogul, El Soleràs, Els Torms, Granyena de les Garrigues, Juncosa i La Granadella.</p>	<p>Aprofitar aquests espais cèntrics, normalment ubicats en zones on hi ha una manca d'espai, per a nous usos pel poble.</p>
<p>CAUGA-5. Millora qualitativa de la senyalització general per fer una major divulgació del patrimoni i dels valors de la xarxa urbana i de la zona perifèrica.</p> <p>Principals nuclis potencialment beneficiats:</p> <p>Bellaguarda, Bovera, El Cogul, El Soleràs, Els Torms, Granyena de les Garrigues i Juncosa.</p>	<p>Substituir la senyalització que es troba malmesa o sense actualitzar i incorporar noves senyalitzacions que atenguin les necessitats actuals de cada nucli.</p> <p>Incrementar la qualitat i atractiu de les indicacions referents als principals elements de valor de cada poble i dels principals recursos turístics.</p>

A la taula següent es resumeixen els criteris d'actuació a escala de projecte.

Taula 65. Criteris d'Actuació a escala Projectes Garrigues Altes (CAPGA).

Criteris d'Actuació a escala Projectes Garrigues Altes (CAPGA) – Projectes específics	
Criteris	Mesures
CAPGA-1. Intervenció específica de millora dels edificis històrics i patrimonials més representatius.	<p>En especial es recomanen les actuacions específiques:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Bellaguarda: Magatzem del Basilio. • El Cogul: Cal Xony i cal Sardà. • El Soleràs: Fossa comuna. • Granyena de les Garrigues: Molí de la Societat i cal Monfà. • Juncosa: Dipòsit d'aigua vell. • La Granadella: Edifici de la Farinera Sancho i l'edifici del Casino.
CAPGA-2. Millora paisatgística prioritària per les places i carrers de Bovera, el Cogul i La Granadella.	<p>Aportar major qualitat paisatgística al centre urbà i millorar l'espai públic.</p> <p>Bovera, el Cogul i La Granadella es tracten com a nuclis que es beneficiarien d'una actuació prioritària degut a la baixa qualitat constructiva dels espais públics descrits en aquesta diagnosi.</p> <p>Traslladar la millora dels espais públics i carrers a la resta dels nuclis del Sistema Garrigues Altes d'una forma coherent i sempre seguint criteris homogeneïtzadors consensuats entre tots els pobles.</p> <p>Utilitzar materials regionals i dissenys paisatgístics coherents amb el caràcter del Sistema Garrigues Altes, però alhora adaptats al caràcter de cada poble.</p>
CAPGA-3. Intervenció específica a la cooperativa Soleràs.	Tornar l'espai de la Cooperativa del Soleràs al seu estat original i anul·lar l'edifici annex de construcció moderna que en desvirtua el caràcter.
CAPGA-4. Intervenció específica a la granja del Boli a Granyena de les Garrigues.	Transformar aquest espai en nous usos o intervenir-hi per tal que l'impacte visual i paisatgístic de la seva construcció sigui el menor possible. Poques granges a tot el sistema Garrigues Altes tenen unes proporcions tan sobredimensionades i un efecte tan negatiu visualment pel poble.
CAPGA-5. Intervenció específica al magatzem de la Cooperativa de Bellaguarda i les sitges.	Actuar-hi específicament per tal de minimitzar el seu impacte visual a l'entrada del nucli urbà.
CAPGA-6. Millora específica dels accessos a la punta del Salagut als Torms.	Per la importància significativa del Salagut i per les vistes predominants de 360 graus que s'hi poden gaudir, es recomana una millora del seu accés.
CAPGA-7. Actuació específica a la mitgera de la casa de colònies 'El Trosalet' de Bovera.	Es tracta, possiblement, de la mitgera que més destaca pel seu impacte de tot el Sistema Garrigues Altes. Es beneficiaria d'una actuació que en disminuís l'impacte i n'incrementés l'atractiu visual.

7 Crèdits

EQUIP REDACTOR

Xavier Garcia Galindo	Biòleg i Ambientòleg
Paulino Vallejo Climent	Geògraf
Marc Pérez Aragó	Geògraf
Sara Benito Camps	Geògrafa
Elias Asbert Castañeda	Geògraf
Marc Vila Recio	Geògraf
Jose A. Ruiz Jiménez	Geògraf

Quim Vilar Font	Geògraf i Arquitecte del paisatge
-----------------	-----------------------------------

Marc Deu i Ferrer	Arquitecte
Alba Domínguez Ferrer	Arquitecta
Uri Serra	Arquitecte